

RÓÓCAÁ

Róóca Jetsóodítyú cáátúnuháámi

Íhju tújkeváne

1-2 Tsúúca muurá tsaate uwáábojte muhdúhjáa Jetsóo méjpiine úllejéné páñetu ájtyumímé tééné uubállé caatúnuhíjcyá ímí tehdújuco. ³ Aane ícyooca ó imíllé ooréjuco tééné uubállé o cáátunúné uke o wájuube Téóópiró éllevu, diityékée o dílohíjcyánéj piínévú téhdure páneere ímí ídyéjúcotu tsúúca o wáájácúnéllíihye. ⁴ Aane ó imíllé tééné uubállée ditye méénune u lléébohíjcyáné ímíñeuvú u wáájacúne.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa tsímávámeñe

⁵ Jodéa iñújí avyéjuubéhjáa Heróodé íjcyáijyu íjcyaaabe tsaapi llúúváábe Tsacariá Abíamuúbe. Áábé táába méméhjáa Eritsabée Aróój tsíménémúháábéelle íjcyalle. ⁶ Áámútsikyéhjáa Píívyéébe ímí íjtsúcunú dííbyé taúhbaju néhdújuco dityétsí íjcyánéllíihye. Aamútsíhjáa tsá íñetú néétsámeityú míamúnáadívu. ⁷ Árónáacáhjáa ihdyu tsá dityétsí tsímávatú mewa Eritsabée ajchíba íjcyánéllíihye. Áané pañévúhjáa idyé tsúúca kéémemútsíjyuco diityétsi.

⁸ Aanéhjáa tsáijyu diibye Tsacariá íjcyáha múnáake dómajcóné llúúvájte Píívyéébé úmíwávú pácúúcu péététsohíjcyáne. ⁹ Aanéhjáa imyéenuhíjcyádú nehcómé caabyé diitye

llúuvájteditýú páñétúétsihvu úcááveíñe. Aanéhjáa diibye Tsacariake dómajcóné dibye úcááveíñe páñétúétsihvu duurúvájá pañévú teene imyéwu cúvaane dibye ipyééétsoki. ¹⁰ Aanéhjáa dibye pééétsóné tujkéveri tsaate áachi ijcyame Píivyéébema ihjyúváhi. ¹¹ Áánáacáhjáa dííbyedívú níjkyéji múnáajpi bóhówaavé teene ditye pééétsohíjcyané wájí ijcyátsihvu. ¹² Áábekéhjáa iájtyúmíne mítyane íllityéébe. ¹³ Árónáacáhjáa neebe diibye Tsacariake:

—Díhllityédíñe. Tsúúca muurá Píivyéébe uke lleebó dííbyema u íhgyúvahíjcyáne. Ahdícyane muurá dítyáába Eritsabéé tsímávaá wájpiikye. Áábeke ú meménuú Jóáádivu. ¹⁴ Ááneri muurá mítyane ú ímíjyúúveéhi. Áhdure tsijtye ímíjyúúveéhi. ¹⁵ Aabe daachi Píivyéébedívú íhtsútuube íjcyabe tsá bíínojpácýó ádóityúne. Áhdure tsííñe avyéjpacýóné tsá dibye ádóityúne. Muurá tsííjú íbúwá pañeréi íjcyáróóbé pañe tsúúca Píivyéébé Apííchó íjcyáahi. ¹⁶ Aabe mítyámeke ijraéémudítýú Ávyéjuube Píivyéébé icyánejcúvú íbúwáávétsoóhi. ¹⁷ Muurá tsaatéké ítsímémáyé cáánímuke dibye ímíbaávyetsómé tsaímíyéjucó íjcyáíñe. Áhdure lléébohíjcyátúrómeké ímíbaávyétsóíibye. Ehdú muurá Ávyéjuube Jetsóó ihde míamúnáake ímíbájchóíibye ditye ímí dííbyeke iwáátsúcúpéjtso Eriáúvumáa ícyahíjcyané Píivyéébé Apííchóré dííbyeke túkévéjtsóneri.

¹⁸ Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi néénéllii diibye Tsacariá néé dííbyeke:

—¿Aca múhdutú tehdu óoma íjcyaiñe? Muurá tsúuca kéememútsíjyuco muhtsi átyáábama.

¹⁹ Áanéllihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá Píívyéébe oke wallóó íúníu múnáajpi Gaabriéé o íjcyáábeke díéllevu uke ímiá uubállé o méénuki. ²⁰ Ahdícyane ícyoocátú tsáhájucó u píívyetéityú u íhjuváné dááchikye tsiíju tsímávanévújucó íveekí uke o úúballéné u cáhcújtsótúnéllíhye. Ehdu úuma pajtyéiñe íéévé úújetéijyu.

²¹ Ehdúhjáa néeneri Tsacariá duurúvájá pañe íjcyáábeke míamúnaa áachítyú ityéhméróne múhduréjucó íjtsámeiñe íícúí díbye tsáátúnéllíhye.

²² Aabéhjáa íjchivyédú ímiáané tsáhájucó píívyetétú íhjuváne. Íhyótsiriyéjucóhjáa díbye úbáhcyoíjcyáné díityémá íhjuívaróne. Aanéhjáa íjtsúcunúmé tsíeméné dííbyedívú bóhówaavéné tééjá pañévu.

²³ Aabéhjáa dííbyeke tene dómájcódújcoojívá tééjá pañe iwákímyeíñe péjucóó íhjuávu. ²⁴ Áané boonétúhjáa ímiáané tsúuca mewa Eritsabéé eeváhi. Aalléhjáa íhjuátú tsá úlléjúcootú tsáhojtsí nuhbáva. ²⁵ Aalléhjáa nehíjcyáhi:

—Íhya óhdi míamúnaa íhjuváhíjcyánetu ííhveté íñe íllu óoma Píívyéébe meenúhi.

Jetsóó tsímávámeiñe níjkyéji múnáajpi úúballéne

²⁶ Aanéhjáa tsúuca 6 nuhbávájucó dille íjcyánáa idyé Píívyéébe tsiíñe wallóó níjkyéji múnáajpi Gaabriééke Gariréari íjcyacóomí Natsaréevu díbye íúújeté wájpíikyéi úújéttulle Maaríake.

27 Dííllekéhjáa Jotséé áábajáa ityáábáva Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáabe. 28 Aabéhjáa níjkyéji múnáajpi díílle éllevu ipyééne néé díílleke:

—Maímijyu ihdyu u íjcyanej. Muurá Píívyéébe uke tujkéveellé tsijtye walléémú ehnííñevu.

29 Ehdúhjáa dibye nééneri íllure iúllévenúne íjtsámeíllé ñná nééiyóné ehdu dibye nééneri.

30 Áronáacáhjáa neebe díílleke:

—Díhllityédíñe. Muurá Píívyéébe uke tujkéveelléhi. 31 Ahdícyane ú éévaáhi. Aane u tsiímáváabeke ú meménuú Jetsóodívu. 32 Aabe íhtsútuube íjcyáa Páñétúejpi Píívyéébé Hajchi íjcyáabe. Áábeke Píívyéébe ávyéjútsoó dííbyé íhdé múnáajpíi Dabíiúvuke íávyéjujtsódu. 33 Aabe íjraéémú avyéjuube íjcyáa múijyú cápáyóóvéityuúbe.

34 Ehdúhjáa dibye néénéllii diille Maaríá néé dííbyeke:

—¿Aca muhdú ó éévaá wájpíima o íjcyállejíivari?

35 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu íhtsútuube Píívyéébere Íapííchoj tééveri ehdu úuma méénuúhi. Áánéllii diibye u tsiímávaabe dííbyé Hajchíyé íjcyáahi. 36 Téhdure muurá díílle Eritsabéé tsiímávaá tsáápiikye tsúúca kéémelléjuco íjcyárolle. Tsúúca muurá 6 nuhbávájucó dílle éévane ajchíba íjcyárolle. 37 Tsá muurá ñná Píívyéébedívú túhuutúne. Páneere piivyéteébe.

38 Áánélliihyéhjáa Maaríá nééhií:

—Muurá dííbyeke ó íícúvehíjcyáhi. Aabe ihdyu óvii eene oke u néhdu oóma meenúhi. Ehdúhjáa dille nétsihdyu ílluréjuco níjkyéji múnáájpi pééneé.

Maaríá Eritsabéke ááhívéne

³⁹ Átsihdyúhjáa íícúiyé múhdúj coojívatúra díille Maaríá péé Jodéa íiñújiri íjcyané caméhbáuri íjcyácoomívu. ⁴⁰ Aalléhjáa Tsacariake íááhívéne dííbyé taaba Eritsabéke duurúváhi. ⁴¹ Áané tujkéveríhjáa díille Eritsabéke íjtsíméné vááúmeí íhbáú pañe. Áanáacáhjáa Píívyéébé Apííchó tsúúca dííllé pañe. ⁴² Aalléhjáa kéévánécoba néé Maaríake:

—Muurá tsijtye walléemú ehnííñevu uke Píívyéébe tujkéveelléhi. Aabe u tsíímáváábeke ímí pícyoó panévatúre. ⁴³ Aalle ¿muhdú ídátsohívalleke oke ú aahívevá Táavyéjuube Táapájtyetéébé íjcyáííbyéj tsíiju u íjcyalle? ⁴⁴ Muurá oke u dúúruváváné tujkéveri tápañe tsíímene vááúmeí ímíjyúúvénej pééve. ⁴⁵ Ahdícyane ihdyu maímijyu u íjcyane eene uke Píívyéébe tujkévéélléné u cáhcujtsódú íjcyalle. Muurá ímiáané méénúibye úúma muhdú uke íñéhdú.

⁴⁶ Ehdúhjáa Eritsabéé néénéllii Maaríá néehíi:

Ávyetaré táííbúuri ó duurúvá Píívyéébeke. ⁴⁷ Aabe Táapájtyetétsoobe mítyane oke ímíjyúúvetsó táííbuu. ⁴⁸ Muurá íñe dííbyé íicúve múnáalle ídátso o néérólleke oke ítsááveébe. Ahdícyane ícyoocátú pámeere míamúnaa óhdi ímíjyuuvéhi. ⁴⁹ Muurá Píívyéébe ímiáábé íhtsútuube íjcyaaabe tajtyééveri meenú ímí tehdújuco. ⁵⁰ Aabe pámeere míamúnáadítyú

múhdumé dííbyeke ávyejúúllémeke píaabó diityedí ídáátsóvénama. ⁵¹ Muurá ávyetá íhtsútú nénehji imyéénúneri mítyájkímyeímyeke núcójpívétsoóbe. ⁵² Áhdure íhtsútujte ávyéjujtédítýú íavyéjú idyójtúne ávyéjuutétsoobe ídáátsóméhjikéréjuco. ⁵³ Muurá ímiááneríyé tsúúrámehíjcyámedívú éhnííñevu bóhówájtsoobe teéne. Áánetu íhtsutúmé ehnéva múnaa téeneríyé tsúúrámehíjcyámeke tsá díbye ímiáánevu ájcutúne. ⁵⁴⁻⁵⁵ Muurá ihñéjte ijraéémú meíjcyámeke ídaatsólléne íhvéjtsótuubéré meke píáábohíjcyá múijyú níjkéváityúné éhnéhjáa méidé múnáajpi Aavaráaúvuke páameere íjts#ménémúháábema íñéhdújuco.

Ehdúhjáa neelle Maaría.

⁵⁶ Aalléhjáa pápihchúú nuhbává Eritsabéema íjcyátsihdyu oomí íhjávu.

Tsojtsó múnáajpi Jóááke ts#ju ts#maváne.

⁵⁷ Aanéhjáa Eritsabéé tsúúca its#maváíñe éévé úújetédú ts#mavá wájpííkye. ⁵⁸ Áijyúhjáa díílle hájkímuma tsijtye téeneri ímíjyúúvéne duurúvá dílle ts#maváne Píívyéébere díílleke píaabóné iwáájácúnema. ⁵⁹ Aaméhjáa tsúúca íhyojsítú pápihchúúj coojívájuco íjcyáábéwúuke íñaméhó níjcáúemííhé kíhdyahíróhi. Áánemáhjáa imíllerómé dííbyéwúuke imyémenúné cááni Tsacaría déjuri. ⁶⁰ Árónáacáhjáa ts#ju néehíí:

—Tsáhaá, Jóáa dííbye méme.

⁶¹ Áánélliihyéhjáa nééme díílleke:

—Árónáa tsá teene dídyohjíba múnáa mémé íjcyatúne.

⁶² Ehdúhjáa iñéene cááníkye úbahcyómé dibye imyéménu keená ímíllenévu. ⁶³ Áánélliihyéhjáa cááni Tsacariá tsíméné ityáúmeíñetu caatúnú ‘Jóáa dííbye mémé íjcyááhi’ iñéeneé. Ááneríhjáa pámeere ullévenúhi. ⁶⁴ Áíjyúhjáa tsúúca íhjúvaabe Píívyéébeke duurúváhi. ⁶⁵ Ááneríhjáa teene Jodéa íiñújí caméhaúne múnáa iúllévenúne úbálléjcatsíhi.

⁶⁶ Áánemáhjáa Jóáádityu néémeé:

—¿Aca íhya ííne íhtsútuubéí dííbyéwu? Muurá Píívyéébe ímí dííbyeke íjtsúcunúhi.

Píívyéébeke Tsacariá dúúruváne

⁶⁷ Aanéhjáa téjyju diibye cááni Tsacariá Píívyéébé Apííchó ípañe íjcyabe dííbyeke dúúruvaabe néehí:

⁶⁸ Maímijyu ihdyu mee íjraéémú ávyéjuube Píívyéébe íjcyanej. Muurá meke píááboobe mepájtyetéki. ⁶⁹⁻⁷⁰ Muurá íicúve múnáajpi Dabííúvúj tsíménémúháábedítýú pícyóiibye tsaapi íhtsútuube meke pájtyetétsoóíbyeke tsúúcajátújucóo íhjú uubáalle múnáaj tééveri iñéhdú. ⁷¹ Aabe meke pájtyetétsoó mémunáadítýu. ⁷² Muuráhjáa méíhdé múnáaúvudi ídáátsóvéne diityéké íhvéjtsótuube píaabó muhdú diityéké iñéhdújuco. ⁷³⁻⁷⁵ Muuráhjáa téhdure méíhdé múnáajpi Aavaráaúvuke ímiáánetúré neebe

meke mémunáadítúyú ipájtyetétsoíñé íínerí
íllityétúmé dííbyekéréjuco meéícúve mújyú
níjkéváityúne.

⁷⁶⁻⁷⁷ Ehdúhjáa íhhyúvátsihdyu diibye íllíwúuke
neébe:

Ahdícyane uu hájchíwu ú íjcyáá íhtsútuube Píívyéébé
ihjyú uubáalle múnáajpi. Aabe dííbyeéjteke
ú ímíbaávyétsoó Ávyéjúúbé ihde ditye
iwáájácu tsúúca diityé imítjuháñé Píívyéébe
diityédí ídáátsóvéne ábájííveíñé ditye
ipájtyetéki. ⁷⁸ Muurá meke íídaatsólléne
cáámetu wállóóíibye tsáápiikye meéllevu
mepájtyetéíñe mééma méénúííbyeke.
⁷⁹ Aabe muurá waajácútsoó ímíájíjtóvú
eene iwágóóóvélyojíjtóré úráávyehíjcyámé
ídátsó cúúvétsii múu íjcyadu wáájácúratúmé
ícyahíjcyámeke. Ehdu muurá ímíájíjtóvú
meke waajácútsóíibye tsaímíyé meíjcyaki.

Ehdúhjáa neebe Tsacaría.

⁸⁰ Aanéhjáa diibye tsíímene tsaímíyé píívyeebe
ijcyá Píívyéébe ímillédu. Aabéhjáa ícyahíjcyá
ííneubará píívyétúné ííñújiri imúnaa íjraéémú
dííbyeke ímííneúvú wáájácútsihvújuco.

2

Jetsóoke Maaríá tsíímaváne (Mt 1.18-25)

¹ Áánetúhjáa Maaríá tsúúca tsíímávaíñé
pííhínáa páñétúejpi ávyéjuube Tséétsa Aogójtó
táuhbá pámeere imyémeháñé icyáátúnútsámeiki.

2 Téjyúhjáa Tsííriá iinújí avyéjuube Tsiréenio íjcyánáa méénútkénúmé teene páme méméré cáátúnúmeíñe. 3 Áánélliihyéhjáa pámeere pehíjcyá ímichi íiinújí comíñevu imyémeháñe icyáátúnútsoki.

4-5 Aanéhjáa Jotsée diille mewa Maaríá éévállema péé Gariréa iinújí Natsaréetu Jodéa iinújiri íjcyacóomí Beréevu Dabíiúvúu tsíimávámeítshvu imyéme icyáátúnútsó dííbyeúvúj tsíiménémúhaabe íjcyánélliihye. 6 Aanéhjáa tétsii dityétsí íjcyánáa tsúuca Maaríá tsíimáváiñe éévé úújetéhi.

7 Aalléhjáa tujkénúejpi íjcyáábeke itsíimáváne wáyámubááneri bííjínúúbeke tódsjcaró jéémú éébutáwá pañevú kiá dityétsí íjcyááyotsíí íjcyátúnélliihye.

Jéémú tehme múnaa Jetsóoke ááhivéne

8-9 Áánáacáhjáa técoomí úníuri tsaate obééjámuke téhmehíjcyámedívú tépejco níjkyéji múnaajpi bóhówáávéébedítýú Píívyéébé ámitsaráhcó diityéké ájchúcunúneri mítyane íllityéme. 10 Árónáacáhjáa neebe diityéke:

—Méíllityédíñe. Muurá ímiá uubállema o tsáa ámuha éllevu pámeere mítyane ímíjyúúvéíñe uubállema. 11 Muurá tsúuca ámuhá avyéjuube ámúhake pájtyetétsóííbyeke tsáápille tsíimavá Dabíiúvú coomívu. 12 Aabe wáyámubááneri bííjínúmeíbyé jéémú éébutáwá pañe íjcyáábeke ámuha maájtyúmíneturé méwaajácuú diibyējuco íjcyane.

13 Áánaacáhjáa diibye níjkyéji múnáajpí úniúvú tsijtye mítyame díbyé nahbéjté bohówaavéhi. Aaméhjáa Píívyéébeke dúúruvámé nééhií:

14 Maímijyu Píívyéébe níjkyéjiri íjcyáabej. Muurá ííñújiri íjcyané míamúnaa dibye ímillédú íjcyame tsaímijéjucu íjcyáíñé ñná diityé hallúrí íjcyájúcootúme.

15 Aaméhjáa níjkyéji múnáa tsúúca péené boone diitye jéémú tehmejté néjcatsíhi:

—Cána bo metsu mepéé Beréevu Píívyéébe meke úúballéné maájtjúmiki.

16 Ehdúhjáa íñééne íícúí téhullévú péeme ímíáané ájtyúmité diille Maaríaa, Jotséee, diibye tsííménéwu jéémú éébutáwá pañe íjcyáabee, íjcyámeke.

17 Aaméhjáa díbyeke íajtyúmíne úúballé níjkyéji múnáajpí díbyéwúudityú nééneé.

18 Áanérhjyáa ullévenúme. 19 Aanéhjáa Maaríake ííne imíjyaú pájtyelle téeneri ítsámeíhijcyáhi.

20 Átsihdyúhjáa diitye jéémú tehmejté oomí Píívyéébeke ávyéjútjoméré diityékée tene némeídyújucu tene íjcyánéllííhye.

Jetsóoke ditye mémenúne

21 Aanéhjáa 8 coojíwá íjcyáábéwúuke íñaméhó níjcaúemííhé kíhdyahíróme. Átsihvúhjáa díbyeke meménúme Jetsóodívú níjkyéji múnáajpíhjáa Maaríake dilléi éévátúné íhdéjucu néhduú.

22 Téijyúhjáa diille Maaríá ímíbájchoméííñe éévé úújeténéllíi péeme Jerotsaréevu Moitsééúvuj téeveríhjáa Píívyéébe néené taúhbaju néhdu imyéénuki. Áhduréhjáa téijyu Jetsóoke Píívyéébe

hójtsí pañévú pícyoomútsi. ²³ Ehdúhjáa meenúmé Píívyéébé taúhbaju íllu néhdújuco: “Tujkénú paméváré wájpiikye tsíímávaabe Píívyéébé wáábyutáábé íjcyááhi.” ²⁴ Aamútsíhgyáa tsajtyé Maaríá ímíbájchómeííñé hallúvú Píívyéébeke íícúveííñé míityétsi wahpéjtétsikye dííbyé taúhbaju íllu néhdújuco: “Múu tóómehémútsíúbake íjúúumútsíúbake tsivá íímíbájchómeííñé íícúve.”

²⁵ Téijyúhjáa Jerotsaréri ímiáábé íjcyabe Tsimeóó tsaímíyé Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyabe ítsohíjcyá íjraéémuke ímíbaávyétsóíibye tsááiíñe. ²⁶ Áábé pañéhjáa Píívyéébé Apííchó íjcyane úúballé dííbyeke díbyeí dsíjívétúnáa Píívyéébe wállooííñe meke pájtyetétsóííbyeke. ²⁷ Aabéhjáa Píívyéébé Apííchóré túkévéjtsóneri péé duurúvájávu. Áánaacáhjáa Jetsóówúuma tsííjyumútsí úcaavé tééjá pañévú Píívyéébé taúhbaju néhdújuco dííbyéwúuke imyéénuki. ²⁸ Áhullévúhjáa diibye Tsimeóó dííbyéwúuke ííhbúcúne Píívyéébeke dúúrúvaabe nééhií:

²⁹ Ayúju Píívyéébeéj, tsúúca íñe oke ú ájtyúmitsó okée u néénevu díícúve múnáajpi o íjcyáábeke. Ahdícyane óví ílluréjuco o dsíjívéne. ³⁰⁻³¹ Tsúúca ó ájtyumí múúhake pájtyetétsóííbyeke pámeere míamúnáadívú u bóhówáávétsóóbeke. ³² Aabe peetédu néébe téhdure íjraéémú íjcyátúróné míamúnáake ímiájijtónú waajácútsoóhi. Áhdure ihñéjté íjraéémuke ávyéjútsoóíibye.

³³ Ehdúhjáa Tsimeóó íhgyúváneeri tsííjyumútsí

ullévenúhi. ³⁴ Téhduréhjáa diityétsí hallúvú piáábó táúmeíbyé ímí dityétsí ijcyaki. Átsihdyúhjáa neebe Maaríake:

—Áánúdityu ijcyane muurá mítyame memúnaa ijraéémudítýú éhnííñevu tútávaáveéhi. Aame íllure dííbyeke ehdíívváalleé ávyejúúllétúme. Árónáa ijcyaimyé tsaate dííbyeke cáhcujtsóme. ³⁵ Ehdú dííbyeke tene pájtyécooca waajácúmeíñe muhdú míamúnaa tsáápiitsá íjtsaméí ijcyane. Áijyu teene páneere u íitene uke tsííjjuke ávyétá kimóhcó pájtyeé díííbúutu. Ehdúhjáa neebe Tsimeóó Maaríake.

³⁶⁻³⁷ Áhduréhjáa ijcyalle tsáápille kéémelle Atséé dohjíba múnáajpi Panoéeúvú ajoyúwá Áánaá. Aalléhjáa bádsíjcaja ijcyácooca ityájíváábema ijcyá 7 pijcyábáre. Aanéhjáa tsúúca 84 pijcyábájucó ipííbajyúúvatétsihdyu ijcyalle tsá íínehíjcyatú duurúvájatu. Páijyuvárehjáa Píívyéébeke dúúrúvalléré ihjyúvahíjcyá dííbyema. Tsáijyúhjáa áwahíjcyalle majcho dííbyema íihjyúvacoóca. Aalléhjáa Píívyéébere tükévéjtsóneri íhdéjucó íiná pájtyeííñe úúbállehíjcyalle tétsihvu itsááne duurúvá Píívyéébeke. ³⁸ Ááné boonéhjáa úúbállelle Jetsóó Mepájtyetétsoobe íjcyájucóóné pámeere Jerotsarée múnáa ípájtyetéíñe ítsohíjcyámeke.

Natsaréevu ditye óómiñe

³⁹ Ehdúhjáa Píívyéébé taúhbaju néhdu Jetsóój tsííjúmútsí imyéénúné boone oomí Gariréa ííñújñvu íhcyóómi Natsaréevu. ⁴⁰ Aanéhjáa Jetsóó Píívyéébé piáábójú pañe tsaímíyé píívyeebe panévare waajácúhi.

Duurúvájá pañe Jetsóó Ijcyane

⁴¹⁻⁴² Aabéhjáa tsúúca 12 pijcyábá ijcyáábema tsíijumútsí péé Jerotsaréevu pajtyété wañéhjivu ténevá pijcyábádú ipyéhiycyádújuco. ⁴³ Aanéhjáa téené pajtyétavu diityétsidítúyú coévaabe Jerotsaréevu dityétsí wáájácútúné hallúri. ⁴⁴ Ijtsúcunúmútsíhjáa dibye péjucóóné tsaatéma. Áánemáhjáa tsájcoojíjuco ipyéérone néhcóromútsí dííbyeke imúnáá pañe. Téhduréhjáa tsijtye iwáájácúmé pañe néhcóromútsí. ⁴⁵ Áronemáhjáa tsiíne óómimútsí Jerotsaréevu dííbye néhcovu.

⁴⁶ Aamútsíhjáa ájtyumí 3 coojívatu duurúvájá pañe taúhbájú uwáábojtéj pñe ácuúcunúúbé ditye íhjuvájcatsíñé lléébúacunúhíjcyáábeke. Aabéhjáa téhdure díllóhíjcyá ícyánéjcutu diityéke. ⁴⁷ Ááneríhjáa ávyeta ullévenúmé muhdú kémúúbejíva wáájácúneri. Téhduréhjáa dííbyeke ditye díllone dibye añúcuhijcyáneri ullévenúme. ⁴⁸ Áhduréhjáa tsíijumútsí dííbyeke íajtyúmíne ullévenúhi. Áábekéhjáa tsíju néehíí:

—Llíhij, ¿aca íveekí ehdu múhtsikye ú dáriivéhi? Muurá muhtsi díícyáánidyu néébema uke ménéhcohíjcyá tsíñehjíréjuco íjtsámeímútsíye.

⁴⁹ Áánéllíihyéhjáa neebe diityétsikye:

—¿Aca muhdú ívane oke ámuhtsi ménéhcohíjcyáhi? ¿Aca tsá ámuhtsi mewáájácútú Llíhíyó wákimyéiyi o íjcyáidyújuco o Ijcyane?

⁵⁰ Ehdúhjáa diityétsikye dibye nééne tsá dityétsí wáájácútú ñná íñééiyóné ehdu dibye nééneé.

⁵¹ Aabéhjáa botsíi diityétsima oomí Natsaréevu. Aabéhjáa ícyahíjcyá tsaímíyé diityétsima muhdú

dityétsí ímillédu. Aanéhjáa imíwu tsijju
 iñtsúcunúneri ítsámeihijcyáhi. ⁵² Aabéhjáa tsúuca
 kééméveebe mítyanéjuco wáájacúúbeke ímí
 Píívyéébe iñtsúcunúúbeke téhdure míamúnaa ímí
 iñtsúcunúhi.

3

Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne
(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Ja 1.19-28)

¹ Téijyúhjáa 15 pijcyábájuco Tibéerio pañétúejpi
 ávyéjuube íjcyánáa Póótsio Piráátó Jodéa iñújí
 avyéjuúbe. Áánetúhjáa Heróódé Gariréa
 iñújí avyéjuúbe. Áánetúhjáa iñahbe Peripé
 Itoréaa, Taraconíítee, íjcyané iñújíicú avyéjuúbe.
 Áánetúhjáa Ritsaníá Abiríniá iñújí avyéjuúbe.
² Áánetúhjáa Anáama Caipáamútsí pañétúejtési
 llúúvájte avyéjútési. Téijyúhjáa Tsacariá hajchi
 Jóáa iñnéubará píívyétúné iñújíiri íjcyáábeke
 Píívyéébe néé dibye iúwááboki. ³ Ahdújucóhjáa
 dibye úwááboobéré péhijcyané patsíhjívá
 múnáakéré Joodáa úníuri íjcyané iñújíine múnáake.
 Nehíjcyaabéhjáa ditye ímítyuháñé iñhvéjtsóne
 Píívyéébé icyánejcúvuréjuco iñbúwáávéne
 itsójtsojtsámeí Píívyéébe diityedí iñdáátsóvéne diityé
 imítyú ílluréjuco iábájíiveki. ⁴ Ehdúhjáa Jóáa
 úwáábohíjcyá Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi
 Itsaiaúvú íllu néhdújuco:

Méllééboó iñnéubará píívyétúné iñújíiri íjcyaa
 keeváwu íllu úwaabóne: “Mémibáávyé
 ímítyú ámuha meícyahíjcyánetu tsaimiyéjuco

ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube iájtyumívaki.
 5 Méimibáavyé ámuhá ijtsaméi éhne
 múúne juuva nehníwu nénéhjiiri péeroju
 meímíbájchoju ímí tsatújkevérejuco
 íjcyadu. 6 Muurá Píívyéébe wálloó meke
 pájtyetésóííbyeke pámeere míamúnaa
 iájtyúmiki.”

7 Ehdúhjáa Jóáa úwáábohíjcyánéllii tsaate
 peecútéré dííbyedívú itsójtsótsámei tsáámeke neébe:
 —¿Ávyeta mía ííñimyémúeméjté ámuúhal
 ¿Múha ámuhakye néé peecútéré ámuha
 metsójtsótsámeíñeri mepállójcóiyóné Píívyéébe
 meke méimítyuháñé hallútú ícúbáhraíñé
 méumíwari íjcyánetu? 8 Tujkénúi méuujétsó
 ímiááné Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ámuha
 meíbúwaavéné mewáájácu ímiááné tehdujuco
 ámuha meíjcyane. Tsá ámuha menémeítyuró
 Aavaráaúvúj tsiménémúhaabe ámuha meíjcyánéllii
 ñná ámuhakye pájtyéityúne. Muurá íñe néwayúúné
 íjcyáronetu Píívyéébe ípívyéjtsóiyá tsijtye
 Aavaráaúvúj tsiménémúháábeke. 9 Aabe muurá
 téhmehíjcyá ímítyúmeke iwáágóoíñé éhne múúne
 tsaapi íbájtsotu ímiñe néévátuhéhjí úwáájiri íllóne
 cóvajtsódu.

10 Ehdúhjáa díbye néénéllii tsaate néé dííbyeke:

—¿Aanéhaca muhdú muha méíjcyáiyáhi?

11 Áanélliihyéhjáa neébe:

—Wájyamúúvámé ájcúiyá tsájaavu tsaate
 wájyamúúvátúmeke. Áhdure majchómá íjcyame
 ájcúiyá ímájchoma íjcyátúmeke. Ehdúhjáa neebe
 díityéke.

12 Téhduréhjáa tsaate ávyéjúúbé wáábyuta dsíidsike áhdótsohíjcyámé itsójtsótsámeí dííbye éllevu ipyééne néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú muha méíjcyáiyá ímí Píívyéébema meíjcyaki?

13 Áánéllihyéhjáa neébe:

—Tsá ííñújí avyéjúúbé taúhbaju nééne ehnííñevu ámuha maáhdótsohíjcyáítyuró míamúnáake.

14 Áhduréhjáa tsaate tsodáhómú néé dííbyeke:

—¿Acooca muha muhdú méíjcyáiyáhi?

Áánéllihyéhjáa idyé neébe:

—Tsá tsaaté éhne peecutére ámuha medótúcu híjcyáítyuróne. Áhdure tsá tsaaté hallúvú ámuha maállítyuróne. Áhdure ámúhake múhduná dítye ámúhá wákimyéí áhdone múu ímí íjtsúcunú tehdújuco.

15 Ehdúhjáa diityéké Jóáa nénéllí dííbyedítyú míamúnáa íjtsámeí tsáijyu múu diibyéjuco míamúnáake pájtyetétsóibye díbye íjcyane.

16 Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu ámúhake ó tsótsohíjcyá nújpácyori. Áánetu íjcyabe tsijpi táhboone úwáábóibye táehnííñevu íhtsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájíubaré o tácoríúcu dííbyedívú o pííhívéítyúroóbe. Díbye ihdyu ímíáané cáhcújtsómé pañévú pícyoó Píívyéébé Apíícho. Áánetu cáhcújtsótúmeke cújúwá pañévú waagóoíibye.

17 Muurá dówajcáróváibye ímítyúmedítyú ímíáámeke éhne múúne bívva pañétú tríigo meújcune maááhívetsódu. Muurá ímíáámeke

iújcúne ímityúmeke waagóoiibe cúújuwa múijyú áabatéityúwá pañevú éhne múúne trígo néevá meújcúné boone téhiibájí bñvámá mecóvajtsódu.

¹⁸ Ehdúhjáa Jóáa ímiáájú úwáábohíjcyá míamúnáake. ¹⁹ Aabéhjáa ávyéjuube Heróódeke néé íveekí ímíñejíí íñahbe Perípe táábake dibye táábaváne. Téhduréhjáa neebe dibye tsíñehji ímityúné méenuhíjcyáne. ²⁰ Ehdúhjáa Jóáa úwaabóné illéebóiyótsihvu illure dííbyedívú téené hallútú cuvéhoojánútsoóbe. Ááneríhjyáa éhnííñevúré ímityúné méenuúbe.

Jetsóó tsójtsótsámeíñe
(Mt 3.13-17; Mc 1.9-11)

²¹ Aanéhjáa Jóáa míamúnáake tsótsohíjcyáábedívú téhdure Jetsóó tsójtsótsámeíhi. Aabéhjáa Jetsóó Píívyéébema íhjyúvánáa cáámetu dííbyé Apííchó íjuuúdú bóhówaavéné niityé dííbyedívu. ²² Áánaacáhjáa Píívyéébe néé cáámetu:

—Uu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií.

Jetsóó íhdé múnáaúvu
(Mt 1.1-17)

²³ Aanéhjáa Jetsóó 30 pijcyábá íjcyaaabe botsíi tujkénú íwákimyéi. Aabéhjáa tene némeíhíjcyádú Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Eríí hajchi.

²⁴ Áánetúhjáa Eríí Matáá hajchi. Áánetúhjáa Matáá Revíí hajchi. Áánetúhjáa Revíí Mééki hajchi. Áánetúhjáa Mééki Jáána hajchi. Áánetúhjáa Jáána tsijpi Jotséé hajchi. ²⁵ Áánetúhjáa Jotséé Matatíá hajchi. Áánetúhjáa Matatíá Amóó hajchi.

Áánetúhjáa Amóó Naóó hajchi. Áánetúhjáa Naóó Ééri hajchi. Áánetúhjáa Ééri Nagái hajchi.
²⁶ Áánetúhjáa Nagái Máá hajchi. Áánetúhjáa Máa tsijpi Matatíá hajchi. Áánetúhjáa Matatíá Tsemeíí hajchi. Áánetúhjáa Tsemeíí Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Jodáá hajchi. ²⁷ Áánetúhjáa Jodáá Joanáá hajchi. Áánetúhjáa Joanáa Réétsá hajchi. Áánetúhjáa Réétsa Tsorobabéé hajchi. Áánetúhjáa Tsorobabéé Tsaratiéé hajchi. Áánetúhjáa Tsaratiéé Nééri hajchi. ²⁸ Áánetúhjáa Nééri Méékí hajchi. Áánetúhjáa Mééki Áádi hajchi. Áánetúhjáa Áádi Cotsáá hajchi. Áánetúhjáa Cotsáá Emodáá hajchi. Áánetúhjáa Emodáá Ééré hajchi. ²⁹ Áánetúhjáa Éére Jotsoéé hajchi. Áánetúhjáa Jotsoéé Erietséé hajchi. Áánetúhjáa Erietséé Joríí hajchi. Áánetúhjáa Joríí Matáá hajchi. Áánetúhjáa Matáá Revíí hajchi. ³⁰ Áánetúhjáa Revíí Tsimeóó hajchi. Áánetúhjáa Tsimeóó Jodáá hajchi. Áánetúhjáa Jodáá Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Jonáá hajchi. Áánetúhjáa Jonáá Eriakíí hajchi. ³¹ Áánetúhjáa Eriakíí Meréá hajchi. Áánetúhjáa Meréá Maináá hajchi. Áánetúhjáa Maináá Matátá hajchi. Áánetúhjáa Matátá Natáá hajchi. ³² Áánetúhjáa Natáá Dabíí hajchi. Áánetúhjáa Dabíí Itsaíí hajchi. Áánetúhjáa Itsaíí Obéé hajchi. Áánetúhjáa Obéé Bóó hajchi. Áánetúhjáa Bóo Tsamóó hajchi. Áánetúhjáa Tsamóó Naatsóó hajchi. ³³ Áánetúhjáa Naatsóó Aminadáá hajchi.

Áánetúhjáa Aminadáa Aráa hajchi. Áánetúhjáa Aráa Ejróó hajchi. Áánetúhjáa Ejróó Páaré hajchi. Áánetúhjáa Pááre Jodáa hajchi. ³⁴ Áánetúhjáa Jodáa Jacóóbó hajchi. Áánetúhjáa Jacóóbó Itsáa hajchi. Áánetúhjáa Itsáa Aavaráa hajchi. Áánetúhjáa Aavaráa Tarée hajchi. Áánetúhjáa Tarée Nacóó hajchi. ³⁵ Áánetúhjáa Nacóó Tseróó hajchi. Áánetúhjáa Tseróó Ragáo hajchi. Áánetúhjáa Ragáo Perééké hajchi. Áánetúhjáa Perééké Hebée hajchi. Áánetúhjáa Hebée Tsáára hajchi. ³⁶ Áánetúhjáa Tsáara Caináa hajchi. Áánetúhjáa Caináa Apatsáa hajchi. Áánetúhjáa Apatsáa Tsée hajchi. Áánetúhjáa Tsée Noée hajchi. Áánetúhjáa Noée Ramée hajchi. ³⁷ Áánetúhjáa Ramée Matotsarée hajchi. Áánetúhjáa Matotsarée Enóó hajchi. Áánetúhjáa Enóó Jarée hajchi. Áánetúhjáa Jarée Mararée hajchi. Áánetúhjáa Mararée Caináa hajchi. ³⁸ Áánetúhjáa Caináa Enóó hajchi. Áánetúhjáa Enóó Tséeté hajchi. Áánetúhjáa Tséete Adáa hajchi. Aabéjháa diibye Adáake Píívyéébe ípívyéjtsó tujkénú ííñúbatúre.

4

Jetsóoke Naavéné mávárijhóne
(Mt 4.1-11; Mc 1.12-13)

¹ Aanéjháa Jetsóó pañe Píívyéébé Apííchó íjcyaaabe Joodáatu oómííbyeke téenere tsajtyé ííñéubá píívyétúné ííñújivu. ² Áhullévúhjáa Naavéné mávárijhó dííbyeke. Áíjyúhjáa 40 coojívájucu

májchótuube téhulle íjcyaaabe ajyáábáavatéhi.
³ Áábekéhjáa diibye Naavéné nééhií:

—Bo ímiááné Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íu
 nééwáyutu pááaho dípívyéjtsóne majchoj.

⁴ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééené:
 “Tsá apááñéré majchó tájpi meíjcyatúne.”

⁵ Ehdúhjáa Jetsóó nééné boonétú dííbyeke
 tsajtyéébé caméhbaúvu. Átsihdyúhjáa úújétsoobe
 páneere ííñújí avyéjuvu. ⁶⁻⁷ Áánemáhjáa neebe
 dííbyeke:

—Íñe páneevúré uke ó ájcuú u mímóúúvéne oke
 u dúúrúvánhajchííju. Muurá tahñe páneere íñe
 imíwu nééne íhstútunéhjí íjcyane. Áánevu muurá o
 ímíllémeke ó ájcúiyáhi.

⁸ Áánélliihyéhjáa idyé neebe Jetsóó dííbyeke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééené:
 “Máavyéjuube Mépiivyéébekéré medúúrúváábeke
 méíícúvéiyáhi.”

⁹ Ááné boonétúhjáa idyé dííbyeke tsajtyéébé
 Jerotsaréevu. Áánemáhjáa duurúvájá hallúvú
 cáamevu itsájtyéébeke neébe:

—Áyu cána ímiááné Píívyéébé Hajchi u
 íjcyáhajchíí íchihdyu cátsiñíívyé baavújuco.
¹⁰⁻¹¹ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééené:

Píívyéébe wálloó níjkyéji múnáake uke ditye
 ityéhme íná uke ipájtyétuki. Aabe tsá
 ííneúbatú u wápújúúvéityúne.

¹² Ehdúhjáa Naavéné Jetsóoke néénéllii neébe:

—Téhdure muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tsá Máavyéjuube Píívyéébeke memávárijchóityúne.”

¹³ Aanéhjáa tsiĩne imávárijchóiyóné ipíívyetéjúcóótúnéllii ílluréjuco dibye íhvéjtsoíñúné dííbyeke.

Jetsóó úwáábótujkénúné Gariréá iiñúji múnáadíyu

(Mt 4.12-17; Mc 1.14-15)

¹⁴ Átsihdyúhjáa óómiibye Jetsóó Gariréá iiñújivu Píívyéébé Apííchó dííbyé pañe íjcyáabe. Áijyúhjáa dibye méénúné uubállé tsújaavé páneere tééné iiñújiri. ¹⁵ Aabéhjáa tééné iiñújiri íjcyané pihcyáávejáaneri úwááboobéré péhíjcyáábeke duurúvahíjcyáme.

Jetsóó Natsaréri úwaabóne

(Mt 13.53-58; Mc 6.1-6)

¹⁶⁻¹⁷ Átsihdyúhjáa peebe Natsaréevu ípyée ipíívyécoomívu. Aabéhjáa imyéénuhíjcyádú wáyeéévejcóójí pihcyáávejá pañévú eevé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaíaúvú waajácúhaamívú ditye ájcuháámi. Íllúhjáa dibye éévetsíí nééhií:

¹⁸ Píívyéébé Apííchó óóma íjcyáhi. Aabe oke picyóó ímiájíjtó wáájácútúmeke o úúbálleki. Muurá ídátso ícyahíjcyámé ímítyúnéhjí pañe éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu ícubáhrajte. Áánetu diityéké ó íjchívyétsoóhi. ¹⁹ Áámeke ó úúbálleé Píívyéébe diityémá ditye pájtyetéiñe méénune.

²⁰ Ehdúhjáa nétsii iéévéne boone téhaamívu tééjá wákimyéi múnáájpikye iájcúne ácúúveébe. Áábedívúhjáa pámeere tééjá pañe íjcyame ullévenúhi.

²¹ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ehdúu Píívyéébe íwaajácúháamitu néene éévé tsúúca úújetéhi. Aane muurá tsúúca ámuha melleebó o éévene.

²² Ehdúhjáa Jetsóó diityéké néene pámeere ímí íjtsúcunúhi. Aaméhjáa iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áánu Jotséé hajchi íjcyatúne?

²³ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Behtyu ámuha oke méneéhi: “Taabóóbé u íjcyabe bo uure tááboméj.” Ehdu muurá ámuha méneé íllu ámuha oke menééiyóne: “Capenaóó cóómiyíi méénúráítyúronéhjí u méénuhíjcyádú cána meenu ícyoomíyí awáá úpée u píívyécóómiyi.”

²⁴ Átsihdyúhjáa tsiíñe neébe:

—Cáhawáá ímiáánetúré amúhake o néekíi: Tsá muurá cáábyekéikyé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadítyú íiñúji múnáa ávyejúúllétyuróne.

²⁵ Muuráhjáa íjraémú pañe mítyame pííbáyyjute wallémú íjcyará Eriáúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyácoóca. Téijyúu ájyaba téené íiñújiri 3 pijcyábáj piñevú daari íjcyánaaáca. ²⁶ Áronáacáa tsá Píívyéébe wállóotú Eriáúvuke diityé éllevu díbyée diityéké néene dítye lléébóityuróné iwáájácúnema. Áánemáa wállóobe Tsidóó íiñújiri íjcyacóómí Tsaréetari íjcyané piíbáyyülle élleuvé dííbyeke. ²⁷ Téhdurée íjcyámé mítyame íjpi chajááveri chémeme Eritséouúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyáijyu. Árómedítyúu tsá

tsáápíuba bóhíítsámeítyúne. Apáábyéree Tsííríá iĩńúji múnáajpi Naamáá bóhíítsameí Eritséodívú ípyée icyáhcujsódújuco íjcyaaábe.

²⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu cayóbáávatémé pámeere pihcyáávéjá pañe íjcyame. ²⁹ Áánemáhjáa dííbyeke íjchívyetsómé técoomi íjcyáné caméhbáutu dííbyeke iwááóroki. ³⁰ Áronáacáhjáa múijyúrá péjúcoóbe.

*Tsáápi pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Mc 1.21-28)*

³¹ Aabéhjáa péé Gariréá iĩńújiri íjcyacóomí Capenaóovu. Átsíi múnáakéhjáa úwááboobe wáyeéévejcóóji. ³² Aaméhjáa ullévenúhijcyá muhdícyánéjcurí tujkévéwu díbye úwáábóneri.

³³ Áijyúhjáa íjcyaaabe tsaapi tétsihyi pihcyáávéjá pañe naavéné ípañe íjcyaaábe.

³⁴ Aabéhjáa kéévánécoba nééhií:

—¡Jetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u íjcyaaábej! ¿íveekí múúhakye ú pátsárijcyóváhi? ¿Mityá múúhakye ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ímiáábé Píívyébé Hajchi u íjcyane.

³⁵ Ehdúhjáa naavéné dííbyé pañétú íhgyúvánéllii Jetsóó néé dííbyeke:

—¡Cúúvéhulléré díícyá! ¡Díjchivye áadí pañétu!

Ahdújucóhjáa díbye íjchivyéné diityéj pñnévú íjcaáyóóbedítýú dííbyeke tútávájtsótuubére.

³⁶ Ááneríhgyáa pámeere iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca múhdutú díbye néhdújuco naavémú íchívyehíjcyáné tsaaté pañétu?

³⁷ Ehdúhjáa díbye méénuhíjcyáné uubállé tsújaavé pámeere tééné iĩńúji múnáadívu.

Péedoró báábeke Jetsóó bóhítsóne
(Mt 8.14-15; Mc 1.29-31)

³⁸ Aanéhjáa pihcyáávéjǎ pañétú iǐjchivyédú Jetsóó péé ímamyémuma Tsimóo jávu. Áánáacáhjáa dííbyé baabe áíívyeri chéménéllii dííbyeke nééme dibye íbóhíísoki. ³⁹ Ahdújucóhjáa dibye teene cheme úhbánetu díílleke tene pájtyene. Aalléhjáa íbóhííne diityéké májchotsóhi.

Mítyámeke Jetsóó bóhítsóne
(Mt 8.16-17; Mc 1.32-34)

⁴⁰ Áíjyúhjáa meíjyunúrónáa tsívahíjcyámé páhduváré nééne chémeri chéméméhjike dííbye éllevu. Áámekéhjáa idyócarájconeri bóhíítsohíjcyáábe. ⁴¹ Aanéhjáa tsaaté pañétú dibye naavémuke íjchívyetsómé nehíjcyáhi:

—Uu muurá Píívyéébé Hajchi.

Waajácúméhjáa ímiááné diibyéjuco Pájtyetétsoobe dibye íjcyane. Áámekéhjáa neebe tsiíne ditye tehdu íhjuvájúócóótuki.

Jetsóó úwaabóné pahúllevaré Gariréa iíñújǎ pañe
(Mc 1.35-39)

⁴² Aanéhjáa tsitsíívevu Jetsóó péé técoomítyú tsiéllévu múubará íjcyátúhullévu. Árónáacáhjáa míamúnaa néhcoméré pééme úújeté dííbyedívu. Aaméhjáa wájyurá dííbyeke dibyéi ipyéétu diityédítyu. ⁴³ Árónáacáhjáa neebe diityéke:

—Árónáa ó imíllé téhdure tsícyoomíjǎ múnáake o úúballéné Píívyéébé avyéjuto íjcyáné uwááboju. Muuráhjáa téénéllii Píívyéébe oke wallóóhií.

44 Ahdújucóhjáa dibye úwááboobéré péhijcyáné Gariréa iñújiri pihcyáávejááné pañe.

5

Mítiane amómeke ditye újcune
(Mt 4.18-22; Mc 1.16-20)

¹ Tsáijyúhjáa Jetsóó Genetsaréé unéú úníuri íjcyánáa mítiane míamúnaa dííbyedívú pihcyaavé Píívyéébé uwááboju illéébúacunúné ímíllénema.

² Áanáacáhjáa ájtyúmiibe míneecu lévemíicú tééú úníuri cátsuhjúcunúmíicú témíicú aabájajtéhjáa ítsinúcoohóné iñíjtyu íjchívyéné boonémíicu.

³⁻⁴ Aanéhjáa Tsimóo éhmí pañévú iúcaávéne neebe ditye áyánéwu dííbyeke pínéehívú icyátújcaáyoki. Aabéhjáa téémí pañétú diityéké iúwáábótsihdyu néé Tsimóoke:

—Áyu cána ílluréjuco ípañétsíí métsinúútej.

⁵ Áanélliihyéhjáa Tsimóo néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ávyetáne pécóhajchótá muha metsínuurómé tsá meújcutú tsáápiúbake. Árónáa ihdyu u néénéllii tsiíñe muha métsínuúhi.

⁶ Ahdújucóhjáa tsínuume mítiane újcune amómeke. Ávyetáhjáa tsínucóohó ílluréjuco móhtobáné diityé padúúcuri. ⁷ Áanélliihyéhjáa íhyójtsíneri bómihcómé íñahbéjté ihdyúémiri íjcyámeke ditye ípiáábotéki. Ahdújucóhjáa péémema ditye íjchívyetsóne. Aanéhjáa ávyeta ihmínéécú buúúvetu. ⁸ Ááneríhjáa diibye Tsimóo Pééodoro iúllévenúne Jetsóo lliíñévú imímóúúvéne néehíí:

—Ávyéjuúbej, ímítyuube o íjcyaaabe tsá díúníuri o íjcyáítyuróne.

⁹ Ehdúhjáa neebe ávyétá mityáné amómeke iújcúneri iúllévenúnema. ¹⁰ Téhduréhjáa íñahbéjtétsí Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsi ullévenú téeneri. Áronáacáhjáa Jetsóó néé Tsimóoke:

—Tsájúréévedíñe. Muurá íñe amómé lliíñája múnáajpi u ícyahíjcyaaabe ícyoocátú míamúnáakéréjuco Píívyéébé icyánejcúvú u íbúwáávétsoíñe.

¹¹ Áánélliihyéhjáa icyátsúúvétsihvúré páneere íhvéjtsóne Jetsóomáyéjuco ditye pééneé.

*Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhítsóne
(Mt 8.1-4; Mc 1.40-45)*

¹² Aabéhjáa Jetsóó tsácoomíyí íjcyánáa tsaapi íjpi chájááveebe tsáábe dííbyeke íajtyúmííbé lliíñévú imímóúúvéne nééhíí:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhítsóne?

¹³ Áánélliihyéhjáa Jetsóó dííbyeke dócárájcoobéré nééhíí:

—Mu ihdyu tehdújucoj.

Ehdúhjáa díbye néénemáyé tsúúca bóhííbe.

¹⁴ Áábekéhjáa boíjcyuube díbye muucá iúúbállétu muhdú íbóhííne. Neebéhjáa dííbyeke:

Tsapéhdúré llúúváábe éllevu pééne dííbyedívú dúhjétsámeityeco. Ááne Moitséeúvúu néhdu Píívyéébeke tsíeméneri ú íícúveé ténetu míamúnaa iwáájácu u bóhíjucóóne.

15 Ehdúhjáa dibye néérónáa tsúúca pámeere téené uubállé waajácúhi. Áánélliihyéhjáa mítyane míamúnaa pihcyáávehíjcyá dííbyé uwáábovu dibye diityéké ibóhíitso ditye chéménéhjitu. 16 Áronáacáhjáa diityédítýú múha íjcyátúhullévú péhíjcyaaabe Píívyéébema íihjyúvaki.

Ijpi vááúmeityúúbeke Jetsóó bóhíitso
(Mt 9.1-8; Mc 2.1-12)

17 Aabéhjáa Jetsóó tsáijyu úwáábohíjcyánáa ijcyámé tétsihyi paritséómuma taúhbájú uwáábojte Gariréaa, Jodéaa, íjcyáné iñújjícutu pahúllevátú tsáámeé. Áhduréhjáa ijcyámé tsaate Jerotsarétu tsáámeé. Aaméhjáa íiténáa Jetsóó Píívyéébé ihnáhoori bóhíitsohíjcyá chéméméhjike. 18 Áanáacáhjáa tsaate tsivá ííbotári íjpi vááúmeityúúbeke. Áábekéhjáa imíllerómé Jetsóó tsájá pañe íjcyáábe éllevu itsájtýene. 19 Áronáacáhjáa tsá ditye píívyetétú múhdutú iú cáávéiyóné mítyane míamúnaa íjcyánéllíihye. Áánélliihyéhjáa cáamevu iñeríívyéne dííbyé tujkévetu idyóhejúróhéjutu niityétsómé dííbyeke míamúnááj piínévu. 20 Aaméhjáa ímí cáhcujtsóné iwáájácúne neebe Jetsóó dííbyeke:

—Muúbej, tsúúca úhdi o ídáátsóvéne díímítýú ó ábájíivéhi.

21 Ehdúhjáa Jetsóó nééne taúhbájú uwáábojtémá paritséómú illéébóne néjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íveekí ímityúné ihjyúvá Píívyéébe ímí íjtsúcunúnejíivari? Tsá muurá

míamúnáá imítuyháñé mewáágoóítuyróne. Apáábyéré ihdyu Píívyéébe piivyété teene iwáágoóne.

²² Ehdúhjáa ditye néjcatsíñé Jetsóó iwáájácúne néé diityéke.

—¿Aca íveekí ehdu ámuha méjtsámeíhi?

²³ Áánerá ó piivyété míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé imítuyháñé diityémá o ímíbajchóne. Áánéllii ó piivyété áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítuyú úuma ó ímíbajchóhi.” Áhdure ó piivyété o nééneé: “Dímíjpyeténe dipye.” ²⁴ Ahdícyané cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe muhdú o méénune.

Ehdúhjáa íñéene díibye íjpi vááúmeítuyúúbeke neébe:

—Dímíjpyeténe eene dííhbotámá dipye dihjyávu.

²⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénemáyé diityéj pínétú íjyóocúúvéne péjúcoobe ihjyávú Píívyéébeke dúúrúvaabére. ²⁶ Ááneríhjáa pámeere tétsihyi íjcyame iúllévenúne téhdure duurúvá Píívyéébeke. Aaméhjáa itsájúréevéne nééhií:

—¿Aca muhdú aabye meke ullévenútsóhi?

*Revíikye Jetsóó újcune
(Mt 9.9-13; Mc 2.13-17)*

²⁷ Átsihdyúhjáa péébe Jetsóó ájtyúmité Revíikye ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíidsike íáhdótsohíjcyátsihyi ácuúcunúúbeke. Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjuco duráávye.

²⁸ Ahdújucóhjáa díbye páneere imyéénuhíjcyáné íhvéjtsóne dííbyemáyéjuco pééneé.

29 Aabéhjáa Jetsóoma wáñehjívate ihjávuvu. Áánevúhjáa dibye míñutsómé mítyame tsáá tsijtye ííñújí ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnaa. Áhduréhjáa tsíjtyehji íjcyá tétsihyi diityéma. 30 Áánélliihyéhjáa paritséómú taúhbájú uwáábojtémá nées dííbyé mamýmuke:

—¿Aca íveekí ámuha ménahbévá aatyé ímiáámemájíivari?

31 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néehíí:

—Tsá muurá taabóobé bóhime tsaímíyé néemeke táábotúne. Muurá ihdyu chémémekéré tááboóbe. 32 Ahdícyane tsáháa ímiááme wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ímítyúme wáábyú o tsáá diityéké o ímíbaávyétso Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ditye ííbúwááveki.

*Jetsóó mamýmú majcho áwatyúne
(Mt 9.14-17; Mc 2.18-22)*

33 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii néeme dííbyeke:

—¿Aca íveekí Jóáá mamýmú, paritséómú mamýmú, íjcyame tsáijyu majcho áwahíjcyá Píívyéébema íihjyúvácoóca? Árónáa muurá dímmámýmú tsá tehdu méénuhíjcyatúne.

34 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca tsaatésí táábávajcatsíñé wañéhjivu tsáámeke ámuha majchótú mááwáchóiyáhi? Ehdú nééne támámýmú tsá majcho áwáítyuró diityémá o íjcyané hajchóta. 35 Muurá ihdyu íjcyaiñé diityédítýú o pééiñe. Áijyu ihdyu óvíi muhdú íñéhajhíí awámye.

36 Ehdúhjáa iñéené boone diityéké úwááboobe néehíí:

—Tsá muurá tene ímityú béhbátu tsúúcáaja wáiyamu mepájaabóne. Muurá illure éhniíñevu táváajcároba. 37 Áhdure tsá tene ímityú béjpácyo bíinojpácyó mepícyoone tsúúcáau mííhéneu cahpáyú pañévu. Muurá béjpácyo iúhtsaráúúvéneri táváajcó tsúúcáau. Áijyu muurá wágóoovené tsanéécújuco bíinojpácyoo, cahpáyuu, íjcyane. 38 Áánéllii béjpácyo mépañénú bééú pañévúre. 39 Muurá tsúúcáajpácyóré iádone ímillémé tsá adóityuró béjpácyo bíinojpácyo tsúúcáajpácyóré ímí diityédívú néénéllíihye. Ehdúhjáa neebe Jetsóó dityéke.

6

*Wáyeéévejcoójí Jetsóó mamyémú majcho újcune
(Mt 12.1-8; Mc 2.23-28)*

1 Aabéhjáa tsáijyu wáyeéévejcoójí ímamyémuma úmihéj piínétú pájtyénáa bajtsóháñetu ujcúmé imájchoki. 2 Aanéhjáa paritséomú ííténe néé diityéke:

—¿Aca íveekí ehdu ámuha mémeenú íjcyooji wáyeéévejcoójí meméénúityuróne?

3 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu íájyabáávaténeíllii iñahbéjtema Dabííúvú téeméné méenune Píívyéébé waajácúháámitu cáátuváne? 4 Muuráhjáa duurúvájá pañévú iúccáávéne imájchoítyuróné Píívyéébé íicúvé pááa majchomé apáámyéré llúúvájte máchohíjcyáne.

⁵ Áhduréhjáa neebe diityéke:

—Muurá iñe Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébé wáábyuta téhdure téjcooji wáyeéévejcóóji.

Tsáápi hójtsí Jetsóó ímíjpyetétsóne
(Mt 12.9-14; Mc 3.1-6)

⁶ Tsáijyúhjáa téenere wáyeéévejcóóji pihcyáávéjá pañévú Jetsóó úwaabóhi. Áánáacáhjáa tsaapi tsánejcúehójtsí íhyójtsi múhdurá néébe tétsihyi.

⁷ Áánéllihyéhjáa taúhbájú uwáábojtémá paritséómú Jetsóodívúré íítehíjcyá dííbyeke téjcooji díbye bóhíitsóhajchíí téénej téeveri ímítyuube díbye íjcyane iñééroki. ⁸ Ehdúhjáa ditye íjtsámeíñe iwáájácúne Jetsóó néé díbye múhdurá íhyójtsi néébeke:

—Muúbej, cána dichaj.

Ahdújucóhjáa díbye péene dííbye éllevu.

⁹ Áábedítyúhjáa neebe diityéke:

—Ámúhakye ó dílloó tsane: ¿Aca tsá íjcyooji wáyeéévejcóóji mepíáábóityuro tsaatéke tsíméné pájtyémeke, mityá méíhvéjtsóiyá ditye ídsíjivekij?

¹⁰ Ehdúhjáa iñéene diityéké ííteebéré néé dííbyeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé dííhyótsíj.

Ahdújucóhjáa díbye cujúúvénemáyé téhojtsí ímíjpyeténe. ¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó méénune

dííbyeke múnáátsohíjcyámé ííténe ávyetá íhnáhó cayóbáávatéhi. Áánemáhjáa pítyácójcatsímyé muhdú dííbyeke imyéénuíñe.

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú ditye újcyaki

(Mt 10.1-4; Mc 3.13-19)

¹² Téijyúhjáa Jetsóó cáméhbaúvú péébe Píívyéébema ihjyúvápéjcovéhi. ¹³ Ááné tsitsíínevúhjáa pihjyúcuube dííbyema péhíjcyámeke. Áámedítýúhjáa újcuube 12-meváké pañétúejte ímamyémú íjcyame úwááboméré péhíjcyáímyeke. ¹⁴⁻¹⁶ Aaméhjáa ílluúme: Tsimóóhjáa íjcyáábeke téhdure Pééedoródívú díbye méménuúbee, íñahbe Aderéee, Jacóóboo, Jóááá, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, tsijpi Jacóóbó Apéó hajchii, cananíjtámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóódaá, tsijpi Jóóda Ijcarióóté bóónétúhjáa dííbyedívú méénútsóííbyee, éhdume.

Jetsóó mítyámeke úwaabóne

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Aaméhjáa teene cáméhbáutu tsááme wajtsí ítyujkévétsihvu. Áijyúhjáa mítyane míamúnaa Jetsóó uwáábó illéébúacunú tsáácunú pahúllevátú teene Jodéa íiñújitu Jerotsaréetuu, Tíírótuú, Tsidóotuu, íjcyane. Aaméhjáa tsivá chéméméhjike díbye íbóhíítsoki. ¹⁸ Áámedítýúhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke díbye wáágóóné boone tsaímíyējuco ditye ícyahíjcyáne. ¹⁹ Pamévárehjáa chéméméhjí ímíílehíjcyará dííbyeke idyómajcóné tsaatéhjáa dííbyeke idyómajcóneriyé bóhíhíjcyané íájtyúmínéllííhye.

Muhdú nééné míamúnaa ímí íjcyane

(Mt 5.1-12)

20 Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuke ííténe néehí:

—Maímijyu ihdyu ámuha idáátsóméhjjuúvú menéeme meíjcyanej. Muurá tehdu néémé wáabyuta Píívyéébé avyéju.

21 Maímijyu ámuha meíjcyane dibye ímillédú ámuha meíjcyáíyóneri metsúúrámeíhijcyáme. Muurá ámuhákye píááboobe tehdu ámuha meíjcyaki. Maímijyu ámuha meíjcyane kímóhcó nénehji ámuhákye pátyehíjcyáme. Píívyéébe muurá ámuhákye ímíjyúúvetsóhi.

22 Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeéjté ámuha meíjcyané déjúcotu oke cáhcújtstómé ámuhákye tsarílleéhi. Aame tsá ámuhákye lléébóityúne. Ámuhákye átérééjtédí idíllóne nehníwu ihjyúvahíjcyáímyé ámuhádítyu. Árome ihdyu maímijyu ámuha meíjcyanej.

23 Muuráhjáa téhdure éíjyúúvú díityé íhdé múnáaúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi ícúbáhrahíjcyáhi. Ahdu ámuhákye dítye dáríívéroné pañe óví ámuha íllure méimíjyúúhí. Muurá ámuha meícúbáhrámeíñe áhdó íñe imíjyaú Píívyéébe ámuhákye pícyoóhi.

24 Áánetu ihdyu íhtsutómé ehnéva múnáa téeneríyé tsúúrámeíhíjcyámeke máidáátsoju tene pájtyeíñej. Muurá téeneri dítye ímíjyúúveróné níjkévaá díityéma.

25 Ehdu íñe imíjyaú panévatúré ícyahíjcyámeke máidáátsoju tene pájtyeíñej. Muurá idátsó díityémá níjkévaíñé íñe imíjyaú dítye ícyahíjcyaróne. Muurá ímíjyuuri íjcyarómema níjkévaíñé kímóóvevúréjuco.

²⁶ Áhdure ditye ávyejúúllehíjcyámeke máídáátsoju tene pájtyeíñej. Ehdúu muurá diityé ihdé múnáaúvú iye Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáadi díllómeímyeke tsaate ávyéjútsohíjcyáhi.

Meke múnáájtsórómeke mewáiyune Jetsóó úwaabóne
(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ Áhdícyane ámuha oke melléébúacunúmeke o nées ámuha mewáiyu ámúhake múnáájtsórómeke. Áhdure ámúhake tsáríllérómeke múu píaabóhi.

²⁸ Téhdure múu ámúhadítýú ímityúné íhjúvárómema tsaímíyé íhjúváhi. Téhdure ámúhake áábohíjcyárómé hallúvú múu táumeí píáábó Píívyéébeke. ²⁹ Áhdure tsaate ámúhake méénúhajchíí tsá múu píámeítýúne. Téhdure ámúhá wajyámú díivane ditye ámúhadítýú újcúhajchíí múu íhvejtsó tsíijya ditye itsájtyeki. ³⁰ Áhdure ámúhake tsíeméné táumeímyeke múu ajcúhi. Áhdure tsaate ámúha éhné náníhajchíí tsá múu díllotúne. ³¹ Áhdure pamévamáyé ámuha ímí meíjcyane meímílléhajchíí múu íicyánéjcutu ímiááméré ijcyáhi.

³² Muurá ámúhake wájýúmekeré ámuha mewájýúhajchíí tsá ímiá wájýú tene íjcyatúne. Muurá ímityúné míamúnaa íjcyarómé téhdure diityéké wájýúmemáyé wájýújcatsíhi. ³³ Téhdure ámúhama ímiáámé íjcyámemáyé ámuha ímiáámé meíjcyáhajchíí tsá tene ímityúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé tehdu meenúhi. ³⁴ Áhdure ámúhake tsíeménevu ajcúmekéré tééné cápáyóóvére ámuha maájcúhajchíí tsá tene ímityúne. Muurá

ímytýmé íjcyarómé tsaatéké tsíeménevu ajcú ditye ipíámeíkiye. Ahdu tsá múu néétune. ³⁵ Ámúhake múu néhníllérómeke iwáyyúne panévaturé ditye píhtónéhjitu píaabó ditye ámúhake píámeítyúrónáaaca. Ehdu ámuha mepíáábóhajchíí íhtsútuube Píívyéébej tsíímé ámuha meíjcyame íné imíjyaú méíjcyáahi. Muurá Píívyéébe ímytýmé íjcyarómeke íídaatsólléne píáábohíjcyáhi. ³⁶ Ahdícyane óví ámuha pamévakeré meídaatsólléne mepíáábohíjcyá Méécááni Píívyéébe méénuhíjcyádu.

*Tsijtye múhdurá íjcyáneri meíhgyúváytyuróne
(Mt 7.1-5)*

³⁷ Tsá múu íhgyúvatú tsijtye múhdurá néémedi Píívyéébe ámúhake íñéétu téhdure ímytýmé ámuha meíjcyane. Tsá múu tsíjtyedi ícúbáhratú Píívyéébe ámúhadi ícúbáhrátuki. Téhdure ámúhake ímytýné tsaate méénuróné múu íhvejsó íná díityéké méénutúmeré téhdure Píívyéébe ámúhake íná imyéénútuki. ³⁸ Múu píaabó múhdurá nééromeke téhdure Píívyéébe ámúhake ipíááboki. Muurá ímiáámeke píááboóbe. Aabe muurá ámuha muhdú tsíjtyeke mepíáábohíjcyádúré ámúhake píááboóhi.

³⁹ Téhduréhjáa tsiíne Jetsóó úwááboobe nééhií:

—¿Aca tsaapi hállúvátuube tsijpi téhdure néébeke tsajtyéiyá tsíéllevu? ¿Aca tsá tsamútsiyé áákityéítyuró wáhyéju dííváné pañévu? ⁴⁰ Tsá muurá tsaapi mamye dííbyeke úwáábohíjcyáábé

ehnííñevu wáájacutúne. Muurá ihdyu páneeréi iníjkévácooca botsíi dibye wáájacúdú wáájacuúbe.

⁴¹ ¿Aca íveekí ámuha méijyáacunúhijcyá ámúhá nahbémú hálluúúné pañe wááhyéwuúné íjcyáneri ámúhá hálluúúné pañe úménebááné íjcyane wáájacúmeityúme? ⁴² Muurá úménebááné ámúhá hálluúúné pañe íjcyame tsá ámúhá nahbémuke ámuha menééítyuróne: “Cána muha ámúhakye mebohdo eene wááhyene ámúhá hálluúúné pañe íjcyane.” ¡Ávyeta bañú múnaa ámuha meijcyame pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméi eene úménebááné ámúhá hálluúúné pañe íjcyane botsíi ímí ámuha maájtyumímé mebohdo teene wááhyene ámúhá nahbémú hálluúúné pañe íjcyane. Ehdu néene tsá múu tsaate wahdííváné ímityúwu méénúneri íjyáacunútú tsáijyu múu ehnííñevu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáme.

Muhdú meijcyánetu méwaajácúmei muhdíívamé meijcyane

(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Tsá muurá oove néévahíjcyáné uméhé nééváítyuró átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néévahíjcyáné uméhé tsá múijyú nééváítyuró oove íjcyane. ⁴⁴ Muurá íñéevatúré méwaajácú uméhééné kéeméhéhjí íjcyane. Tsá muurá múijyú tsúhjívahe nééváítyuró híigoó. Áhdure tsá múijyú wacyónejke nééváítyuró baáco. ⁴⁵ Ahdu íívane muurá ímiáámé ííbúwá pañe ímiá íjtsaméi íjcyanéjuco ditye íhjuváne. Áánetu ímityúmé ihjyúvá ííbúwá pañe ímityúné íjtsaméi

íjcyanéjuco. Muurá muhdú ííbuúúné ííjtsaméí
íjcyadújuco ditye íhjuváne.

*Míityétsi ánúmeíñetu íjcyáné uwááboju
(Mt 7.24-27)*

⁴⁶ ¿íveekí ámuha oke Ávyéjúúbedi médíllóhíjcyá
ámúhake o nééne ámuha melléébóne tehdu
meíjcyámejíivari? ⁴⁷ Cáhawáá ámúhake o úúballe
muhdú tahñéjté oke lléébome íjcyane. ⁴⁸ Muurá
tsaapi ánúmeíbyé cóhpéj nétsihdyu ávyéta páñé
itséhdíhvejújiri íapíhajcúné wáduhcúhi. Aaja
tsá nújpabya wááóityuró ávyéta cóhpé teja
méénúmeíñéllíihye. Ehdu muurá tahñéjté oke
lléébome íjcyáhi. ⁴⁹ Áánetu o nééne cáhcújtsotúmé
íjcyá éhne múúne tsaapi ímíñéúvú ihjyá apíhajcúné
wádúhcútuja dííbyedívú nújpabya wááóné boone
dibye ídátsó íjcyadu.

7

*Tsodáhómú avyéjúúbé únú múnáájpikeye Jetsóó
bóhíitsóne
(Mt 8.5-13)*

¹ Ehdúhjáa míamúnáama Jetsóó íihjyúvátsihdyu
péé ímamyémuma Capenaóovu. ² Ácoomíyíhijyáa
romáánómú tsodáhómú avyéjúúbé únú múnáajpi
dibye wáiyú néébe ávyeta chémeebe dsíjiveríjyuco.
³ Áánáacáhjáa diibye íavyéjuube tsúúca waajácú
Jetsóó técoomíyí íjcyane. Áánéllíihyéhjáa tsaatéké
túkevétsojtédítýú wálloobe dííbye éllevu dibye
ibóhíitso íúnú múnáájpiíkye. ⁴ Ahdújucóhjáa ditye
ipyééne néétene:

Imiáábé diibye tsodáhómú avyéjuube. Áábeke íhya ihdyu tehdújuco u píááboíñe. ⁵ Muurá ímí meke wájuube ijraémú meíjcyámeke. Muuráhjáa dibye nééjuri mépihcyááveja méénúmeíhi.

⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllii Jetsóó péé diityémá téhullévu. Aaméhjáa píhíjúcónáa tsiíñe tsodáhómú avyéjuube wallóó tsíjtyekéréjuco íñahbévajtédítýú ditye íñééte dííbyeke:

—Ávyéjuubej, tsáhaváne ávyeta dííbye jávú u úújetétyú ídátsó dibye néénéllíihye.

⁷ Téénéllíihyévané tsá dibye páñetu úúma íhjúvatétúne. Áánéllíihyévané ihdyu íchihdyuré ú neé dííbyé únú múnáajpi íbóhíiki. ⁸ Muurévá téhdure tsijtye íavyéjujete dííbyeke nééne méénuhíjcyáabe. Áhdurévá ítsodáhómuke dibye táuhbánéjuco ditye méénuhíjcyáne. Téhdurévá íúnú múnáajpi dibye néhdújuco méénuhíjcyáne.

⁹ Ehdúhjáa diibye tsodáhómú avyéjuube nééne ditye úúbálléneri Jetsóó ullévenúhi. Áánemáhjáa pámeekéré tétsihyi íjcyámeke íííténe neébe:

—Muurá tamúnaa ijraémú íjcyárómedítýú tsá tsáápíuba ehdu oke cáhcújtsotú eene romáánómuube íjcyároobe cáhcujtsódu. Ehdúhjáa neebe Jetsóó.

¹⁰ Aanéhjáa diibye tsodáhómú avyéjuube wáloome téhullétú wájtsime ájtyumívá tsúúca diibye íúnú múnáajpi bóhíibeke.

Dsíjívéébeke Jetsóó bóhíitsóne

¹¹ Átsihdyúhjáa Jetsóó ímamyémuma Naíivu péébema tsijtye mítyame pééhií. ¹² Aaméhjáa

técoomívú úújetémé ájtyumí tsáápille pííbájuúllé hajchi apáábyéré íjcyaaabe dsíjívéebeke cúúutémeke.

13 Áámedíhjáa Jetsóó ídáátsóvéne díílleke nééhií:

—Kímóóvedíñe.

14 Ehdúhjáa iñéene teene íítémeho díbye ékééveténéllii teehe íhbume íjyócuuvéhi. Aabéhjáa néé tééhoúvuke;

—Llíhi, dácuúve.

15 Ehdúhjáa díbye néénemáyé tsúúca iácúúvéne ihjyúvaabe díityéma. Aanéhjáa Jetsóó tsííjuke néé dille itsájtye dííbyeke ihjyávu. **16** Ááneríhjáa pámeere tétsihyi íjcyame itsájúréevéne Píívyéebeke dúúruvámé nééhií:

—Ícyooca ihdyu Píívyéebé ihjyú uubáalle múnáajpi íhtsútuube mééma íjcyáhi. Téhduréhjáa néémeé:

—Muurá íñe Píívyéebe píaabó ihñéjteke.

17 Ááné uubálléhjáa páneere Jodéa iíñúji múnáadi tsújaavéhi. Aanéhjáa téhdure tsííñe iñújíine múnáa waajácúhi.

*Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóo éllevu wáalloomútsi
(Mt 11.2-19)*

18 Ehdúhjáa díbye méénuhíjcyáné tsojtsó múnáajpi Jóáake ímamyémú úúballéhi.

19 Áánélliihyéhjáa díityédítýú míityétsikye wáalloobe dítyétsí idílloté dííbyeke díibyéjuco éhneváa míamúnáake pájtyetétsóíibye tsááiibye íjcyáhajchíí iwáájácuki, áánetu díibyéjuco íjcyátúhajchíí tsíjpiikyéi ityéhmeki. **20-21** Aamútsíhjáa Jetsóodívú úújetenáa bóhíitsohíjcyaaabe mítyámeke páhduváre nééne chémeháñeri chéméméhjike. Naavémúhjáa tsaaté pañe íjcyámeke waagóohíjcyaaabe. Áhduréhjáa

hállúvátuméhjike ímípyetétsohíjcyaaábe. Áábekéhjáa neemútsi:

—Tsojtsó múnáajpi Jóáa múhtsikye wallóo diéllevu uke muhtsi medílo ¿ava diibyējuco uu Pájtyetétsoobe éhneváa íñujívú tsááiíbye? ¿Mityá tsáhái diibye u íjcyatúne? ²² Áánélliihyéhjáa Jetsóo néé diityétsikye:

—Wa meóómíñe méuubállé dííbyeke muhdú o úwááboobe méénúráityúronéhjí o méénune ámuhtsi maáptyumíne. Páneere méúúbálleco hállúvátuméhjí hálluvájucóóne, úllétuméhjí úlléjucóóne, íjpi chájááveméhjí bóhíne, lléébótuméhjí tsúuca lléébone, dsíjívémé tsiíñe bóhíne. Áhdure méúúbálleco ídáátsóméhjike pajtyéteju tsúuca úwáábómeíñe. ²³ Maímijyu ihdyu oke cáhcujtsómé íjcyanej.

²⁴ Ehdúhjáa Jetsóo néé Jóáa wállóómútsikye. Aamútsíhjáa óómíñé boone diibye Jóáadityu neébe:

—¿Acáa Jóáa íñéubará píívyétúné íñújiri íjcyáábedívú ámuha mepíhcyáávehíjcyácooca muhdú ámuha méjtsúcunú dííbyeke? ¿A ámuháa méjtsúcunú éhne múúne úmehe kíjyébari vááúmeídyú páhduváre dííbyé íjtsaméi nééneé? ²⁵ ¿A tsaímíyée úcámeíhíjcyaaábe? Muuráhjáa tehdu íjycámeícyá tsá íhdícyátsihyi díbye íjcyáityuróne. Muuráhjáa ávyéjuté jaaháñé pañéiyo díbye. ¿Aané muubá ímiááné díbye? ²⁶ ¿Mityá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi díbyej? Ímiááné diibyējuco. Áronáacáa tsíjtyé ehníñevu díbye.

27 Dííbyedítýú muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Ó pícyoó díihde tsáápiikye dibye iúúballe miamúnáake ditye íímíbáavyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki.

28 Aane ímiááneturé tsá dííbyedu tsijtye néétune. Áronáa níjkyéjiri íjcyaae Píívyéébé avyéjúejtédítýú íídáátsoobe íjcyároobe avyéjúúlléméíí díibye Jóáá ehnííñevu.

29 Ehdúhjáa Jetsóó néénetu ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnáama tsijtye múhdumé Jóáádivu tsójtsótsámeímyé waajácú ímiáábé Píívyéébe íjcyaae tehdujuco méénune.

30 Áánetúhjáa paritséomuma taúhbájú uwáábojte Jóáádivu tsótsójsámeítyúmé íllure ehdíívallehíjcyá téhdure Píívyéébe díityémá méénúiyóne.

31 Áámekéhjáa Jetsóó nééhií:

—¿Aca muutédivú íñe ícyoocá múnáake ó meménúiyáhi? Íhya tsíime divuj. 32 Muurá múúne lláhájsiri íícume úhbácatsíhijcyádú ámuha páhduvaré médáíívémeíhijcyáhi. Muurá múúne íllu úhbácatsíhijcyáme: “Chiiyóro mellíjchúrónáa tsá ámuha meímíletú mewáhtsine téeneri. Áhdure máátyóba májtsí memájtsivárónáa tsá ámuha meímíletú mekímoovéne.” Ehdú múúne tsíime úhbácatsíhijcyámé íjcyadu muurá ámuúha. 33 Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa tsá májchópityúne. Áhdurée tsá dibye bíinojpácýó ádohíjcyatúne. Áábedítýúu ámuha ménehíjcyá mééííbye íjcyáábé pañe naavéné íjcyánéllii ehdu dibye nééneé. 34 Áábé boonétúu ó bóhówaavé

Míamúnaájpídívú o ípívyééveébe. Aabe panévaré o májchoobe téhdure ó adó bíinojpácyo. Áánetu idyé illuréjuco óhdityu ámuha menéhijcyané oova majchópíwu adópíwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdityu ménehíjcyá oova ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnaa ímityúmé íjcyámedívú o náhbévahíjcyáne. ³⁵ Áronáa muurá Píívyéébeéjté íjcyámedítýú bóhówaavéné díbye díityémá méénuhíjcyáne. Ehdúhjáa Jetsóó néé paritséómuma taúhbájú uwáábojtéke.

Jetsóó paritséómúúbema májchone

³⁶ Aanéhjáa tsaapi paritséómúejpi Tsimóó Jetsóoke míñutsó díbye ihjyávú dííbyema imájchoki. Ahdújucóhjáa péébema dityétsí májchone. ³⁷ Áanáacáhjáa tsáápille técoomíyí ímityulle íjcyalle Jetsóó tééjari íjcyane iwáájácúne péé tééjavu imyéwu cúváané pacúúcújpácyoma. ³⁸ Aalléhjáa dííbyé lliñévú icyánoovéváne tááhií. Aanéhjáa imáátyori dííbyéj tuháácyú ípípapjchóné íhñíwacoríyé ipáácyúné boone téjtuhácyú ichóhchóne teene pacúúcújpácyoríyējuco dille múrijchóne. ³⁹ Ehdúhjáa dille Jetsóoke méénune díbye eené dííbyeke ihjyávú tsájtyeebe ííténe íllu íjtsámeíhi: “Muurá ímíááné Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi áánu íjcyaca waajácúiyá aalle muhdíívallé íjcyalle dííbyeke ehdu méénune. Muurá ávyeta múhdurá díílle.” ⁴⁰ Ehdúhjáa díbye íjtsámeíñé iwáájácúne Jetsóó néé dííbyeke:

—Tsímo uke ó neé tsane.

Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Bo ihdyu oke diñe, Ávyéjuúbej.

⁴¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsaatétsíhjáa dsídsi táúmeí tsáápiíkye. Áámútsidítýúhjáa tsaapi ujcú 500-jíva. Áánetúhjáa tsijpi ujcú 50-jíváre. ⁴² Aanéhjáa iáhdóiyóné dityétsí píívyetétúnéllii ílluréjuco dibye íhvejtsóné teene diityétsidi ídáátsóvéne. ¿Aane caabyé diityétsidítýú éhnííñevu dííbyeke wájjune ú íjtsúcunúhi?

⁴³ Áánélliihyéhjáa neebe Tsimóo:

—Íhya diibye eenéhjáa éhnííñevu dsídsike táúmeiibej.

Áánélliihyéhjáa Jetsóo néehí:

—Tehdújuco.

⁴⁴ Ehdúhjáa neébere díílleke ííténe née Tsimóoke:

—Éje, muurá íñe uke o ááhívéváróóbema tsá nújpanyóubáre u pícyootú tájtyúhaacyu o níjtyámeiki. Áánáa muurá íñe áámye oke tájtyúhaacyu imáátyori ípípaychóné paacyú íhñíwácori. ⁴⁵ Áhdure keená oke u dúúruváné u chóhchone. Áánáa muurá áámye oke idyúúruváné chóhchohíjcyá tájtyúhaacyu.

⁴⁶ Áhdure tsá oke táhniwau dúúrubájpacyóubari u múríjchotúne. Áánáa muurá oke múríjcholle pácúúcújpacyori tájtyúhaacyu. ⁴⁷ Aane uke o née mítyane dííllé imítýú íjcyaróné dííllé hallúrí íjcyájúcootúné mítyane oke iwájjune dille úújétsónélliihye. Muurá wahdííwáné imítýú tsaaté hallúrí íjcyane diityedí meídáátsóvéne meíhvéjtsóneri tsá mítyane ditye ímíjyúúvéityuróne. Áánetu ávyetá ihstútú néené imítýú diityé hallúrí

Íjcyaróné diityédí meídáátsóvéne meíhvéjtsóneri muurá mítyane ímíjyuuvéme. Aame meke wajyú mítyane.

⁴⁸ Ehdúhjáa iñétsihdyu neebe díílleke:

—Ímityúné u méénuhíjcyanéhjí tsáhájucu díhyallúrí íjcyájúcootúne.

⁴⁹ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllíi tétsihyi tsijtye diibye Tsimóó miñútso múnaa íjcyame nééhií:

—¿Aca muubá aabye íjcyaaabe piivyété míamúnáadítyú ímítyuháñé iwáágoóne?

⁵⁰ Áronáacáhjáa tsiíñe neebe díílleke:

—Oke u cáhcujtsódú íjcyalle tsúúca u pájtyetélé hallúrí tsáhájucu ñná íjcyatúne. Ahdícyane wa dipye tsaímiyéjucoj.

8

Jetsóoke píáábóné walléemu

¹ Ehdúhjáa imyéénúné boonétú idyé pehíjcyaaabe Jetsóó ímamyémuma tsícyoomíjiri patsíhjívári íjcyájáhji múnáake iúwáábo muhdú Píívyéébé avyéjú íjcyane. ² Áábekéhjáa téhdure tsaate walléemú nahbénú panévari chémehíjcyámeke dibye bóhítsóme. Áámemáhjáa Maaría Madaréná dííllé pañétúu 7-meváké naavémuke dibye wáágóolle. ³ Téhduréhjáa diityé pañe Heróóde píááboobe Chóótsá taaba Jóáánaá, Tsotsáánaa, íjcyamúpi. Téhduréhjáa íjcyámé tsíjtyehji panévalu majchó díívánetu dííbyeke píáábohíjcyáme.

Tsaapi bájtsónetu íjcyáné uwááboju
(Mt 13.1-9; Mc 4.1-9)

4 Áhduréhjáa mítyane míamúnaa tétsihyi íjcyácoomíjitu Jetsóodívú píhcyáávémeke tsaapi bájtsónetu úwááboobe íllu úúballéhi: ⁵—Tsaapíhjáa íwajcyóhá tríígoúúhá bájtsoobe íllure wáwárajcóhi. Aanéhjáa dibye wáwárajcónetu tsáuhji dojcó juuváj píínévu. Áuhjíhjáa míamúnaa tádiríhcoíñuhíjcyáuhjí coomímú méhdojéhi. ⁶ Áané tsiúhjíhjáa néwayúúné raahóvú dójcoúhjí ííñeróné chemé tétsii píipátúnéllíihye. ⁷ Áané tsiúhjíhjáa tsuhji íjcyátsihvu dójcoúhjí hallúvú tene wááménéneri ííñeróné duhcúvatéhi. ⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhji dojcó imíwu ííñuji nétsihvu. Aanéhjáa imíwu píívyene neevá mítyane. Ehdúhjáa íúúballétsihdyu kéévánécoba neebe diityéke:

—Aane ihdyu óví lléébome icyáhcuíjtsóne tehdu ijcyáhi.

*Jetsóó íwáábó túhútsohíjcyáne
(Mt 13.10-17; Mc 4.10-12)*

⁹ Aanéhjáa ímamyémú dilló dííbyeke muhdú nééiyóné ehdu dibye úúballéne. ¹⁰ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Ehdu ó úúballéhíjcyá Píívyéébe ámúhakeye iwáájácútso muhdú íavyéjú íjcyanévu. Aane oke cáhcújtsótúmedívú tsá bóhówáávetúne. Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé icyahíjcyá teene lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumíjúcoorómé icyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu.

*Tsaapi bájtsónetu íúwaabóné Jetsóó bóhówajtsóne
(Mt 13.18-23; Mc 4.13-20)*

11-12 Aane illu nééiyóné ehdu ó úwáábohíjcyáhi: Muurá tríígoúuhádú nééne Píívyéébé uwááboju tsaate ímí lléébone diityé íbuúúné pañévú úcáávéiyóné Naavéné ditye ipájtyetétu diityédívú mútátsohíjcyáhi. Aane nééiyóné eene juuváj pñínévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdone. 13 Áánetu tsijtye teene uwááboju illéébone ímí íjtsúcunújúcoorómé páhduváré nééne mávaríjchojúúné iáábucújúcoótúne íllurējuco téénetu íhveténé ímí icyáhcuíjtsótúnéllíhye. Aane nééiyóné eene néwayúúnéj pñínévúhjáa dójcoúhjí. 14 Áánetu tsijtye uwáábó lléébójúcoorómé muhdú íjcyáneríyé itsúúrameíhíjcyánéllí teene ábájívehíjcyáhi. Aame mítyane iéhnéváiyóneríyé íjcyame tsá úraavyéjúcootú tééne uwááboju illéébójúcooróne. Aane nééiyóné eene tsuhjí íjcyátsihvúhjáa dójcoúhjí. 15 Áánetu íjcyámé tsijtye teene uwáábó illéébone ímí tehdújuco íííbúuri íjtsúcunúné tsaímíyé úraavyéme. Aane nééiyóné eene imíwuúhjáa ííñuji nétsihvu dójcoúhjí.

*Peetétú íjcyáné uwááboju
(Mc 4.21-25)*

16 Átsihdyúhjáa tsiíne neebe diityéke:

—Tsá muurá peete mepéétetsóné tsíeménevu maávohjácóityuróne. Tsá cuwáíhcyú lliíñévú mepícyóóityuróne. Muurá ihdyu cáámevu mepícyóó tene iájchúcunú já pañe téénej téeveri meíjcyaki. 17 Ahdu muurá Píívyéébé uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú meíjcyane. Muurá páneere téévéneúvú méénúmeíhíjcyaróné tsá

wáájácúratúné íjcyáityúne. Muurá páneere waajácúméíhi.

¹⁸ Ahdícyane ímíñeúvú méíjtsoco íñe ímíá uwááboju ámuha tsúúca mewáájacúne. Muurá teene ímíllémedívú éhnííñevu bóhówájtsóiibye ditye ímíñeúvú iwáájacuki. Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá díbye bóhówájtsóityúne. Muurá áyánéwu ditye wáájácúroné íllure dojtúcúiibye diityédítyu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Jetsóoke tsíju dílbyé nahbémuma újcutéróne
(Mt 12.46-50; Mc 3.31-35)

¹⁹ Téijyúhjáa dílbyé nahbémuma tsíju wajtsí tétsihvu. Aaméhjáa tsá píívyetétú dílbyedívú iúújeténé mítyane míamúnaa íjcyánéllííhye.

²⁰ Aanéhjáa tsaate dílbyeke nééhií:

—Éhtsíhyi áachi dítsíjuma díñahbémú íjcyame imíllé uke íáptyumíne.

²¹ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá téhdure íñe Píívyéébé uwááboju illéébone ímí tehdújuco úraavyémé waháromú, táñahbémú, táñaaallému.

Kíjyébama nohji Jetsóó íhvetétsóne
(Mt 8.23-27; Mc 4.35-41)

²² Tsáijyúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke:

—Métsu mepájtye éhnéjcéúvu.

Ahdújucóhjáa ditye míineri pééneé. ²³ Aaméhjáa péhíjcyánaa cúwaábe. Áánaacáhjáa kíjyébari mítyane nújpacyo nóhjine úcaavé diityé míiné pañévú ápííchówu diityéké pámaúcuíñédu.

²⁴ Áánéllíihyéhjáa dílbyeke íákyéjtsóne néémeé:

—¡Ávyéjuúbej, Ávyéjuúbej! Éje, tsúúca mémájcánuúhi. Áánélliihyéhjáa iácúúvéne teene kíjyébama nohji íjcyane úhbaabe tene íhvetéki.

Ahdújucóhjáa tene íhveténé dáíhañérujuco.

²⁵ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu tsáhái eene ámuha Píívyéébeke ímí mecáhcújtsotúne?

Ehdúhjáa dibye néeneri iúllévenúne néémeé:

—¿Muubáami áánu íjcyáábeke kíjyébama nohji lleéboj?

Tsáápi pañe naavémú íjcyane

(Mt 8.23-34; Mc 5.1-20)

²⁶ Aaméhjáa Gariréa iinújitu péeme úújeté Gadáará iinújivu. ²⁷ Átsihvúhjáa Jetsóo íjchívyénáa tsaapi dííbye éllevu tsáá técoomí múnáajpi naavémú ípañe íjcyáabe. Diíbyéhjáa íévebe wájamúúvátuube ícyahíjcyá níjkyénéj pínere. ²⁸ Aabéhjáa Jetsóo lliínévú imímóúúvéne dííbyeke néé kéévánécoba:

—Jétso Jetsóoj, ¿aca iiná ú imíllé óhdityu íhtsútuube Píívyéébé Hajchi u íjcyáabe? Uke o néé óhdi u ícúbáhrátuki.

²⁹ Ehdúhjáa naavéné néé míamúnáajpi pañétú Jetsóoke dibyéhjáa dííbyeke ‘díjchivye áadí pañétu’ néénéllíihye. Ávyetáhjáa tsáijyu meívatétsohíjcyáabe naavéné dííbyeke. Áábekéhjáa tsaate íhyójtscuma íjtyúhaacyu úwáñehííñeri chíjchuróné távárícyohíjcyáabe. Áábekéhjáa diíbye naavéné úúpíyíñuube pehíjcyá íñéubará píívyétúné iinújiri. ³⁰ Aanéhjáa Jetsóo néé naavéneke:

—¿Aca muubá dimyéme?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tamyémé Píváánéjpi.

Ehdúhjáa neebe mítyame dííbyé pañe ijcyánéllííhye. ³¹ Aaméhjáa diitye naavémú neé Jetsóoke dibye iwáágóótu ditye ícúbáhrámeííyóhullévu. ³²⁻³³ Áijyúhjáa tétsihyi jéémú meenímú majchóri. Áánélliihyéhjáa naavémú neé Jetsóo iwáallo diityéké diityé pañévuréjuco. Ahdújucóhjáa dibye wáloome diibye míamúnáájpí pañétú ijchívyéne újcámeíñe méenímú pañévuréjuco. Ááneríhjáa úúpíyivyéme téwajútú únéu pañévú cáhpíyubámé májcanúhi.

³⁴ Ááneríhjáa diityé tehmejté iíllityéne wáame úúbáalleté técoomí múnáake. Áhduréhjáa técoomítyú kémuéllé íjcyájáhji múnáake úúballéme. ³⁵ Áánélliihyéhjáa míamúnáa téhullévú péecunú íájtyúmi muhdú tene pájtyene. Aaméhjáa úújetémé ájtyumí dííbyeke eenée naavémú dííbyé pañétú íjchívyéébeke íwajyámúúnemájjuco íjcyaaabe tsaímíyéjuco Jetsóo lliíñe ácuúcunúúbeke. Ááneríhjáa íllityéme. ³⁶ Áámekéhjáa tsaate tétsihyi íjcyame úúbáallepejtsó muhdú tene pájtyene. ³⁷ Ááneríhjáa íllityéne néeme Jetsóoke dibye ipyéé tétsihdyu diityé iíñújitu. Ahdújucóhjáa dibye ímamyémuma óómiñe bíwánejcúvúre. ³⁸ Áábekéhjáa diibye eenée dííbyé pañétú naavémú íjchívyeebe neé dííbyema ipyéékií.

³⁹ Árónáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Tsáhaá, dihjávúré péene duubállé páneere muhdú Píívyéébe uke bóhítsóne.

Ahdújucóhjáa péébe úúballéné íhcyóómi múnáake páneere muhdú Jetsóó dííbyeke bóhiitsóne.

Tsaatépike Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 9.18-26; Mc 5.21-43)

⁴⁰ Aanéhjáa Jetsóó tsíñejcúéuri ímamyémuma iúlléjétsihdyu wájtssiibeke tsaímíyé míamúnaa waatsúcúpejtsó dííbyeke témehíjcyadúme.

⁴¹ Áanáacáhjáa ‘Jáiro’ némeíbyé tsáá tétsihvu pihcyáávějá avyējuube íjcyáábe. Aabéhjáa ímímóúúvéne néé Jetsóoke díbye ipyéé dííbye jávú apáálléré ídsi 12 pijcyábá íjcyalle dsíjiveríjyuco íjcyánéllíihye. ⁴² Aanéhjáa téhullévú péébeke mítyane míamúnaa úraavyé ávyeta ráautúne. ⁴³ Áámécóbá pañéhjáa tsáápille péé 12 pijcyábájucóo íchémé tujpácýó íhvetépítýúneri ícúbáhrámeíhíjcyalle.

Aalléhjáa ihñénéhjí pírujtsójucóó bañúháñé taabójteke íáhdohíjcyáneri.

⁴⁴ Aalléhjáa idyēju éhnéjcutu Jetsóodívú ípííhívéne dííbyé wajyámú dómajcóhi. Áané tujkéveríhjáa tsúuca íchémé díilleke íhvetéhi. ⁴⁵ Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne nééhií:

—¿Múha ámuha oke médómajcóhi?

Áronáacáhjáa nééme dííbyeke idyómajcotúne. Aanéhjáa Péedorómá tsijtye íñahbéjté néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú wahdyuré míamúnaa néétúnáa ú dilló múha uke dómajcóné?

⁴⁶ Áanéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ó waajácú tsaate bóhíne íllure oke idyómajcóneri.

47 Aanéhjáa Jetsóó wáájacújúcóónéllii illityécunúlléré dííbyé lliiñévú mímóúúvetéllé pámeere lléébónáa úúballé muhdú néénéllii dííbyé wajyámú idyómájcóne tsúúca ibóhíine. 48 Áánélliihyéhjáa neebe díílleke:

—Árone Wa ímí Píívyéébeke u cáhcujtsódújuco íjcyalle íñe tsúúca u bóhíine. Ahdícyane wa dipye tsaímiyéjucoj.

49 Ehdúhjáa dibye díílleke néénáa tsaate diibye pihcyáávéjá avyéjuube Jáiró jatu tsááme dííbyeke neeváhi:

—Tsúúca dáájuyuwa dsíjívéhi. Aane íínélliihyécó báñú ú tsájtyeé aabye uwáábóóbeke.

50 Aanéhjáa Jetsóó illéébóne néesé Jáiróke:

—Kímóóvedíñe. Cáhawáá ihdyu Píívyéébeke cahcújtsó dáájuyuwa úúma ibóhíiki.

51 Aanéhjáa tsúúca dííbye jávú ditye úújeténáa Jetsóó tsá ímíletú mítyame úcaavéné dííbyema tééjá pañévu. Apáámyérehjáa Péédooroo, Jóááa, Jacóóboo, diityétsí díílléwúuúvúj caanímútsii, éhdume úcaavéné imílleébe. 52 Áánáacáhjáa pámeere tétsihyi íjcyame tahíjcyá díílleúvuke. Áámekehjáa neébe:

—Métahdí dsíjívéllekéjívári. Muurá ihdyu íllure cúwalle.

53 Ehdúhjáa Jetsóó néeneri uuhívatémé dííbyedi tsúúca ímiáané dille dsíjívénélliihye.

54 Árónáacáhjáa díílleúvú hójtsitu íékéévéne kéévánécoba neébe:

—Wáhaj, dájkyeé.

55 Ahdújucóhjáa ibóhííne dille ácuuvéne. Átsihdyúhjáa neebe ditye imájchótso díílleke.
 56 Ááneríhjáa diityétsí cáánímutsi mítyane úllévenúmútsikye neebe dityétsí muucá iúúbállétu teéne.

9

*Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wáalloóne
 (Mt 10.5-15; Mc 6.7-13)*

¹ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó pihjyúcú ímamyémú 12-meva íjcyámeke. Áámé pañévúhjáa pícyoobe itsíjpá dííbye mémeri tsaaté pañétú páhduvaré nééme naavémuke ditye iwáágóohíjcyaki, chéméméhjike ditye ibóhíítsohíjcyaki. ² Áánemáhjáa wallójúcoobe muhdú Píívyéébé avyéjú íjcyane úwáábotémé téhdure chéméméhjike ibóhíítsohíjcyaki. ³ Áámekéhjáa neébe:

—Métsajtyedí ámúhá cuujúii, ámúhá cahpáyuu, ámúhá májchoo, ámúhá dsíídsii, éhdune. Tsájaare ámúhá hallúéjamáyé mépeéco. ⁴ Aame tsaaté javu meúújetéjaríyé méíjcyaco tétsihyi ámuha meíjcyané hajchóta. ⁵ Aane tsátsíi múnaa ámúhadi íícúvétúhajchíi diityedí íícúvetúmé ámúháj tuhááñeri íjcyáne ííñú mépíchóújcaméicyó ‘tsá múúhá hallurí tene íjcyatú ámúhakye muha meúwáábóiyóné ámuha meéhdíivállehíjcyáne’ nééiyóne. Ááne ílluréjuco mépeeco tétsihdyu.

⁶ Ehdúhjáa úwááboobe ímamyémuke. Ahdújucóhjáa ipyééne ditye ímiaájú úwaabóné patsíhjívá múnáake. Aaméhjáa bóhíítsohíjcyá chéméméhjike.

*Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjivéne
(Mt 14.1-12; Mc 6.14-29)*

⁷ Ehdúhjáa Jetsóó méénuhíjcyáné ávyéjuube Heróódé iwáájácúne páhduváré ijtsámeí dílbyedítýú ‘tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíne bóhíbe’ tsaate nehíjcyánéllíhýe. ⁸ Áánetúhjáa tsijtye nehíjcyá éjyuúvúu íjcyame Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáa dsíjivémedítýú tsaapi bóhíbe díbye íjcyane. Tsaatéhjáa ijtsúcunú Eriá díbye íjcyane. ⁹ Áánetúhjáa Heróódé néehíí:

—Ááneráhhjáa Jóáádivu ó táuhbá ditye íhñíwau ikípíyuúcuki. Aanéjii ¿muubáami tsáma díbye eene ehdu méénuhíjcyáábej?

Ehdúhjáa íñéene Heróódé imíllé Jetsóoke íájtyúmíyóne.

*Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Ja 6.1-14)*

¹⁰ Aanéhjáa ímamyémú Jetsóodívú iwájtsíne úúballé páneere muhdú téhulle imyéénuhíjcyanéhji. Átsihdyúhjáa Jetsóó péé díityémá múha íjcyátútsihvu Betsáidáj píihívu. ¹¹ Aanéhjáa kiávú ditye péene iwáájácúne tsijtye úraavyé díityéke. Áámekéhjáa úwááboobe Píívyéébé avyéjutu. Áámedítýúhjáa bóhíitsoobe chéméméhjike.

¹² Aanéhjáa tsúúca meíjyunúnéllí ímamyémú néé dílbyeke:

—Ílluréjuco wallo íjtyéke íchííj píihírí íjcyájáhji múnáadítýú tsíeménéuba ditye íñéhcone imájchóne iwáyéééveki. Muurá íñe íñnéubará íjcyátútsihyi meé.

¹³ Árónáacáhhjáa Jetsóó néé díityéke:

—Ámuháyé bo mémajchótsó diityékej.

Áánéllihiyhjáa nééme dííbyeke:

—Árónáa méhdi 5-hovaré páahóónema míityétsiye amóóbemútsi. Íhya ihdyu tsiíñe kémúúneúvú maáhdoca úújetéiyóné pámehdívúre.

¹⁴ Ehdúhjáa ditye néérónáa neébe:

—Méne ditye páhadsíjí íáhcúba 50-mevátsa. Áijyúhjáa diitye 5,000-meváubáhjáa wajpíímúré íjcyaróme.

¹⁵ Áámekéhjáa ditye néhdújuco ditye áhcubané páhadsíjí. ¹⁶ Áánaacáhjáa Jetsóó teene páahóónema amóóbemútsikye iékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke cáamevu icyárúúvénema. Átsihdyúhjáa idyóhdáhínunévú ájcuube ímamyémuke ditye iwájtu pámeekére. ¹⁷ Aanéhjáa pámeere imájchónetu oovéhi. Áánetúhjáa cóevané ujcúmé 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe.

*Péédroo néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane
(Mt 16.13-19; Mc 8.27-29)*

¹⁸ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémudítýú tsátsihvu ipyééne Píívyéébema ihjyúváhi. Áijyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca muubá o íjcyane míamúnaa óhdityu nehíjcyáhi?

¹⁹ Áánéllihiyhjáa nééme dííbyeke:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáa u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éjjuúvúu íjcyame Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáaúvudítýú Eriá tsiíñe bóhiibe u íjcyane.

²⁰ Átsihdyúhjáa diityékeréjuco dibye nééneé:

múnáama tahñéjte éllevu o tsáácoóca. ²⁷ Muurá ímiáané ámúhadítú tsáhái tsaate dsíjívéityú Píívyéébé avyéjú bóhówaavéné ájtyúmitúme.

Jetsóó tsíhdyúreevéne

(Mt 17.1-8; Mc 9.2-8)

²⁸ Átsihdyúhjáa 8 coojívatu Jetsóó péé caméhbaúvú Píívyéébema ihjyúvaki. Aabéhjáa nahbévá Péédooro, Jacóóboo, Jóáaá, éhdúmedívu.

²⁹ Aabéhjáa Píívyéébema ihjyúvánáa dííbye húmí tsíhdyúreevéhi. Áhduréhjáa íwajyámú tsítsiinújá ajchúcunúhi.

³⁰ Áánáacáhjáa Moitséemútsí Eríama bóhówáávemútsí ihjyúvá dííbyema. ³¹ Aamútsíhjáa téhdure cádiúcunúmútsí ihjyúvá dííbyema muhdú Jerotsaréevu ícúbáhrámeíñe díbye dsíjívéíñeri.

³² Aanéhjáa Péédooro íñahbéjtétsima íhtsútúnetu cuwáháñema íjcyame ájtyumíhi. ³³ Aanéhjáa tsúuca Jetsóodítú kiávú diityétsí Moitséemútsí Eríama péíñúné boone Péédooro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, maímijyu ihdyu mee íchij. Ahdícyane métsu meméénu 3-wava nújuwáané dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Ería éhwaa, éhdune.

Ehdúhjáa Péédooro íñéene tsá wáájacutú íveekí ehdu íñéeneé. ³⁴ Áánáacáhjáa ojtso diityédívú níityéné pañe íjcyáneri íllityéme. ³⁵ Aaméhjáa tééné pañe íjcyánáa Píívyéébe nééhií:

—Áánu muurá Hájchíwu mítyane o wájyuúbe. Áábeke ihdyu tsáma méllééboco.

³⁶ Ehdúhjáa Píívyéébe ihjyúvánáa íhtécunúme Jetsóó íiyéjuco íjcyáabeke. Aaméhjáa tsá muucá úúbálettú téene.

*Tsáápiwúú pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Mt 17.14-21; Mc 9.14-29)*

³⁷ Áané boonéhjáa tsíjcyooji téhbaútú ditye óómíñáa téhbaú déjúcotu mítyane míamúnaa Jetsóoke téhmehíjcyámé dííbyeke waatsúcúpejtsóhi.

³⁸ Áámedítýúhjáa tsaapi néé kéévánécoba dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdyu óvíjyuco áánu hájchíwu apáábyéré íjcyáabeke duhjévaj. ³⁹ Muhdú íhya naavéné dííbyé pañe íjcyaaabe dííbyedi ícúbáhrahíjcyáhi. Idáátsówu tsáijyu díbye wákyééhcoobe íhjúcunúcooca íhjútu uráhtsaba ichívyejíjcyáhi. ⁴⁰ Áánéllii dímamyémuke ó neerá ditye óóma dííbyé pañétú iwáágóo dííbyeke. Árónáa tsá ditye píívyetétú iwáágoóne.

⁴¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diitye ímamyémuke:

—¡Juhúú, muutérahana ihdyu ámuuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhajchótá ámúhá muhdúrá o áábúcúne ámúhakye ó úwááboóhi? Ehdúhjáa diityéké íñээрóne neebe dííbyeke:

—Áyu cána íllevu tsiva dááchikyej.

⁴² Ahdújucóhjáa dííbye élleву díbye tsájtyéébeke tsiíñe naavéné wákyééhcoóne. Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé díbye íjchívye dííbyé pañétu. Ahdújucóhjáa díbye íjchívyné boone tsúuca ímíjpyetéébé cááníma péé pevétsihjíduréjucó. ⁴³ Áijyúhjáa pámeere tétsihyi íjcyame ullévenú Píívyéébé íhtsútú íájtyúmíneri.

*Ídsíjiveíñe tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mt 17.22-23; Mc 9.30-32)*

⁴⁴ Áánáacáhjáa Jetsóó tsiíñe néé ímamyémuke:

—Ímíñeúvú melleebúacunúco ámúhakyé o nééneé. Muurá Míamúnaájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi óhdivu ékéévéétsoó ímítýúmeke.

⁴⁵ Ehdúhjáa dibye nééne ímamyémú tsá wáájácutú ñná nééíyóné ehdu dibye nééneé. Tsáháhjáa tene ímíllémeítýú ditye wáájácúiyóne. Aaméhjáa nuhnévehíjcyá teene dííbyeke idíllóiyóne.

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé ñhtsútuube diityédítýú íjcyáiyóne

(Mt 18.1-5; Mc 9.33-37)

⁴⁶ Téijyúhjáa táhjájcatsímyé caabyé diityédítýú ñhtsútuube íjcyáiyóneri. ⁴⁷⁻⁴⁸ Aanéhjáa iwáájácúne Jetsóo tsíiménéwúuke íujcúne diityéké nééhií:

—Muurá íjtye tsíiméwuúmú ídátsó néémeke íicuvémé ookéjuco íicuvéne. Téhdure okée wállóobekéjuco ditye íicuvéne. Ahdícýane caabyé ámúhadítýú idáátsóóbeúvú néébe muurá ñhtsútuube. Ehdúhjáa Jetsóo néé ímamyémuke.

Meke tútávájtsotúme meke píaabóne

(Mc 9.38-41)

⁴⁹ Áhduréhjáa tsáijyu Jóáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, muha máájtyumí tsaapi dimyéméri naavémuke wáágóohíjcyáné tsaaté pañétu. Áábeke muha menéé dibye tehdu imyéénújúcóótu íveekí tsíjpiye íjcyaaabe tehdu méénúnéllíhýe.

⁵⁰ Árónáacáhjáa Jetsóo nééhií:

—¿íveekí ámuha mébóijcyúhi? Muurá meke píaabómé tsá meke tútávájtsotúne.

Jacóóbomútsikye Jóááma Jetsóo úwaabóne

51 Aanéhjáa tsúúca níjkyejíwú dibye pééíñe éévé píihíjúcóónáa peebe ímamyémuma Jerotsaréevu.

52 Áijyúhjáa tsaatéké wáalloobe íúmíwari ditye íñéhco tsátsii ditye cúwatéitsíi. Ahdújucóhjáa pééme Tsamáaría íiñújiri íjcyáné jaaháñé néhcoróne.

53 Áronáacáhjáa tétsíi múnaa tsá ímíllétú ditye tétsii cúwane Jerotsaréevu ditye péénéllíihye.

54 Áánéllíihyéhjáa Jacóóbomútsí Jóáama Jetsóoke néehíí:

—Ávyéjuúbej, éhnéhjáa Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi Eriáúwú cúújuwa táúmeídyú metsu metáúmeí Píívyéébeke dibye cúújuwa diityé hallúwú íjcaáyo cáámetu ditye iáíívyeki.

55 Áánéllíihyéhjáa diityétsidívú ííténe neébe:

—¿Aca íveekí eene ámuhtsi múhdurá méjtsámeíhi? 56 Tsáháa Míamúnáájpidívú o ípívyéévebe o tsáátu míamúnáake o tútávájtsoke. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétsoki. Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu pééme tsícyoomíwuúvu.

Jetsóoke iúraavyéne ímílleróme

(Mt 8.19-22)

57 Aaméhjáa péhíjcyánáa tsaapi juuvávyú Jetsóoke néehíí:

—Ávyéjuubej, ó imíllé úúmaye o péhíjcyáné kiáwú u péhullévújuco. 58 Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Muurá iyámé íjcyarómé óowamu íhyéjúnema téhejúj í pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjté íjcyá icyúwáítsíhjíma. Áánetu íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe tsá tahjyáúbamáyé o íjcyatúne.

59 Ehdúhjáa íñétsihdyu neebe tsáápiíkye:

—Muúbej, óókéréjuco duráávyé.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, óví ihdyu múijyú llihyó óhdivu dsíjívé botsíi uukéréjuco o úráávyeki.

⁶⁰ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Óvi ihdyu tsamééré ímiájíjtó wáájácutúmé cúúújcatsí idsíjívécoóca. Áánetu ú úwááboó Píívyéébé avyéjutu íjcyané uwáábojúréjuco.

⁶¹ Áánetúhjáa idyé tsijpi néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, téhdure ó imíllé uukéréjuco o úraavyéne. Áánéllii tujkénú tahájkímuke ó pítyájcóteéhi.

⁶² Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá múúne caajáhcyú túkévéjtsoobe tsá kiá íitetú caajáhó tsatújkeve pééiyóné ityútávájtsoíyónéllíihye. Ehdu néene tsúuca Píívyéébé avyéjúejte íjcyarómé tsíñéhjiríyé íjcyame tsá dííbyé avyéjúejte íjcyatúne. Ehdúhjáa diityéké Jetsóó úwaaabóhi.

10

70-meváké uwáábovu Jetsóó wáalloóne

¹ Ááné boonétúhjáa 70-meváké iújcúmeke wáalloobe míityétsícyutsáké pacóómivávú dííbyé ihde ditye iúwáábo míamúnáake.

² Áámekéhjáa neébe:

—Ímiáánéjuco ávyétá mityámé míamúnaa Píívyéébé avyéjúejte ditye íjcyáiyóné uwááboju úwáábómeíiyóme. Árónáa téené wákimyéi múnaa uwáábojte áyáhreé. Áánéllii ihdyu múu táúmeí

páné aabáaabéré íjcyaaabe Píívyéébeke dibye mítyámeke uwáábojtéké ipícyo ditye iúwáábo míamúnáake dííbyé avyéjúejte ditye íjcyáíñé uwááboju. ³ Ahdícyane íñe ámúhakye ó wallóo oohímye éllevu obééjáwuúmuke mewállóóiyódú muhdú ámúhakye dáríívéímye éllevu. ⁴ Aame tsá ámuha metsájtyéityú ámúhá cahpámyuu, ámuha dsíidsii, ámúhá túhápaajínee, éhdune. Áhdure tsá ámuha juuvávú tsaatémá tsíñéhjiri meíhjuváiityúne. Tsapéhduré méúllecó. ⁵ Aame ámuha tsájaavu meúújetécooca múu tééja múnáake néehíí: “A ámuha méíjcyaraj. Óvíi Píívyéébe ámúhakye píaabó ímí ámuha meíjcyaki.” ⁶ Aane tééja múnaa ámúhakye ímí wáátsúcúpéjtsóhajchíí Píívyéébe ímí píááboó diityéke. Áánetu ditye ámúhakye cátúhtsópéjtsóhajchíí múu íhvejtsó diityéké iná néétumére. ⁷ Áánetu ámúhakye ímí wáátsúcúpéjtsómé jari múu íjcyáhi. Tsá múu tsííjyatu, tsííjyatu, péétúne. Aane óvíi diityéké ámuha mepíáábóne áhdó diityéré ámúhakye ájcúne tájpí ámuha méíjcyáhi. Muurá wákimyéi múnáajpi íwákimyéi áhdó ujcúhi. ⁸ Aane ámuha tsácoomívú meúújetécóomi múnaa ímí ámúhakye iwáátsúcúne májchotsóné mémájchoco panévaré ámúhakye ditye ájcune. ⁹ Aame mébóhíitsoco técoomí múnáadityú chéméméhjike. Áhdure meúúbállecó tsúuca Píívyéébe avyéjúejte ditye íjcyáiyóne. ¹⁰ Áánetu tsácoomí múnaa ámúhakye wáátsúcútúhajchíí múu ulléjijtónéj pínéví íjcyáne néehíí: “Íñe ámúhá cóomi ííñú múúháj tuháañeri

íjcyane ámuhádivú muha mépíchóújcámeí ámuhá hallúrí ímityúné íjcyáné uubálle. ¹¹ Aame ihdyu óvíi muhdú ámuha méijcyáhi. Muurá Píívyéébé avyéjúejte ámuhá méijcyájúcoóiyáhi.” Ehdu méneeco diityéke. ¹² Aane ámuhakye o néé ehdu ámuhakye dáíívémeke muurá Píívyéébe ávyétá íhnáhó ícúbáhraá muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné íímíbájchócooca Tsodóóma múnáadi íícúbáhráíñé ehnííñevu.

*Lléébópítyúné míamúnaa
(Mt 11.20-24)*

¹³ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé Coratsíi, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáake! Muurá íñe méénúráítyúronéhjí o méénuhíjcyáné Tííroó, Tsidóo, íjcyácoomícyuvu o méénuca tsúuca íimítyú ííhvéjtsóne ímíánejcúvuréjuco ditye íbúwáávéiyóne. Áánemáa muurá íatérééjahjívú íújcámeíñe bállíjyuri ávúhcúiyómé teene ííhvéjtsóné uubálle. ¹⁴ Áánéllii muurá ditye ícúbáhrámeíñé ehnííñevu ícúbáhrámeíimye diitye Coratsíi, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáa muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné Píívyéébe nihñéétsihvúré ímíbájchócoóca. ¹⁵ Ahdu muurá téhdure Capenaóo múnáake pajtyeíñe múhdumé ‘mityámítyá’ tsíñáávehíjcyámeke. ¿jtsúcunúméubá ííhstsútúúvéiyóne? Áánerá íllure wágóóóveímye.

¹⁶ Ahdícyane múhdumé ámuhakye lléébone muurá ookéjuco lléébone. Áánetu ámuhakye lléébotúmé téhdure oke tsá lléébotúne. Aane oke ílléébotúneri téhdure okée wállóóbeke tsá ditye lléébotúne. Ehdúhjáa Jetsóo diityéké túkévejtsóhi.

70-meva iúwáábójétsihdyu óómiñe

17 Aanéhjáa diitye 70-meváké dibye uwáábovu wáloome mítyane imíjyúú iúwáábójétsihdyu iwájtsíneri. Aaméhjáa dííbyeke nééhií:

—Ávyéjuúbej, muurá naavémú múúhake lléébohíjcyá tsaaté pañe íjcyámeke dimyémeri muha meíjchívyétsócoóca.

18 Áánéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Ééé, tehdújuco teene tsúúca pañétúejpi Naavéné íjcyároobe táhjátsámeíñéllíihye. Muurá ó ájtyumí ehne múúne chijchi rórihcyódú dibye íévéhóowatu áákityéne. ¹⁹ Muurá ámúhá pañévú ó picyóó tatsíjpa tamyémeri ámuha diibye mémunáajpi Naavéneke metáhjaki. Áánéllíi tsá ñná ámúhake tútávájtsóityúne. Téhdure ííñimyémma óóvumu íjcyarómé tsá ámúhake tútávájtsóityúne. ²⁰ Árónáa ihdyu mémítýájkímyeídí téeneri eene naavémú ámúhake ávyejúúlléneri. Múu imítýájkímyeíiyódú íívane Píívyéébekéré mítyajtsó tsúúca ámúha mémeháñé dííbyé waajácúháámitu cáátúváneíllíihye. Ehdúhjáa diityéké neébe.

Jetsóó Cááníkye dúúruváne

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

21 Aanéhjáa Cááni Píívyéébé Apííchó Jetsóoke imíjyuuvu ájcuube dííbyeke dúúruvaabe nééhií:

—Ayúju Táácáani Píívyéébeéj, níjkyejíi, ííñujíi, íjcyané aabájaabe u íjcyáabej, uke téhdújtsoobéré ó duurúvá ímiáájú ídáátsojtédívú u bóhówátsohíjcyané hallúvu. Áánetu tehdújuco tsá waajácu múnaa íjcyane ítsúcunúmeíhíjcyámedívú u

bóhówajtsotú teéne. Ahdícyane ihdyu, Lli, óví ehdu teene muhdú u tújkevééllédu.

²² Ehdúhjáa Cááníkye idyúúrúvátsihdyu neébe:

—Muurá ihdyu Llihíyó oke picyóó tajtyéeveri míamúnáake iwáájácútso muhdú diityédítýú íjtsámeíñe. Tsá muurá múha wáájácútú díbyé Hajchi o íjcyáábé íjtsaméi. Apáábyéré diibye Llihíyó waajácú muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waajácú muhdú dibye íjcyane. Áhdure teene tsaatédívú o bóhówajtsóméré waajácúhi.

²³ Ehdúhjáa iñétsihdyu ímamyémuke ííténe neébe:

—Maímijyu ihdyu ámuha meíjcyane o méenuhíjcyané ámuha maájtyumíme. ²⁴ Muuráhjáa éíjyuúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáama íhtsutúmé avyéjute oke ítsohíjcyará íñe ícyooca muhdú o méenuhíjcyané ámuha maájtyumídú íájtyúmíroki. Áhduréhjáa imíllerómé o íhjúvvané illéébone. Áronáacáa tsáhái téijyu o bóhówáávetúne. Ehdúhjáa Jetsóó neé ímamyémuke.

Tsamáaría múnáajpi píáábóné uwááboju

²⁵ Tsáijyúhjáa tsaapi taúhbájú uwááboobe díbyeke imújtátsóro neéhií:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú ó íjcyáiyá múijyú o dsíjivéjúcúoóityúne bóhí o újcuki?

²⁶ Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Muhdútá neéne taúhbajuj?

²⁷ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Muurá neéneé: “Múu wajyú Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke ávyeta díííbúutúré páneere

muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi. Áhdure múu pamévakeré wajyú muhdú u wájyúmeídyu.”

²⁸ Ehdúhjáa dibye néénéllii Jetsóó néé dííbyeke:

—Éée, tehdújuco. Ahdícyane óví tehdu ú íjcyá múijyú u dsíjívéjúcóóítyúne bóhí u újcuki.

²⁹ Áánélliihyéhjáa ityáhjátsámeítyu tsiíñe neebe dííbyeke:

—¿Aanéhaca caatyéké ó wájyúiyáhi?

³⁰ Áánélliihyéhjáa idyé Jetsóó néé dííbyeke:

—Tsaapíi Jerotsaréetu Jericóovu péébeke naní múnaa imyéénúne dííbye éhnénéhjí dojtú píruné íwajyámúúnemájuco. Áánemáa péjucóomé dibye tétsiíyé dsíjiveri íjcyánaáaca. ³¹ Áánáacáa llúúváabe tééjuri péébe úújeté dííbyedívu. Áróóbedíi íícúvétuube pajtyéíñúhi. ³² Áhdurée duurúvájá pañe wákímyeíhíjcyaaabe péébe dííbyeke ájtyúmíroobe pajtyé tsapéhduré dííbyedi íícúvétuube. ³³ Áánetúu Tsamáaría múnáajpi péébe dííbyeke íajtyúmííbedi mítyane ídáátsovéhi. ³⁴ Aabée ihdyu dííbyeke ditye túúvátsonéhjí ityáábóne bííjinúhi. Áábekée ííjjudi tsajtyéébé tsaaté javu tépejco ityéhmeki.

³⁵ Ááné tsítsíívevúu tééja múnáajpikye íáhdóne neébe: Áánúke téhmeco. Aane néhi tsiíñe tsíméné dííbyema u áhdóhajchíí o óómídyu uke ó óómíchoóhi. Ehdúu méénuube Tsamáaría múnáajpi. ³⁶ ¿Aané caabyé díityédítyú tsíjpiye íjcyároobe naní múnaa ícúbáhraíñúúbeke wajyúhi?

³⁷ Áánélliihyéhjáa neebe Jetsóoke:

—Íhya eenée dííbyedi ídáátsovéne píááboóbe.

Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:
—Tehdújuco. Ahdícyane óvíi tehdu ú meenúhi.

Máátámúpíke Jetsóó ááhivéne

³⁸ Ááné boonétúhjáa idyé Jetsóó ímamyémuma péébe úújeté tsácoomíwuúvu. Átsihyíhjáa íjcyalle Máata tsáimíyé diityéké ihjávú waatsúcúpejtsóhi.

³⁹ Áijyúhjáa dííllé naalle Maaríá Jetsóó lliiñévú ácuuvé dibye úwaabóné illéébúacunúki.

⁴⁰ Áánacáhjáa diille Máata tsíñehji imyéénúneri íjcyalle Jetsóoke néehíi:

—Ávyéjuúbej, ¿íveekí aalle táñaalle íñe o méénúnéhjitu tsá oke píáábotúne? Díñe bo okéi dille ipíáábokij.

⁴¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé díílleke:

—¿Aca íveekí eene tsíñehji u méénúneríyé ú ijyácunú táuwaáabori íícúvétulle? ⁴² Muurá ihdyu tehdújuco Maaríá méénune tsá múha dííllédívú cátúhtsóityuróne. Ehdúhjáa Jetsóó néé Máátákeé.

11

Píívyéébema meíhjuváné Jetsóó úwaabóne
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Aabéhjáa tsáijyu Píívyéébema íhjuvánetu níjkévánáa tsaapi ímamyémudítyú néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána múúhake duwáábó muhdú múúne Píívyéébema meíhjuváné éhnehjáa Jóáa ímamyémuke úwaabódu.

² Áánélliihyéhjáa neébe:

—Íllu múu íhjuváhi:

Múúháj Caáni níjkyéjiri u íjcyáábej, uke muha máávyéjytsó dúúrúvamére. Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhakye dúúcúne u ímillédú múúhakye túkevéjtsó ííñújiri muha meíjcyámeke muhdú níjkyéjiri u méénuhíjcyádu. ³ Aabe óví múúhakye majchóvú ú ácu híjcyá paíjyuvaré téene tájpi muha meíjcyaki. ⁴ Áhdure muha ímityúné meméénuhíjcyáné múúhadi dídáátsóvéne dáabajíívé múúhakye ímityúné méénuhíjcyámedi muha meídáátsóvéne teene maábájíívéhíjcyádu. Áhdure múúhakye íhvéjtsótuubéré píáábohíjcyá mávaríjchojúúnevu muha metáhjátsámeítyuki.

⁵⁻⁶ Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu tsiíne neébe:

—Muurá tsaapi ámuha menáhbévahíjcyaaabe tsáijyu pécójpiine ámúhadítyú tsáápiikye neetéiyáhi: “Muúbej, cána okéi óvi daacu ámuha májchotu táñahbévaabe tahjyávú wájtsíibeke o májchótsoki. Ávyeta tsá ííneúbamá o íjcyatúne.” ⁷ Ehdu dibye néénéllii ícyuwájá pañétú nééíyoobe dííbyeke: “Tsáhájucó o píívyetétú uke o ájcune. Tsúúca muha mécuwáhi. Tsúúcajáne llééhowa wátájcámeíhi.” ⁸ Ehdu muurá ámúhadítyú tsaapi íñahbéváábeke íñéérone ájcúiyá dibye táúmeíñevu éhniíñevuré dibye ipátsárijcyótuki. ⁹ Ahdícyané ihdyu múu táúmeí Píívyéébeke téene tájpi ámuha meíjcyane ámúhakye dibye iájcuci. Métsúúraméí ímí ámuha meíjcyáíyóneri ámúhakye dibye ipíááboki. Áhdure métáuméí ámúhakye dibye ityúkévéjtsoki. ¹⁰ Muurá

téene tájpi ijcyane táúmeímyeke ájcuúbe. Ímí ijcyáiyóneri tsúúrameímyeke píááboóbe. Dííbyeke túkevétsoju táúmeímyeke túkévétsoóbe.

¹¹ ¿Aca ijcyámé tsaate ámuhadítýú íjtsiiméné majcho táúmeícyooca nééwayúvúré ájcúiyóme? ¿A amóóbeke tetsi táúmeíñáa ájcúiyómé ííñimyédivúre?

¹² Áhdure ¿aca íhyúu táúmeítsike ájcúiyómé óóvihódívúre?

¹³ Muurá ámuha míamúnaa ímityúmé mejcyarómé méimíllé ámuháj tsíimeke ímiáánevére maájcune. Aanéjii awáa muurá ámuháj Caani níjkyéjiri ijcyaaabe Íapíichó picyóó dííbyeke teene táúmeímyé pañévu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

*Jetsóoke Naavéné píaabóné tsaate nééené
(Mt 12.22-30; Mc 3.20-27)*

¹⁴ Íjcyaabéhjáa tsaapi naavéné ípañe íjcyaaabe íhjuvátuúbe. Aanéhjáa naavéneke dííbye pañétú Jetsóó wáágóóné boone tsúúca íhjuvaábe. Ááneríhjáa míamúnaa ullévenúhi. ¹⁵ Áronáacáhjáa Jetsóodítýú tsaate néehí:

—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá tsaaté pañétú diitye naavémú avyéjuube Betsebóó píáábóneríye.

¹⁶ Áhduréhjáa tsijtye dííbyeke íllure máváríjchómé nehíjcyá díbye méénúráítýuróné íévéhoowávú imyéénuki. ¹⁷ Áronáacáhjáa diityé íjtsaméi iwáájácúne neébe:

—Muurá tsané avyéjujte tsajíjtóré íjtsámeítýúmé ímityúné idyáriívéjcatsíñe ílluréjuco íhvejtsóné íavyéju. Áhdure muurá tsája múnaa ímityú

idyárííwéjcatsíñe ílluréjuco wáchájánújcatsíñe.
 18 Ahdu ííwáne muurá Naavéné ihyájkímukéré íwáágóoca íllure íavyéjú újówéjtsóiyáhi. Ehdu íñe ámuhákye o néé naavémú avyéjuubéwá Betsebóo oke píáábóneriyé diityéké o wáágóohíjcyané ámuha óhdityu menéénéllíhye. 19 Áánetúhaca ¿múúbé píááborí ámuhá mamyéwú waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééítyuró Betsebóo píáábori ditye wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu meihjyúwáneri. 20 Muurá ihdyu Píívyéébe oke píáábóneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaaté pañétú téénetu ámuha méwáájácu tsúúca dííbyé avyéjú ííñújiri ámuháma íjcyájúcooróne.

21 Muurá íhtsútúúbé jatu tsá íñá múha tsájtyéítyuróne. 22 Áronáa dííbyé ehniíñevu íjcyaaabe dííbyedítyú dójtúiyá páneere dííbyé méénujcátsiháñe. Ááne dííbyé tsíeméné íimíllédú méénúíyoóbe.

23 Ehdu nééne muurá oke ípíaabóné ímíllétumé táwákimyéí íllure imíllé óhdivu ítyútávajtsóne. Aame tahñéjté íjcyáíyómeke íllure óhdityu mútátsohíjcyáhi.

*Ípyéé íjchívyémé pañévú tsiíñe naavéné óómiñe
 (Mt 12.43-45)*

24 Átsihdyúhjáa idyé tsiíñe Jetsóo nééhií: Muurá múúne naavéné míamúnáájpi pañétú íjchívyeebe pehíjcyá íjcyáítsíí néhcoobére. Aabe íjcyáíyotsíí íájtyúmítúnéllíí íllu íjtsámeíhi: “Tsiíñe ó óómií bíwáábé pañévúré ópée o íjchívyéébé pañévu.”
 25 Ahdújuco muurá óómiibye ájtyumíwáne diibye

ípyée ijchívyéébeke imíwu peevéébé éhne múu jaa líjyahdu néébeke. ²⁶ Áánéllii múúne nahbévaabe tsijtye 7-meváké éhniíñevu ímityúmeke diityémá tsiíne iúcaáave dííbyé pañévu. Áábeke muurá íhdée ícúbáhrané ehniíñevu ícúbáhraábe.

Ínerí meímíjyuuvéne

²⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsáápille míamúnááj pñínétú kéévánécoba nééhií:

—¡Maímijyu ihdyu diille ukée itsíímáváábeke píívyétsolle íjcyanej!

²⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Éée, tehdújuco. Áhdure ¡maímijyu Píívyéébé uwááboju cáhcujtsómé íjcyanej!

Míamúnaa Jetsóoke néé díbye méénúráityuróné imyéénuki.

(Mt 12.38-42; Mc 8.12)

²⁹ Téijyúhjáa mítyane míamúnaa píhcyaavé Jetsóodívu. Áámekéhjáa úwááboobe nééhií:

—Ámuha muurá icyooca íjcyáné míamúnaa ímityúme. Aame jíveekí ámuha méimíllé méénúráityuróné o méénune ámuha oke mecáhcújtsómejívari? Óvíi ihdyu Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpíi Jonáake pájtyedu nééne oke pájtyénetu ámuha méwaajácú diibyéjuco míamúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane.

³⁰ Muuráhjáa dííbyeke muhdú tene pájtyénetu Níínibé múnaa waajácú ímiáánéjuco Píívyéébe dííbyeke wáalloóne. Ahdu muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke tene pájtyénetu míamúnaa

waajácuú dityée ímíjpyeténe ipájtyeté Píívyéébe oke wáalloóne. ³¹ Aane muurá Píívyéébe míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné ímíbájchócooca tsáápille tsííñé íiñúji múnáalle ámúhadívú néétsoó ámuha mecáhcútsohíjcyátunévu. Muuráhjáa tsíhyullétú tsaalle Tsaromóó uwáábó illééboki. Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi. Áánáa jíveekí dííbyeúvú ehnííñevu o íjcyaaabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne? ³² Téhdure muurá Níínibé múnáaúvú ámúhadívú néétsoóhi. Muuráhjáa Jonáa diityéké úwaabóné icyáhcújtsóne ímíjpyetéme. Áánáa jíveekí dííbyeúvú ehnííñevu o íjcyaaabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne?

Méhálluúúcu peetédu nééneé

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ Tsá muurá peete tsíeménevu maávohjácóityuróne. Muurá ihdyu cáámevu íboohówátsihvu mépicyoó tene íájchúcunúki. ³⁴ Ahdu muurá ámúhá hálluúúné peetédu nééneri ímiáánéré ámuha meítténeri metsúúrámeíhajchíí téénetúré ámuha mébóhówaúcúnuúhi. Áánetu ímityúnéré ámuha meítténeri metsúúrámeíhajchíí téhdure téénetúré ámuha mébóhówaúcúnuúhi. ³⁵ Áánéllii téíibúwá méíjcyaco ímiáájú ámuha tsúuca mewáájacúné múhdurá meúráávvyetuki. ³⁶ Muurá ténejcu wáájacúmé ímityúné méénújúcootúmé ííne ímíjyaúréjucó íjcyane éhne múúne peete ájchúcunúnej tééveri meíjcyadu.

Paritséomuma taúhbájú uwáábojtéke Jetsóo núcójpívetsóne

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Rc 20.45-47)

37 Ehdúhjáa Jetsóó úwáábóné boone paritséómuube dííbyeke tsajtyé ihjávú ímájchótsoki. 38 Aabéhjáa íhyójtí níjtyámeítyuube májchóneri diíbye paritséómuube ullévenúhi. 39 Áánéllihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Ámuha muurá ámúhaj pi hállúre méímíbáchómeíhijcyáhi. Áronáa ámúhá íjtsaméí ímityúne. 40 ¡Tsá muurá ámuha mewáájácúmeítyúne! ¿Aca tsá ámuha mewáájácútu téhdure méíjtsaméí metéhmémeíyóné méjpi menítyámeíhijcyádúre? Muuráhjáa ímiáámé meíjcyá Píívyéébe meke ípívyejtsóhi. 41 Áánéllí múu íjpií, íjtsaméii, íjcyane tehmé ímí íjcyaki.

42 ¡Máídáátsoju ámuha paritséómuke tene pájtyeíñej! Muurá tehdújúcooro Píívyéébeke ámuha meíícúvehíjcyáné ámúha bájtsoháñeri. Áronáa ¿íveekí tsá ámuha meíjtsámeítyú dííbyeke mewájyúíyóneri? Áhdure ¿íveekí tsá ámuha míamúnáama ímíñeúvú meíjcyatúne? Tsá muurá tsáneeríyé dííbyeke meúraáavyéne tsiíñe meíhvéjtsóityuróne.

43 ¡Ahdícyane máídáátsoju ámúhake tene pájtyeíñej! Muurá ámuha méimíllé pihcyáávejáané pañe íboohówátsihjíríyé meíjcyane. Áhdure ámuha méimíllé míamúnáa ámúhake ávyejúúlléne.

44 ¡Áámeke ámúhake taúhbájú uwáábojtémá máídáátsoju tene pájtyeíñej! Muurá ímityúme ámuha meíjcyarómeke míamúnáa íítehíjcyá pánehjídú ímiáámeúvúdú éhne múúne níjkyéné

pañe nehniwu néerone pánehjidú hallu imíwu meíitedu.

⁴⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii taúhbájú uwáábojtédítýú tsaapi néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ehdu aatyéké u néeneri múúhadívú ú wáájatsóhi.

⁴⁶ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¡Téhdure ámúhakye idátsó pajtyéiñe! Muurá ámuha íllure métúhútsohíjcyá míamúnáake ámuhá íjtsaméityúré ámuha meújcúné uwáábori. Muurá ámuha meíjcyarómé tsá tehdu meíjcyatú eene ámuha meúwáábohíjcyádu.

⁴⁷ ¡Ahdícyane máidáátsoju ámúhakye tene pájtyeíñej! ¿íveekí ámuha éjyuúvú Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáake ámuhá ihdé múnáaúvú dsíjívétsohíjcyámé nijkyénetu diityéúvu náávé ménícyohíjcyáhi? ⁴⁸ Ehdu ámuha meméénúnetu muurá méwaajácú ámuhá ihdé múnáaúvú ícyahíjcyajíjtóré ámuha meúraavyéne.

⁴⁹ Muurá Píívyéébe néehí: “Ó pícyoó o túkévéjtsóneri íhdétújuco iwáájacúné úúbálléímyeke. Téhdure ó pícyoó uwáábojtéke. Áamedítýú muurá tsaatédí ícúbáhraímye. Tsíjtyeke dsíjívétsoímye.” Ehdúu Píívyéébe néehí.

⁵⁰ Aane muurá téhdure ícyooca íjcyané míamúnáake dómájcoó íñujíi ípívyéévétsihdyu ícyoocávú Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáake tsaate dsíjívétsohíjcyané díbye diityémá ímíbájchoíñe.

⁵¹ Muuráhjáa Abéেকে íñahbéré dsíjívétsoné boone tsíjtyeke ámuhá ihdé múnáaúvú dsíjívetsóhi.

Muuráhjáa Tsacariake dsíjívetsómé duurúvájama Píívyéébé ïicúvé covátsoméíhíjcyané waijji ráhoúcunútsihvu. Aane ámuhákye o nées íñe icyooca íjcyané míamúnáake téhdure tééné ímibájchó dómájcoíñe.

52 ¡Ahdícyane máidáátsoju ámuhákye tene pájtyeíñej! Muurá ímiáájú míamúnaa wáájácúiyóné ¿íveekí ámuha métúhútsohíjcyá tsíhdyuréjuco meúwáábóneri? Ditye teene icyáhíjcyóne úráávyéiyóné ámuha métúhútsohíjcyáhi. Aane muurá ámuha meíjcyarómé tsá ímíñeúvú teene meúráávyetúne.

53-54 Ehdúhjáa Jetsóo íhjuváne taúhbjú uwáábojtémá paritséomuke tsaríwu pajtyéhi. Aaméhjáa dííbyeke panévatu dilló tsane díbye múhdurá áñújchajchíí díbyedítýú ímityúné íhjuúvároki.

12

Ímamyémuke Jetsóo téibúwajtsóne

1 Téijyúhjáa ávyetá mityáne míamúnaa píhcyaaavémé wájóócátsíñáa Jetsóo nées ímamyémuke:

—Téibúwá méíjcyaco aatye paritséomú bañú múnaa ímiáámeúvúdú íjcyámeke. 2 Muurá téévéneúvú méénúmeíyóné tsá tétsihvúré níjkéváityúne. Muurá pámeere íiná méénuhíjcyané bóhówááveéhi. 3 Múha wáájácútúnáa ámuha míjcohó pañévú meíhjuúvaróné waajácúméíhi.

Píivyéébedi múu íllityéhi
(Mt 10.26-31)

⁴ Ámuúha táñahbému, tsá múu íllityétú míamúnáadi apááñéré méjpi dsíjívétsóyómedi.

⁵ Áánetu ihdyu múu íllityé Píivyéébedi múijyú ámuha meíjchívyéítyuwa cúújúwá pañévu ámúhake waágóóíyóóbedi.

⁶ Muurá 5-meva coomímú míjíhwuúcúré áhdoméiyómeke téhmeébe. ⁷ Aabe muurá téhdure waajácú ámúhá níwájúíiné múhdújívá íjcyane. Áánéllii tsá múu íínerí íllityétúne. Muurá diitye coomímú ehnííñevu ámuha méwajyúmeíhi.

Jetsóoke meúraavyéné metóónútyuróne
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke iúraavyéné tóónútúmeke ó bóhówájtsóo níjkyéji múnáadívu. ⁹ Áánetu íllure tóónuhíjcyámeke tsá o bóhówájtsóityúne.

¹⁰ Muurá íñe Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébedítýú ímityúné íhjúvvarómedi Píivyéébe ídáátsóvéne teene ábájíivéhi. Áánetu ihdyu dííbyé Apííchotu ímityúné íhjúvámémedi tsá díbye múijyú ídáátsóvéityúne.

¹¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu neébe:

—Tsaate ámúhake pihcyáávejáané tehmejtema ámúhá ííñújí avyéjuté éllevu tsájtyécooca tsá múu íjyácunútú muhdú íhjúvvaíñeri. ¹² Muurá ihdyu Píivyéébé Apííchóre ámúhake túkévjtsoó ámuha meíhjúvaki. Ehdúhjáa Jetsóo néé ímamyémuke.

Tsá múu íjyácunútú mítyane íéhnéváyóneri

13 Téijyúhjáa tsaapi míamúnááj p̄n̄n̄vú n̄é dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, táñáhbeke diñe dibye oke idyówajcáro múhtsí wáábyuta múhtsij caani pícyohíjcyánetu.

14 Áronáacáhjáa Jetsóó n̄é dííbyeke:

—¿Aca múha oke pícyóó téeméné ímibájchoobe o íjcyaaabe ámúhtsikye o dówajcároki?

15 Tsá múu mítyane iéhn̄néváíyóneri úmúúpívyetúne. Tsá muurá mítyane meéhn̄néváne tájpi tsaímíyé meíjcyáítyuróne.

16 Ehdúhjáa dííbyeke iñéené boonétú pámeekéré iúwaabóné úúbállebe ehn̄éva múnáájpidítu. Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaabée tsaapi ehn̄éva múnáajpi. 17 Áábe bájtsoháñeé mítyane n̄éevánetu íllu íjtsáméííbye: “¿Aca kiávú iñe ó aahívétsoó tabájtsó áyánejíívari?”

18 Áronemáa neébe: “Óubá ehne teene ááhívétsáméííjcyaja o wácávyáhcóne éhniíñevu mítyájácoba o áméjtsójá pañévú ó pícyoóhi.

19 Ááne íllu ó íjtsáméííhi: Ícyooca ihdyu tsá ñná óhdítu p̄htotúne. Áánéllii pevétaréjuco íbúwajíí o íjcyaiñé óhdítu o májchoíñé, o ádoíñé, p̄htójúccóótúnéllííhye.” 20 Ehdúu dibye ítsáméííjcyárónáa Píívyéébe n̄é dííbyeke: “Tsá mía u wáájácúmeítu. Muurá ípyejco tsúuca ú dsíjíveéhi. ¿Ácooca eene u éhn̄évahíjcyánécoba muhdúíhyaja?” 21 Ehdú muurá pajtyéiñe íhdyunéré éhn̄évahíjcyámema. Aame Píívyéébedívú ídátsóhree.

Ihñéjteke Píívyéébe téhmene
(Mt 6.25-34)

²² Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu Jetsóó néé ímamyémuke:

—Tsá múu apááñeríyé íjtsámeítyú ííne tájpi íjcyáneri. ²³ Tsá apááñéré majchoo, wájamuu, íjcyáne tájpi meíjcyatúne. ²⁴ Cáhawáá méíjtsúcunu muhdú wahpéjté íjcyane. Tsá muurá ditye múíjyú wákímyeítyú téene tájpi íjcyaki. Pane tsá ditye imájchó pícyootúne. Árome íjcyá Píívyéébe tájpi. Aanéjii muurá diityé ehnííñevu ámuha míamúnaa méwajyúmeíhi. Áámeke tsá ámúhakyé dibye íínetú píhtótsóityúne. ²⁵ ¿Aca íjcyabe tsaapi ámúhadítyú éhnííñevu icyáámenúné ímíllebe iiye cáámenútsámeííyoóbe? Tsáhaá. ²⁶ Muurá tsane túhúúturóné tsá ámuha meméénúityuróne. Aanéjii tsá múu íjtsámeítyú tsane imyéénúiyóné ámuháyé mepíívyetéíyónejíivari.

²⁷ Téhdure cáhawáá méíjtsúcunu wajcóháñé múhdutú iiye tsaímíyé píívyehíjcyáné pevétaré íjcyaróne. Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóóuvú tsíjtye ávyéjuté ehnííñevu íjcyaróobé avyéjú wajyámu ímí tsá úújetétú teene wajcóháñe ímívu. ²⁸ Ehdu muurá Píívyéébe tsaímíyé téhmehíjcyá wajcóháñé wahájchotaré ímí íjcyane íllúhwuúré tsúúca chémene. Aabéjii awáá muurá ámúhakyé éhnííñevu tsaímíyé téhmehíjcyáhi. Ehdu teéne, ámuúha cáhcujtsópítyúné míamúnaaj. ²⁹ Ehdu nééne tsá múu áábímyeítyú téene tájpi ámuha meíjcyane tsáijyu ámúhadítyú píhtórónáaaca. ³⁰ Muurá ihdyu Píívyéébeke cáhcújtsotúmé

áábímyeí ipíhtócoóca. Áronáa muurá ámúháj Caani Píívyéébe waajácú iná ámúhadítú píhtone. ³¹ Áánéllii múu ámuha mepíhtóroneri íícúvetúmé tsúúrameí múhdutú tsaímíyé Píívyéébeke iúráávyéne dííbyé avyéjuvu iúcaávéiyóneri. Áijyu ihdyu tsá ámúhake díbye íínetú píhtótsóityúne.

*Ímí níjkyéjiri meíjcyane Jetsóó úwaabóne
(Mt 6.19-21)*

³² Muurá ámuha tahñéjté ídátsó éhne múúne obééjámú áyáméwu íjcyadu. Árome tsá múu íínerí áábímyeítúne. Muurá ámúháj Caani Píívyéébe imíllé ámúhake iújcune íavyéjuvu. ³³ Áánéllii múu ámúhá tsíeméné íñáhjíhénúne píaabó ídáátsóméhjike. Muurá íñe ííñújiri múhajchótá íjcyáityúné ámuha meéhnéváne tsaímíyé meícyahíjcyádú nééne íjcyá níjkyéjiri múijyú muhdú íjcyáityúmé ámuha meíjcyáiñe. Téhulle muurá meíjcyane tsá tútáváávéityúne. Muurá ííñújiri naní múnaa ámúhake tútávátsohíjcyádú nééne tsáhájucó téhulle íjcyáityúne. ³⁴ Muurá kénejcú éhnííñevu ímí ámúhake pájtyénéjcuríyéjuco ámuha meííjiveíñe.

Jetsóó tsááiñe metéhmene

³⁵ Ahdícyane ímíñeúvú meíjcyátsííivyéne oke météhmeco éhne múúne ávyéjuube tsaatétsí táábávájcatsíñe wañéhjiri íjcyáabeke íúníu múnaa téhmehíjcyádu. ³⁶ Muurá múúne téhmehíjcyámé díbye llééhówatu díllóvácooca íícúí ipááyúcuki. ³⁷ Ehdu muurá íavyéjúúbe íjtsóré íjcyámedívú díbye wájtsime ííné imíjyaú íjcyá dííbyema. Muurá

iwájtšidu tsaímíyé diityéké imájchótsómema nahbévájcatsííbye. ³⁸ Maímijyu ihdyu ditye íjcyane tsáijyu múu pécójpínéuba mityá cóójíháñe pañévú tsáároobe tsaímíyé dííbyeke téhmehíjcyámeke dibye ájtyumíváme. ³⁹ Muurá tsája múnáajpi múijyú naní múnáajpi tsááiñe iwáájácuca cúwátuube ihjya téhméjá pañévú tsá dibye úcáávéítyuró iñániki. ⁴⁰ Ahdícyane meíjcyátsíívyéne méitsohíjcyaco o tsááiñe. Muurá ámuha meíjtsámeítyúnáa Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiíñe ó tsaáhi.

*Tsaatétsí wákímyeíñetu íjcyáné uwááboju
(Mt 24.45-51)*

⁴¹ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii Pééodoro nées dííbyeke:
—Ávyéjuúbej, ¿a múúhakyéré ú úwáábohíjcyaj, mityá pámeekérej?

⁴² Áronáacáhjáa tsiíñe neébe:

—Muurá tsaapi tsaímíyé íavyéjuúbema wákímyeííbyeke pícyoobe ihyájkímú tehmeébedívu. Aabe muurá diityéké ímí íícuvé ííne tájpi ditye íjcyáiñéhjitu. ⁴³ Ahdícyane maímijyu dibye íjcyane íwákímyéiyi íjcyáábeke íavyéjuube ájtyumívaábe. ⁴⁴ Muurá ímiááné ámúhake o nées ímiáábé íjcyáábeke íavyéjuube ihñévú téhmetsóne. ⁴⁵ Áánetu íjcyaaabe tsaapi ímítyuube íavyéjuube ‘íícúí óómítyúné’ iñéene íwákímyeí íbúwá íjcyátuúbe. Ehdú neébe muurá íllure ihyájkímuke imyéénúne íimíllédú wañéhjineriyé pehíjcyá lílyíicyáveebére. ⁴⁶ Aabe muurá ehdu ícyahíjcyánáa íavyéjuube óómiíbye tuvááová dííbyeke dibye íjtsótúnáaáca.

Áábeke ílluréjucu díbye ícúbahráné tsaate íwákimyéi múnáa ímityúmeke imyéénudu.

⁴⁷ Ehdu muurá íavyéjuube íúníu múnáake ícúbahrá díbye ímillédú dííbyé wákimyéi imyéénúiyóné wáájácurómé tehdu méénútúhajchííjyu. ⁴⁸ Áánetu iwáájácútúné hallúríyé ímityúné méénúmeke íhtsútáaré ícúbáhraábe. Muurá mepíáábómedi méijyácunú ímí ditye íjcyáiyóneri. Áhdure tsíeménevu meníwáávémedi méijyácunú ímí ditye téhméiyóneri.

Jetsóó hallútú míamúnaa tsarílléjcatsíñe
(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Muuráhjáa ííñujívú o tsáá táhallútú míamúnaa itsarílléjcatsíki. Aane ihdyu múhdutúiyó tééné pañéjucu meé. ⁵⁰ Muurá o ícúbáhrámeíñé níjcautu ó dsíjiveéhi. Aane ávyeta múhduúvúrá ó íjtsúcunúhi. ⁵¹ ¿Aca ámuha méíjtsúcunú tsaímíyé míamúnaa íjcyá o tsááne ííñujívú? Muuráhjáa ihdyu o tsáá míamúnaa tsajíjtóré íjtsámeityúmé táhallútú itsarílléjcatsíki. ⁵² Aane muurá ícyoocátú tsané múnáa íjcyarómé tsarílléjcatsíí táhallútu. Muurá tsaatédityú ímunáajte oke cáhcújtsóhajchíí tsaatétsí cáhcújtsótumútsí tsarílléé díityéke. Áánetu díityétsíyé cáhcújtsóhajchíí ímunáajte tsarílléé díityétsikye. ⁵³ Muurá cááni tsarílléé íllíkye oke díbye cáhcújtsóné hallútu. Áhdure ílli tsarílléé cááníkyeé. Áhdure ídsi tsarílléé tsííjjuke. Áhdure tsáápille íaajáké tsaríllééhi. Ehdu muurá panéjcuávú míamúnaa tsarílléjcatsíí táhallútu.

Íná pájtyeíñé úúballenéhji
(Mt 16.1-4; Mc 8.11-13)

⁵⁴ Téhduréhjáa tsiíñe Jetsóo néé diityéke:

—Muurá ámuha nuhba áabatéhíjcyánéjcutu ojtso bóhówáávécocca menéé maálleíñe. Ahdújuco tene állene. ⁵⁵ Áhdure tsíñejcútú kííjyeba tsáácocca ámuha menéé píjcyaba íjcyaiñe. Ahdújuco tene íjcyane. ⁵⁶ Ehdu muurá ímiáámeúvúdú ámuha méwaaajácú muhdú néijyu muhdíivané cóóji íjcyaiñe. Árome jíveekí tsá ámuha mewáajácú okée iwálloone Píívyéébe páhduváre nénehji imyéénúneri ámúhakyé úúballéjúcohíjcyaróne?

Meke múnáájtsórómeke mewájyune
(Mt 5.25-26)

⁵⁷ Jíveekí tsá ámuha meíjtsámeítyú ímiáámé ámuha meíjcyáiýóneri? ⁵⁸ Tsaate múu ámúhadítyú ímítyunéhjí ditye ímíbájchóhullévú tsíjtyeke tsájtyéhajchíí ímíñeúvú cánáájánújcatsí téhullévúí iúújetétúné ihde ávyéjuxtédívú ámuha mecúvéhoojánútsójcatsítyuki. ⁵⁹ Tsá muurá cúvéhóójatu ámuha meíjchívyéítyuró páneere ámuha maáhdótúhajchííjyu.

13

Ímityúné meícyahíjcyané meíhvejtsóne

¹ Téijyúhjáa tsaate Jetsóo éllevu ipyééne úúballé Píívyéébeke íícúvéne iyámeke ditye dsíjívétsohíjcyáhajtsívú Piraátó tsaate Gariréa múnáadívú llííhyánútsómé tujpácýó iyámé tujpácýoma mújtane.

² Áámekéjháa neébe:

—¿Aca ámuha méijtsúcunú ehdu diityéké tene pájtyene tsíjtyé ehniíñevu ímityúmé ditye íjcyánéllíihye? ³ Muurá téhdure ámuha pámeere méicúbáhráméíí diityéduré ímityúné ámuha meícyahíjcyané meihvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvú meíbúwáávétúhajchííjyu. ⁴ Ácooca ¿muhdú ámuha méijtsúcunú Jerotsarée múnáadítyúu 18-meváké ‘Tsiroée’ némeíñe nupáhyéjú úníuri íjcyaja cáámé cóhnaúvú nééja áámune? ¿A dityée ehniíñevu ímityúmé íjcyánéllíí aamúné diityéke? ⁵ Muurá téhdure ámuha pámeere méicúbáhráméíí diityéduré ímityúné ámuha meícyahíjcyané meihvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvú meíbúwáávétúhajchííjyu.

Higyéerahe néévátúnetu Jetsóó úwaabóne

⁶ Ehdúhjáa Jetsóó iñétsihdyu tsiíñe diityéké úwááboobe nééhií:

—Tsaapíhjáa íumihé pañétú higyéerahe íbájtsohe néévápítyuhe úújéjehíjcyaráhi.

⁷ Árónemájháa téené tehmeébeke neébe: “Tsúúca 3 pijcyábájucó ihye tsá néévápityúne. Áánéllíí ílluréjucó dihlo. Báñú úmihé pañétú teéhe.”

⁸ Árónáacájháa tépallí tehmeébé néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, cána óvíí iñé pijcyábá méijtsoráhi. Óvíí ó wápijcoó tehe iñéévaki. ⁹ Tsáijyu múu tehdu meméénúneri néévahe. Tehe néévátúhajchíí botsíí ílluréjucó meíllóíñe.”

Wáyeéévejcóójí tsáápílleke Jetsóó bóhítsóne

¹⁰ Áhduréhjáa tsáijyu wáyeéévejcóójí úwááboobe pihcyáávéjé pañe íjcyámeke. ¹¹ Áánáacájháa tétsihyi

tsáápille naavéné ípañe íjcyalle 18 píjcyájucó íbájui ípátúúvétúneri chémehíjcyalle. ¹² Áállekéhjáa Jetsóó ípíúváne néehíí:

—Tsúúca ú bohíjucóóhi, muúllej.

¹³ Ehdúhjáa néébere díílleke dócárájcónetu ímiááné tsúúca íbájui pátúúvelle íjyócuuvé tsatújkevéjucó. Aalléhjáa duurúvá Píívyéébeke. ¹⁴ Aanéhjáa pihcyáávájá tehmeébeke tsarí pajtyé íveekí wáyeéévejcóójí díbye díílleke bóhítsóne. Aabéhjáa tétsii íjcyámeke néehíí:

—Muurá íjcyané 6 coojíivá wákimyéíjcyoojíí. Ájcoojíí ámuha métsááiyá dííbye éllevu díbye ámúhake íbóhítsoki. Tsá wáyeéévejcóójí ámuha dííbye éllevu metsááítyuróne.

¹⁵ Ehdúhjáa díbye néénéllii Jetsóó néé dííbyeke:

—Bañú múnáajpi u íjcyabe pánehjídú ímiáábeúvúdú uú. ¿Aca tsá wáyeéévejcóójí íjcyaróné ámuha jéemú dóhjívámeke ámuha meíjchotéítyuró téhí pañétu? ¹⁶ Ehdu nééne muurá áámye téhdure Aavaráaúvúj tsíiménémúháábéelle íjcyalle ídátso chémehíjcyá 18 píjcyájucó naavéné ípañe íjcyaabéré díílleke tehdu méénúneri. Áálleke ¿aca tsá mepíáábóítyuró wáyeéévejcóójí íjcyaróne?

¹⁷ Ehdúhjáa díbye nééneri pámeere dííbyeke múnáátsohíjcyámé núcójpívéhi. Áánetúhjáa ihdyu tsijtye mítyane ímíjyuuvé díbye díílleke píáábóneri.

*Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyané uwááboju
(Mt 13.31-32; Mc 4.30-32)*

¹⁸ Téhduréhjáa Jetsóó néé díityéke:

—¿Aca íinetú íñe tsiíñe ámúhake ó úwááboó Píívyéébé avyéju? ¹⁹ Muurá dííbyé avyéjú éhne múúne mojtáátsá neeváú kémúútúróúwu mebájtso mityáhécoba kéémevédu. Aahe muurá wájcáváné hallúvú wahpéjité píhtobáhi. Ahdu muurá teene Píívyéébé avyéju.

Pááá ooríhotu íjcyáné uwááboju
(Mt 13.33)

²⁰ Téhduréhjáa neébe:

—¿Aca íinetú íñe tsiíñe Píívyéébé avyéjú ó úwáábóiyáhi? ²¹ Muurá tsáápille hariínállíjyutu pááa imyéénúcooca áyánéwu tééne ooríhotu pícyooróné páneeréjuco óórichódú teene Píívyéébé avyéju.

Imiájíto
(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu péébe juuváyí íjcyácoomíji múnáake úwááboobéré pehíjcyáhi. Áhduréhjáa patsíhjívárí íjcyájáhji múnáake úwááboóbe. ²³ Áábekéhjáa tsaate neéhií:

—Ávyéjuúbej, ¿a uhjéméré pájtyéteéhi?

²⁴ Áánéllihyééhjáa neébe:

—Íhnáhó íuráavyé néérojíjtó múu úraavyé Píívyéébé avyéjuvu ámuha meúújetéíjto. Muurá mityame imíllérá iúcaavéné téénevu. Árome tsá úcáávéityúne. ²⁵ Muurá tééíbúwájí néétume áachi íimillédú íjcyámé hallúvú ávyéjuube ihjyá lleehówá wátaahácoóhi. Ááné boone lléehowa wátótóhcoméré neéhi: “Ávyéjuúbej, múúhake paayúcu.” Árónáa neéííbye: “Tsá ámúhake o

wáájácutúne.” ²⁶ Áánéllii neeímyé dííbyeke: “Áánerá úúma tsaméhjí mémáchohíjcyáhi. Áhdure muurá múúhá comíñeri úwááboobéré ú pehíjcyáhi.” ²⁷ Ehdu ditye néérónáa nééiíbye: “Muuráhjané ámúhakye o néé ámúhakye o wáájácutúne. Ahdícyane méíine óhdityu ímityúmé ámuha mejcyame.” ²⁸ Ehdu Píívyéébe waagóó dííbyeke cáhcújtsótúmeke. Aame kémuélléturé ííteé Píívyéébé avyéjuri dííbyé ihjyú uubálle múnaa Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámeke. Áijyu ílluréjuco ditye tááiñe íhwáñe ííhdónema. ²⁹ Ehdu waagóojtéréjuco íjcyánáa pahúllevátú tsijtye ímí Píívyéébeke cáhcujtsómé dííbyedívú píhcyááveé dííbyema íjcyá íavyéjuri. ³⁰ Áijyu muurá íñe ícyooca ídáátsóméhjíúvú néeme ávyéjúúteéhi. Áánetu íhtsutúmé ícyooca íjcyarómé téijyu ídáátsónuúhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Jerotsarée múnáake Jetsóó kímoovéne
(Mt 23.37-39)

³¹ Téijyúhjáa parítséómú tétsihvu wájtsime néé dííbyeke:

—Dípye íchihdyu tsiéllévu. Muurá Heróódé imíllé uke idsíjívetsóne.

³² Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Mepééne dííbyeke ávyétá muubérá íjcyáábeke mene: “Óvíikyévá ihdyu níjkévaabe naavémuke tsaaté pañétú iwáágóóne chéméméhjike íbóhíitsohíjcyánetu.” ³³ Tsá muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi dsíjívéítyuró Jerotsarée tsiéllévúre. Óví ihdyu múhajchótá ó íjcyáhi.

34 Ámuúha Jerotsarée múnaaj, ihdyújuco tsáma çíveekí ámuha íllure mellííhyánúpétsohíjcyané íhjúyú uubáalle múnáake Píívyéébe ámuha éllevu wállóórómeke? Uwáábojtéké díbye ámuha éllevu wállóórómedi çíveekí íllure ámuha méicúbáhrahíjcyá néwayúúnevu maáámúneri? Muurá ó imíllerá ámuhákye o újcune éhne múúne cáraca ítsííméwuúmuke íhñúwáacyú lliiñévú újcu. Áronáa çíveekí tsá ámuha meímíllehíjcyatúne? 35 Áané déjúcotu muurá ámuha cóomí ápajyúréjuco cóévaíñe. Áhdure ámuhákye o néé oke ámuha maájtyumíjúcóóityúné múijyú tsiíñe o tsáaíñévújuco. Téijyu muurá ámuha oke maájtyúmíne méneéhi: “Maímijyu áanu Píívyéébe mémeri tsááneéj.”

14

Íjpi óorííbyeke wáyeéévejcóójí Jetsóó bóhíitsóne

1 Tsáijyúhjáa idyé wáyeéévejcóójí Jetsóó péé paritséómú avyéjúúbe jávú dííbyema imájchoki.

2 Áábekéhjáa diitye paritséómú hállúváábohíjcyá tétsihyi íjpi óorííñeri chémeebe íjcyánéllii ‘áádikye éhne íjcyoojii bóhíitsóííbye’ íñéénema. 3 Aaméhjáa taúhbájú uwáábojtémá íjcyámeke neébe:

—¿A wáyeéévejcóójí tsaapi chéméébeke mébóhíitsóiyáhi, mítyá tsáhaáj?

4 Ehdúhjáa díbye néérónáa tsá dítye ñná néétune. Aanéhjáa awáá tsúuca diibye íjpi óorííbyeke íbóhíitsóne neebe ílluréjuco díbye ipyéékií.

5 Átsihdyúhjáa neebe diitye paritséómuke:

—¿Aca ámuhá ocájí ámuha íjjúuba wáyeeévejcoójí wáhyejú pañévú áákityéébeke tsá ámuha meújcúityuróne?

⁶ Ehdúhjáa dibye nééne tsá ditye píivyetétú muhdú iáñujcúne.

Táábávajcátsí wañéhjivu ditye míñutsóne

⁷ Áhduréhjáa tsáijyu wañéhjivu tsaate míñutsómé imíllé íboohówátsihjívuré iácuuvéne. Aanéhjáa Jetsóo múhdurá íjtsúcunúne diityéké úwááboobe néehíí:

⁸⁻⁹ —Tsaate múu ámuhákye ityáábávajcátsíñé wañéhjivu míñutsócooca tsá íhdére ácuúvetú íboohówátsihvu tsáijyu múúne tsijtye ámuhá ehnííñevu ávyejúúmé wájtsímekéréjuco ditye tétsihvu ácújcóné boone íatéréétsihvuréjuco ámuha maácúúvéneri menúcójpívétuki. ¹⁰ Áánéllii múu tsaate íwañéhjivu ámuhákye míñutsócooca úújeté íhdícýátsihvuré diitye wañéhji múnaa ámuhákye íájtyúmícooca íboohówátsihvu iácujcároki. Áijyu ihdyu tsá íínerí ámuha menúcójpívétsámeítýúne.

¹¹ Muurá iiye íhtsutúmé ávyéjyte íjcyane némeíhijcyámé núcójpívétsáméíhi. Áánetu idaátsóméhjiúvú tsaííbuwáre íjcyame ávyejúúteéhi.

¹² Ehdúhjáa diityéké iúwáábótsihdyu neebe dííbyekée íwañéhjivu míñutsóóbeke:

—Tsá múu majchóvú míñútsotú íhtsutúméhjikéré uke ditye píámeííñe u ímíllénélliihyére. Téhdure tsá múu míñútsotú dihyákímudúnéré múhdumé tsijtye úúma náhbévahíjcyámekére. ¹³⁻¹⁴ Múu téhdure míñutsó

ídaátsóméhjike íjpiítyu tsátsihji íjcyátúróméhjima hállúvátúméhjike ámuhákye ditye píámeíiyóné íjtsámeítyúmére. Muurá Píívyéébere ámuhákye áhdoó díbye ímillédú ámuha meíjcyame medsíjivémé tsiíne mebóhícoóca.

*Wañéhjitu íjcyané uwááboju
(Mt 22.1-10)*

¹⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii tsaapi néé díbyeke:

—Maímijyu ihdyu diitye Píívyéébé avyéjuvu úcaavémé íjcyanej.

¹⁶ Ehdúhjáa díbye néénéllii Jetsóó tsaapi wañéhjíváténetu úwááboobe nééhií:

—Tsaapíhjáa iwañéhjíváténevu míñutsó mítyámeke. ¹⁷ Ááme éllévúhjáa íúníu múnáájpikiye díbye wálooobe neeté diityéke: “Tsúúcajávane majcho baabáhi. Waávané mepééne mémajchótej.”

¹⁸ Árónáacáhjáa tsá ditye ímíllétú ipyééneé. Tsaapíhjáa íllure néé díbyeke: “Ohné tsaatédítýú íiñújí o áhdone o imíllé o úújeténe. Áánéllii tsá oke díbye téhméityúne.” ¹⁹ Áánetúhjáa tsijpi nééhií: “10-meváké ócájmuke o áhdómeke ícyooca o imíllé

o wáájaculléné muhdú ditye wákímyeíñe. Áánéllii tsá oke díbye íjtsójúcóóityúne.” ²⁰ Áánetúhjáa tsijpi nééhií. “Botsíi o táábávaabe muhdú o peéhi. Tsáhái o péétune.”

²¹ Éhduréhjáa ditye népejtsóné íóomíñe úúbáleebe íavyéjúúbeke. Aanéhjáa díbyeke tsarí pájtyeebe néé diibye íúníu múnáájpiíkye: “Ané cána míñutsóté ídaátsóméhjikéréjuco íjpi ímítyuméhjí ímíñeúvú íúllene píívyetétúméhjima hállúvátúméhjike.”

22 Ahdújucóhjáa imíñútsójétsihdyu tsáábe nééne dííbyeke: “Ayúju ávyéjuúbej, tsúúca ó míñútsojéhi. Áronáa íñe jaa tsáhái wáhpetúne.”
 23 Áánélliihyéhjáa íavyéjuube nééhií: “Ané cána tsíjtyekéi míñútsótej. 24 Tsáhájucó tujkénúu o míñútsorómé májchóváityúne.” Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

*Htsútúróné pañe Jetsóoke meúraavyéne
 (Mt 10.37-38)*

25-26 Aanéhjáa mítyane míamúnaa dííbyeke úráávyehíjcyámeke neébe:

—Muurá oke úráávyerómé oke iwájyúné ehnííñevu méwámyuma ihyájkímukéré wájyúhajchíí tsá ditye ímiáané tahñéjté íjcyatúne. Áhdure iiye éhnííñevu iwájyúmeíhajchíí tsá ditye tahñéjté íjcyatúne. 27 Áhdure oke iúráávyéné déjúcotu íicúbáhrámeíyóné ímíletúmé tsá tahñéjté íjcyatúne. 28 ¿Aca ámuha jaa meméénu tsá tujkénú meéévéityuró múhduná ámuha dsíídsí íjcyane tene úújetéhajchíí botsíi ámuha meméénuki?
 29 Muurá dsíídsi úújetétúnáa ámuha meméénuróné meníjkévátúneri tsijtye uuhívatéiyá ámúhadi.
 30 Muurá nééiyóme: “Éje, íjtyémeíhjyáa íñe ánúmeíyómé tsá pánéévétsotúne.” 31 Áhdure ¿aca tsané avyéjuúbé tsodáhómú 10,000-mevaré íjcyame tsíjpi tsodáhómú 20,000-meva íjcyámema ímyéénújcatsí tsá tujkénú íjtsámeíityuró téhdúmema diityéké ityáhjáityuróne? 32 Muurá téhdúmema íhnháhoóityúrónéllii tsíhyullérei ditye íjcyánáa wállócatsíyómé diityé éllevu ditye íñééte

imyéénújcatsíjyúcoótuki. ³³ Ehdu nééne muurá tsaate íimillédú íicyahíjcyáné íhvéjtsotúmé tsá tahñéjté íjcyatúne.

Cánáámatu íjcyáné uwááboju
(Mt 5.13; Mc 9.50)

³⁴ Muurá cánááma íímuma íjcyánéllii meke píaabóhi. Áánetu íímútuca tsá íínetú tene meke píáábóíturóne. ³⁵ Pane mebájtso ííñuji meuménúyónéúbatu tsá meke tene píáábóíturóne. Áánéllii tehdu nééne ílluréjuco mewáágóone. Aane ihdyu óvíi ámúhadítýú lléébome icyáhcuíjtsóne tehdu íjcyáhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

15

Obééjá mújtánetu íjcyáné uwááboju
(Mt 18.10-14)

¹ Téijyúhjáa ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámema tsijtye ímityúmé píhcyaavé dííbyedívú dííbyé uwáábó illéébúacunúki. ² Áámedítýúhjáa paritséómuma taúhbájú uwáábojte nééhií:

—¿Aca íveekí aadi ímityúmedívú nahbéváhi?

³⁻⁴ Ehdúhjáa dííbyedítýú ditye íhjúvánéllii obééjá mújtánetu íúwaabóné neébe:

—¿Aca ámúha jéemú obééjámú 100-meva íjcyámedítýú tsaapi mújtaca tsá ámuha 99-mevaréjuco íjcyámeke íúmihéj píínévú mepícyóóne dííbyeke menéhcoíturóne? Muurá ámuha ménéhcoítýáhi. ⁵⁻⁶ Áábeke muurá ámuha maájtyúmícooca mítyane meímíjyúúvéne ááhiwu ámuha mewájtídu mépíhjúcúiyá ámuha

menáhbévahíjcyámeke ditye téhdure íímíjyúúve mújtároóbeke ámuha maájtyúmíneri. ⁷ Ahdu muurá Píívyéébe níjkyéjiri íjcyaaabe mítyane ímíjyuuvé tsaapi ímítyúné pañévú mújtároobe tsiíñe ímíjpyetéébedi. Muurá ímí íjcyámedi íímíjyúúné ehnííñevu ímíjyúúvebe mújtároobe tsiíñe ímíjpyetéébedi.

Dsíídsíjì wágóóóvénetu íjcyáné uwááboju

⁸ Téhduréhjáa dsíídsíjìtu diityéké iúwaabóné neébe:

—¿Aca tsáápíledi 10-jìva dsíídsí jcyánetu tsajì wágóóóveca tsá dille choocówu peetéj téeveri líjyaalléré néhcóityuróne? Muurá néhcóiyolle. ⁹ Aajì muurá íájtyúmíneri íímíjyúúvéne íñáállévahíjcyámeke pihjyúúyolle ditye téhdure íímíjyúúveki. ¹⁰ Ehdu muurá ímityúné ícyahíjcyaaabe teene ííhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco íbúwáávéébedi níjkyéjì múnaa mítyane ímíjyuuvéhi.

Tsaapi cáánídityu mújtáné uwááboju

¹¹ Téhduréhjáa tsiíñe úwááboobe nééhií:

—Íjcyamútsíhjyáa míityétsi tsáápí hájchimútsi.

¹² Áámútsidítyúhjáa bóneebe néé cááníkyeé: “Llíhij, u dsíjívéné boone métsíeméné múhtsidívuréjuco cóéváiñetu ó imíllé apáhajchíí ícyoocájuco oke tsáneevu u ájcune.” Ahdújucóhjáa díbye ñná néétuubéré ájcune diityétsikye tsahtúnéecu.

¹³ Átsihdyúhjáa wahájchotaré tétsii díbye bóneebe íjcyáróne páneere ihñe nahjíhenúhi. Ááne dsíídsímáhjáa peebe cáánídityu tsíhyullévú tsííñé ííñújìvu. Áhullévúhjáa teene idsíídsí íllure

ícúbáhraabe ímityúné íicyahíjcyáneri. ¹⁴ Aanéhjáa tsúúca páneere idsíídsí átéréénéhjiri dibye pírujtsónáa téené iññújiri tsá majcho íjcyatúne. Ájyúhjáa ídátsó pevéeberéjuco ícyahíjcyáné ííne tájpi íjcyájúcoótuúbe. ¹⁵ Áanélliihyéhjáa téené iññúji múnáájpikeye táúmeíbyé wákiméi. Aabéhjáa díbyeke téhmetsó ímyeenímudívu. ¹⁶ Aabéhjáa diityéké téhmehíjcyáábeke múha majchóvú ájcútuube ájyaba wájyújúcoótúnéllii imíllera diityé éébuta imájchone. ¹⁷ Átsihvúhjáa ikímóóvémeíñe íllu íjtsámeíbye: “Ehdííwajúné tsáma áyaturómé llihyó wákimyéi múnáadityú majcho píhtótúnáa çíveekí íchihu ó dsíjiveehíubá ájyábari? ¹⁸ Tsáhaá, oo éhne llihyo éllevu o óómíñe díbyeke ó neéhi: Líhij, çíveekíhyana ihdyu Pívyéébe ímíllénejí ímityúné ó meenúhi, áhdure u íjcyáróóbedívú ímíñejívari? ¹⁹ Ahdícyane tsáhájucó díjtsíméné o íjcyáityúne. Díwákimyéi múnáájpiyéjuco o íjcyáíñe.” ²⁰ Ehdúhjáa íjtsámeídyújuco dibye oómiñe cááni éllevu. Aabéhjáa téhullévú péébeke tsíhyullétúré cááni íajtyúmíbedi mítyane ídáátsóvéne ícúí icyáhdahíróne ámabúcutéhi. ²¹ Átsihvúhjáa ípyée íjtsámeídyújuco dibye cááníkye nééneé:

“Líhij, çíveekíhyana ihdyu Pívyéébe ímíllénejí ímityúné ó meenúhi, áhdure u íjcyáróóbedívú ímíñejívari? Ahdícyane tsáhájucó díjtsíméné o íjcyáityúne.” ²² Ehdúhjáa dibye néérónáa cááni néé íúnú múnáake: “Ícúí áánúke íwajyámúúnema ítyúhápaajívú meújcone hójtsíwápaajívú maájjú

dibye ipícyámeiki. ²³ Átsihdyu íujcávaabe ócájíwúuke médsíjívétsó dííbyeke mewáñehjínuki. ²⁴ Muurá íñe ‘tsúúcajáubáhjáa dsíjíveébe’ o néhíjcyánáa ídátsó kiátú bóhdívaabe méhdivu.” Ahdújucóhjáa ditye wáñehjíváténe.

²⁵ Áijyúhjáa íñahbe ámíaaabe úmihé pañétú óómiibye lleebúcunúvá wañéhjí ihjyarí íjcyane. ²⁶ Ááneríhjáa iúllévenúne kémuélléturé íúnú múnáájpikye ipíuváne dílloobe íveekí ditye wáñehjíváténe. ²⁷ Áánélliihyéhjáa neébe: “Muurá díñahbe wajtsíhi. Áánélliihyéne díícyáani lliihyánutsó íujcávaabe ócájíwúudívú dibyévané ñná pájtyétuube kiátú bóhdívánéllii dííbyeke iwáñehjínuki.” ²⁸ Aanéhjáa ávyéta tsarí pajtyé dííbyeke. Aabéhjáa íhnáhó cáyobáávatéébé tsá áyánéwu ímíllétú íááhívéné ihjyávu. Áánélliihyéhjáa cáani dííbye éllevu ipyééne cánáájanú dibye íááhíveki. ²⁹ Árónáacáhjáa neebe cááníkyeé: “Llíhij, muurá íñe múhdúné pijcyábá úuma ó wákímyeí uke táhjállétuubére. Áróóbeke tsá mújyú oke u ájcutú obééjá hájchíúbadívúré ehdu o wáñehjíváté o náhbévahíjcyámema. ³⁰ Aabe eene dááchikye ímiáábekéjǵí ú wáñehjínú íujcáváabeke jeemúdítýú u dsíjívétsóóbé hallurí ímityúné walléémudi didsídsí pírujtsójéébeke.”

³¹ Áánélliihyéhjáa cáani néehíí: “Ímiáánéjuco, Lli, óóma tsatsíyé u ícyahíjcyáne. Aane muurá páneere tátsíeméné dihñe. ³² Áánetu ihdyu tehdújuco mewáñehjínúné díñáhbeke ídátsó

kiáhjí múhduháñé iicyahíjcyátsihdyu ‘tsúúcajáubá dsíjiveébe’ o nehíjcyánáa méhdivu bóhdíváábeke.” Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

16

Íavyéjúúbema tsaapi ímityúné wákímyéíñetu íjcyané uwááboju

¹ Téhduréhjáa ímamyémuke úwááboobe nééhií:

—Íjcyaabéhjáa íhtsútuube ehnéva múnáajpi. Áábé únú múnáajpíhjáa ímityuube íjcyáábé hallúvú tsaate úúballé diibye íavyéjúúbeke dibye ímityú téhmehíjcyáné díbyé tsíeméne. ² Áánéllihyéhjáa íavyéjuube ipíúváábeke nééhií: “¿íveekí ímityúné míamúnaa díhyallúvú úúballéhi? Ahdícyane oke ímíñeúvú duubállé muhdú tátsíeméné u téhmehíjcyáne. Átsihdyu tsáhájucó óóma u wákímyeíityúne.” ³ Ehdúhjáa íavyéjuube néénetu íllu íjtsámeíbye: “Aane ¿muhdú íñe ó íjcyáa oke táavyéjuube wáágóóobe? Tsá muurá o píívyetétú tsííñé wákímyeí o méénune. Pane núcójpítsó teene tsíjtyeke píáábó o táúmeíñe tájpi o íjcyáiyóne.” ⁴ Ehdúhjáa íjtsámeíyóne neébe: “Tsúúca ó waajácú muhdú o méénuíñe. Oo éhne ó píááboó táavyéjúúbedítyúu íñáhjíhenúné áhdohíjcyátúmeke néhi dibye oke wáágóócooca diityéréjucó oke ipíááboki.” ⁵ Ehdúhjáa íjtsámeíñe píúvaabe tsáápiitsádí diityéké eenéé íavyéjúúbedítyú íñáhjíhenúné áhdohíjcyátúmeke. Áánemáhjáa o méénuíñe. Oo éhne ó píááboó táavyéjúúbedítyúu íñ tujkénú tsáábeke neébe: “¿Acáa múhduná

táavyéjúúbedítýú u náhjíhenúné tsáhái u áhdotúne?” ⁶ Áánélliihyéhjáa neébe: “100-hoojáváa oríívó duurúbájpacyóné ó ujcúhi.” Áánélliihyéhjáa neébe: “Éée, íñée muurá u cáátunúné téhdunéjuco. Árónáa cána íícúí béháámitúréjuco picyo 50-hoojavaréjuco u áhdotúne.” ⁷ Ááné boonétúhjáa idyé tsijpi tsáábeke neébe: “¿Ácooca uu múhduná tsáhái u áhdotú ávyéjúúbeke?” Áánélliihyéhjáa neébe: “100-babyáváa tríigo ó ujcúhi.” Áánélliihyéhjáa neébe: “Éée, íñée muurá u cáátunúné téhdunéjuco. Árónáa cána íícúí béháámitúréjuco caatúnú 80-babyavaréjuco u áhdotúne.” ⁸ Ehdúhjáa ávyéjúúbé únú múnáajpi ímityúné meenúhi. Aanéhjáa bóónétu íavyéjuube iwáájácúneri ullévenú dííbyedi ayájú tujkévé ehdu imyéénuíñé dibye íjtsámeíñeri. Ehdu muurá íñe ímiájíjtó úráávyémé ehniíñevu ténejcu wáájacutúme tujkévéené íjtsámeíñé tsíjtyema íñáhbévájcatsíki.

⁹ Aane ihdyu ámúhakyé o nées íñe ííñújiri ámuha meéhnevámé tsíjtyeke mepíáábo néhi ámuha medsíjívécooca Píívyéébe ámúhakyé iúcúpéjtso múijyú muhdú íjcyáityúme dííbyema ámuha mejjcyáíhullévu.

¹⁰ Muurá wahdííváné wákimyéivu tsaatéké mepícyoome ímí wákímyeíhajchíí méwaajácú téhdure éhniíñevu íjcyané wákimyéí ímí dítye méénúiyóne. Áánetu teene átérééne wákimyéí múhdurá méénuhíjcyámé muurá éhniíñevu íjcyane téhdure dáríívéiyáhi. ¹¹ Aane muurá íñe

ííñúj̄ri ámuha meéhnéváneri ímiáánéré ámuha meméénútúhajchíí téhdure Píívyéébé wákimyéí múhdurá ámuha médáriivéhi. ¹² Téhdure tsíjtye éhné ímíñeúvú ámuha metéhmétúhajchíí muurá ámúhá wáábyuta íjcyaróné tsá múha ámúhadívú íhvéjtsóityuróne.

¹³ Muurá tsá míityétsima tsaapi ímí wákimyeíityuróne. Muurá tsáápiikye éhniíñevu iwáýyúúbediyé íícúvéne tsá tsíjpihdi dibye íícuvéityuróne. Áánéllii tsá tene ímityú Píívyéébeke meúraavyémé metsúúrameíñé medsíídsíváiyóneri.

¹⁴ Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné paritséómú illéébone íllure uuhívaté díibyedi téeneri itsúúrameíhíjcyánéllííhye. ¹⁵ Áamekéhjáa neébe:

—Bañú múnáa ámuha meíjcyámeke míamúnáa itsúcunúhijcyá ímiáámédu. Árónáa Píívyéébe waajácú ámúhá íjtsaméi. Muurá míamúnáa mítyájkímyeíñé tsarílleébe.

Píívyéébé taúhbaju wágóóóvéityúne

¹⁶ Muuráhjáa Jóáa bóhówáávétúné hajchótá Píívyéébé taúhbaju íhgyú uubálle múnáaúvú úwáábohíjcyánéréi míamúnáa úráávyehíjcyáhi. Áané boonétúu ihdyu diibye Jóááuvúréjuco úwaabóné ímiáájú Píívyéébe míamúnáake íavyéjuvu újcúné uwááboju. Áánéllíihyée mítyame tsúúrameíhíjcyá téénevu iúcaávéíñeri.

¹⁷ Muurá ííñúj̄ma páneere íévéhóowari íjcyanéhjí wágóóóveéhi. Áánetu Píívyéébé uwááboju tsá múijyú wágóóóvéityúne. Muurá muhdú tene néhdújuco tene pájtyeíñe.

Táábávájcatsímyé wáágóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne

(Mt 19.1-12; Mc 10.1-12)

¹⁸ Muurá tsaapi méwakye íhvéjtsóne tsíjpíllekérejuco táábávaabe ímityúné meenú íveekí mewa ímíubááné íjcyánáa tsíjpílle máyéjuco íjcyáneri. Áhdure tsaapi wáágóólleke táábávaabe ímityúné meenú íveekí ájyu ímíubááné íjcyánáa dííllema íjcyáneri.

Ehnéva múnáajpi ítérónáa Ráátsaro ícúbáhrámeíñe

¹⁹ Téhduréhjáa tsiiñe Jetsóó úwááboobe nééhií:

—Íjcyaabéhjáa tsaapi íhtsútuube ehnéva múnáajpi tsanééré ímiá wajyámuunévú úcámeíhíjcyáabe. Áábekéhjáa íná píhtótuube paíjyuvaré wáñehjívatéhíjcyáhi. ²⁰ Áánáacáhjáa Ráátsaro áhllávatéébé ácuúcunúhíjcyá dííbyé já lleehówá úmíwari. ²¹ Aabéhjáa ídátso úmúúpívyehíjcyá díbye májchónetu baavu dójcwáahyéjé ímájchóíyóneri. Áábedívúhjáa oohímyé ipíhcyáávéne píhjahíjcyá dííbye áhllaháñe. ²² Aabéhjáa ílluréjuco dsíjívéne. Áábe ííbuúhjáa níjkyéji múnáa tsajtyé Píívyéébe éllevu Aavaráa íjcyáhullévu. Ááné boonétúhjáa dííbyeréjuco íhtsútuube ehnéva múnáajpi dsíjívéébeke tsaimíyé cuuúme.

²³ Áábe ííbuúhjáa úújeté Píívyéébeke cáhcújtsotúmé ícúbáhrámeíhullévú cúújúwá pañévu. Áhulléhjáa ícúbáhrámeííbyé ájtyumí Aavaráake Ráátsaro dííbyemájuco íjcyáábeke. ²⁴ Áábedíhjáa wáníjcyámeííbyé nééhií: “Múúhá

ihde múnáajpi Aavaráaj, óhdi ihdyu dídáátsóvéne aabye Ráátsaróké diñe oke dibye íhyójtswáubaré nújpanyotu imúriúcúneri táhníjwa ipájpajchóvaki. Ávyeta íñe cúujúwá allóócó tsáhájucó o áábúcutúne.”

²⁵ Áánéllihyéhjáa Aavaráá néé díbyeke: “Cáhawáá, Lli, dítsáávé íñe imíjyaúhjáa u íjcyane u dsíjívétúné ihde. Áánetúu muurá áánu Ráátsaro ídátsó ícúbáhrámeíhíjyaabe íñe ícyooca íñe imíjyaúrécúó íjcyane. Áánetu ihdyu ú ícúbáhráméíhi. ²⁶ Aabe píáábó u táumeiyónáa ijcyáné íñe múúhadítúyú ámuha meráhoúacunútsihdyu íéverááhó ápíchó nééne kiátú mepájtyéne meúújéjcatsíyónejívari. Muurá íñejcúrí íjcyame tsá píívyetétú énejcúvú ipájtyene. Áhdure énejcúrí íjcyame tsá píívyetétú íñejcúvú ipájtyene.”

²⁷ Ehdúhjáa Aavaráá néénéllii neébe: “Uu muurá Aavaráá múúhá ihde múnáajpi u íjcyabe ihdyu óvíjyucó aabye Ráátsaróké wallo ííñujívú llihyoke pámeere tahájkímuma dibye iúwáábotéki.

²⁸ Ijcyámé 5-meva táñahbému. Áámeke ó imíllé dibye wáájácútsoténe íllúhaca ícúbáhraméí íjcyánáa íveekí ímityúné o ícyahíjcyáné níjcaúvú o úújetéébé o ícúbáhrámeídyú dítye ícúbáhrámeítuyúki.”

²⁹ Ehdúhjáa dibye néérónáa Aavaráá néé díbyeke: “Árónáa muurá ijcyáné díityedí Píívyéébé waajácúháámí íñe ícúbáhraméityu úúbálleháámí dííbyé ihjyú uuballe múnaápe Moitséémú cáátúnuháámí. Téhaami óví íéévéne cáhcujtsómé ipájtyetéki.” ³⁰ Ehdúhjáa Aavaráá néérónáa neébe: “Ihdyúhde ímiááné

ijcyájúcooróné diityémá uwááboju. Áronáa ihdyu mee dsijíve múnáadityú tsiíne bóhíbe diityéké úwáábotéébeke botsíi cáhcújtsóiyóme. Aaca ihdyu ímiáané ímityúné íicyahíjcyané íhvéjtsóne íbúwáávéiyómé ímiánejcúvuréjuco.”
³¹ Áánéllihyéhjáa Aavaráá néehíi: “Áronáa muurá Píivyéébé ihjyú uubáalle múnáápe Moitséémú cáátúnúné uwááboju icyáhcujsótúhajchíi téhdure tsá ditye cáhcújtsóityuró dsijívémedityú tsaapi tsiíne íbóhówáávéne úwááboróne.”

17

*Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné ápíchó nééneé
 (Mt 18.6-7, 21-22; Mc 9.42)*

¹ Áhduréhjáa tsiíne ímamyémuke neébe:

—Tsá ííñújiri mávaríjchojúúné píhtóityú míamúnáake tútávajtsoíne. Áronáa ihdyu máidáatsoju tene pájtyeíne ímichi ténehjívú diityéké íbúwátsohíjcyámeke. ² Muurá botsíi oke cáhcujtsómé ídátso tsímédúrei néémedityú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekéubá múu íjkyééháñetu néwáyúcobané íóhbáñúmeke wájojcó móóá pañévú ápíchó diityé úmíwa néené íhdétu. ³ Áánéllii téibúwá meíjcyáne ámúhá nahbe ímityúné méénúubeke mébóíjcyuco. Aabe teene íhvéjtsóne ímiánejcúvú tsiíne íbúwáávéhajchíi ílluréjuco máábájííveco ímityúnée díbye méénune dííbyedi meídáátsovénema. ⁴ Tsáijyu múúne 7-ijyúvá tsájcooji méénúíyoobe ímityúne. Áhdúijyúvá díbye

ámúhadívú ídátsójkímyeíhajchíí múu ídáátsové dííbyedi.

Píívyéébeke mecáhcújtsóneri páneere meméénune

⁵ Áábekéhjáa ímamyémú nééhií:

—Múúhake piáábó éhnííñevu muha mecáhcújtsó Píívyéébeke.

⁶ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá mojtáátsá neeváúwúudúné áyánéwu ímí Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsoca eehe úmehe ámuha ménééiyá étsihdyu tehe ityáábáavyéne móóáj pñínétú íjyócúúvetéki. Áhdújuco muurá tehe íjyócúúvetéiyóné tétsihdyu.

Muhdú tsaaté wákímyéi múnaa íjcyane

⁷ ¿Aca ámúhá únú múnáajpi úmihé pañe caajári tsáiyu ócájimu téhméúbari íjcyátsihdyu ááhívéébeke ámuha mémáchótsópéjtsóiyáhi? Tsáhaá. ⁸ Muurá íllure ámuha ménépéjtsóiyá dííbyeke: “Majchóréjuco meénu. Aane u níjkevádú ú pícyoó tujkénú muha memájchoki. Áané boonétúi ú májchoóhi.” Éhdure muurá ámuha ménééiyáhi. ⁹ Áhdure ¿aca ámuha dííbyeke météhdújtsóiyá ámuha metáuhbánéré díbye méénúné hallúvu? Tsáhaá. ¹⁰ Ehdu téhdure Píívyéébe ámúhake pícyoóné wákímyéi ámuha meníjkevácooca tsá múu íjyácunútú díbye ámúhake téhdújtsóiyóneri. Íllure múu nééhií: “Tsá muurá ímiá ñcúve múnaa muha méíjcyatú múúhake díbye táuhbánéré muha meméénúnéllíihye.” Éhdure múu nééhií. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Íjpi chájáávémeke Jetsóo bóhñtsóne

11 Aabéhjáa Jerotsaréevu péébe pajtyé Tsamááriámá Gariréa iñújícutu. ¹²⁻¹³ Aabéhjáa tsácoomíwuúvú úújeténáa dííbye éllevu 10-meva tsáá íjpi chájaavéme. Ároméhjáa kémuéllevúré iwájtsíne dííbyedi wáníjcyámeímyé kéévánécoba nééhií:

—Íjétooj, Jetsóoj, múúhadi dídaatsóve!

14 Áánélliihyéhjáa diityéké íiteebéré nééhií:

—Tsúúca muurá ámuha mébohíjucóóhií.

Aame cáhawáa llúúvájtedívú méúújétsámeítyej. Ahdújucóhjáa ditye pééne tsaímiyéjuco néémeé.

15-16 Áámedítýúhjáa Tsamáaría iñúji múnáajpi oomí Píívyéébeke dúúrúvaabére. Aabéhjáa

Jetsóo lliñévú imímóúúvéne dííbyeke téhdújtsóhi.

17-18 Áábekéhjáa Jetsóo nééhií:

—¿Aca tsá pámeere ámuha mebohíttúne? Muurá íñe tsííñe iñúji múnáajpi u íjcyároobe ú oomí Píívyéébeke u téhdújtsoki. Áánetu ¿kiá tsijtye?

19 Ehdúhjáa iñétsihdyu neebe dííbyeke:

—Wa díjyocúúvéne dipyej. Tsúúca ú bohíí Píívyéébeke u cáhcujtsódú íjcyaaábe.

Píívyéébe avyéjü böhówááveíñe

(Mt 24.23-28, 36-41)

20 Aanéhjáa Jetsóoke paritséomú dilló múijyú Píívyéébe avyéjü böhówááveíñe. Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tehdu Píívyéébe avyéjü böhówááveróné ámuha maájtyúmííyónejíivari. ²¹ Áánéllii tsá múha nééítyuróne: “Íñe Píívyéébe avyéju.” Muurá ihdyu íjcyájúcooróné ámúhama.

22 Ehdúhjáa diityéké iñétsihdy neebe ímamyémuke:

—Muurá ámuha méjyácúnuú Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébeke ámuha maájtyumíjúcóóíyóneri. Ehdu ámuha meíjtsámeiyónáa tsáhái ámúhadívú o bóhówáávéityúne. ²³ Muurá ámúhakye tsaate neéhi: “Tsúúca Mepájtyetétsoobe tsájucóóhií.” Áronáa tsá múu cáhcújtsotúne. ²⁴ Muurá chijchi rórihcyóné maájtyumídú pámeere ájtyúmíí Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe o tsáábeke. ²⁵ Áronáa ihdyu ihnáhooíñé ícyooca íjcyáné míamúnáa óhdi ícúbahráne. Tsá oke dítye cáhcújtsóityúne. ²⁶ Muuráhjáa Noéé íjcyáijyu íjcyáné míamúnáa íjcyaduré íjcyáímyé o tsááiñe íjtsotúme. Áánáa tsúúca ó tsaá Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe. ²⁷ Muuráhjáa téijyu íjcyáné míamúnáa íimilléduré ícyahíjcyá majchóháñeri, adóháñeri, táábávajcátsiyi. Áánáacáa ihdyu Noéé tsúúca ihmííne pañévú úcáávénáa ííñuji páneere caajávécúóóhií. Ááneríi pámeere cáhcújtsotúmé óuuvé imájcanúneri. ²⁸ Áhdurée muurá pajtyéné Róo íjcyáijyu íjcyámeke Tsodóóma múnáake. Muuráhjáa téhdure íimillédú ícyahíjcyámé majchóháñeri, adóháñeri, náhjíheri, úmihéneri, ánuméiyi. ²⁹ Áánéllihyée muurá Píívyéébe dííbyeke née díbye íjchívyé técoomítyu. Áhdújucóo díbye íjchíívyéné boone Píívyéébe cúújuwa íjcaáyóneri técoomi áiivyéne. ³⁰ Ahdu muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe ó tuvááóvaá míamúnáake íimilléduré íjcyámeke tsiíñe o tsáijyu.

³¹ Áijyu ihjyátú tsiéllé íjcyame tsá ihñénéhji éllevu péjúcóóityúne. Áhdure íúmiherí íjcyame tsá ihjyávú péjúcóóityúne. ³² Cáhawáá méijtsúcunu muhdúhjáa diibye Róó táábake tene pájtyene idyéjú dille révoúcunúné déjúcotu. ³³ Muurá íñújiri ímillédú íjcyáneríyé tsúúráméihijcyámé tsá pájtyetéityúne. Áánetu ihdyu teene íhvéjtsóne ookéréjuco úraavyémé pájtyéteéhi.

³⁴ Muurá tsiíne o tsáácooca míityétsi cúwámútsidítyú tsáápiikye o újcúnetu tsijpi coévaáhi. ³⁵ Áhdure tsaatépi cáátsómúpidítyú tsáápílleke o újcúnetu tsíjpille coévaáhi. ³⁶ Téhdure tsaatétsi íúmihé pañe íjcyámútsidítyú tsáápiikye o újcúnetu tsijpi tétsihvúré coévaáhi.

³⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii ímamyémú néehí:

—¿Aame kiávú újéteéhi?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá éhne múúne tsíeméjpi dsíjívéébedívú áñumu píhcyaavédú tahñéjté óhdivu píhcyááveéhi.

18

Ímítyúnéhjí ímibájcho múnáájpidítyú íjcyané uwááboju

¹ Áhduréhjáa Jetsóó tsiíne ímamyémuke úwááboobe úúballé ímítyúnéhjí ímibájchoobe ímítyuube íjcyáábedítyú téeneri diityéké itsápíjtso Píívyéébema íihjyúvahíjcyánetu ditye íóóchévétuki. ² Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaabée tsácoomíyí ímítyúnéhjí ímibájchoobe ímítyuube Píívyéébeke ávyejúúllétuúbe. Aabéhjáa tsá ímí píáábohíjcyatú míamúnáake. ³ Áábekée

técomíyí íjcyalle pííbájuulle néé tsaatémá ímityúné dille dááriívéjcatsíñé dibye ímíbájcho dííllema. ⁴ Ehdúu múhájchótájucó dille dííbyeke piáábó táúmeíyóneri tsá dibye íícúvehíjcyatúne. Áánéj p#névúhjáa íllu íjtsámeíbye: “Píívyéébeke o ávyejúúllétúnéllii tsáháturo míamúnáake o piáábóiyóné oke ávvetúne. ⁵ Áronáa aalle pííbájuulle íjyévé éhniíñevúré oke pátsárijcyónéllii óvíjyucó díílleke o piááboíñé oke dille ipátsárijcyójúcótuki.”

⁶ Ehdúhjáa iúúbálléne neébe:

—Ehdúu píínévúí piááboobe ímityúnéhjí ímíbájchoobe ímityuube íjcyároobe. ⁷ Aanéjii ¿aca tsá ámuha mewáájácutú Píívyéébe ihñéjteke piááboíñé dííbyeke piáábó táúmeíhíjcyámeke? ¿Mityá ámuha méijtsúcunú ditye piáábó táúmeíñeri dibye íícúvetúne? ⁸ Tsáhaá. Muurá piáábóiibye diityéké teenémáye. ¿Aca íhya míamúnáa ímí cáhcújtsómedívú ó wájtsíí Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiíñe ííñujívú o tsáácoóca? Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Tsaatétsí Píívyéébema íhjuúvánetu íjcyané uwááboju

⁹⁻¹⁰ Téhduréhjáa tsaate ímiáámedi idíllómeíñe tsíjtyeke éhd#válléhíjcyámeke úwááboobe úúballé tsaatétsí Píívyéébema íhjuúvánetu. Íllúhjáa neébe:

—Tsáijyúu míityétsi péé duurúvájávú píívyéébema íhjuúvaki. Tsaapíi paritseómuúbe. Áánétúu tsijpi ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyáabe. ¹¹ Aanée paritseómuúbe Píívyéébema íhjuúvaabe nééhií: “Ayúju Tápiivyéébej,

uke ó téhdujtsó ímiáábé o íjcyáné hallúvu. Tsá muurá tsíjtyedu ímítyuube o íjcyatú naní múnáajpi. Tsá mújyú íhdícyámema o dómácójcatsítyúne. Pane tsá aabye ííñújí avyējúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaabe ímítyuube íjcyadu o néétune. ¹² Muurá tsáné tsemáánari míjcyoojícú májchótuube úuma ó ihjyúvahíjcyáhi. Téhdure muurá 10-jiva o dsíídsívánetu tsájíhcoba ó dówacárohíjcyá uke o íícuvéne.” Ehdúu Píívyéébema ihjyúvaabe paritséómuúbe. ¹³ Áánetúu diibye ííñújí avyējúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaabe tsá cáámevu icyárúúvéne Píívyéébema íhgyúvatúne. Íllurée kímóóvémeíbyé íjpíújitu íllaáyómeíñe néehíí: “Ayúju Tápiivyéébej, óhdi ihdyu dídáátsóvéne dábajívé táimítyu. Muurá ímítyuube ó íjcyáhi.” Ehdúu ihjyúvaabe Píívyéébema ííñújí avyējúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaabe. ¹⁴ Aane muurá dííbyeke tsúúca Píívyéébe ímíbájchóóbé hallurí tsáhájucó ímítyú íjcyatúne. Áánetu tsíjpiikye tsá díbye ímíbájchotúne. Ehdu muurá iiye íhtsutúmé íjcyane némeíhijcyámé núcójpívétsáméíhi. Áánetu ihdyu ídáátsóméhjíúvú nééme ávyējúúteéhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

*Tsíméké Jetsóó llúúvanúne
(Mt 19.13-15; Mc 10.13-16)*

¹⁵ Aanéhjáa dííbye éllevu ítsíimeke tsivámé díbye Píívyéébeke piáábó ityáúmeí diityé hallúvu. Árónáacáhjáa ímamyémú diityéké néé íínevú ditye

ítsíimeke tsívane. ¹⁶ Áronáacáhjáa Jetsóó diitye tsíméké ipíúváne nées ímamyémuke:

—Óvi ihdyu tsívame. ¿íveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá diitye tsíime íjcyadu néémé wáabyuta Píívyéébé avyéju. ¹⁷ Aane ímiáánetúré ámuhakye o nées éhne múúne teetsi tsíimene meke cáhcujtsódú Píívyéébeke cáhcújtsotúmé tsá dííbyé avyéjúejte íjcyatúne.

*Ováhtsá Jetsóoma íhgyuváne
(Mt 19.16-20; Mc 10.17-31)*

¹⁸ Aanéhjáa tsáijyu tsáné avyéjuube Jetsóoke néehíí:

—Uwááboóbej, ímiáábé ú íjcyaaabe cána oke diñe ¿muhdú ó íjcyáiyóné múijyú o dsíjívéjúcóóityúne bóhí o újcuki?

¹⁹ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—¿Aca íveekí eene oke ú dilló ímiáábedi? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe ímiáábe. ²⁰ Muurá ú waajácú dííbyé taúhbajúúné nééneé: “Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Múu avyéjuullé díícyááanimútsikye.”

²¹ Ehdúhjáa Jetsóó neénéllíi neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayáábedítyuré tehdújuco o ícyahíjcyáne.

²² Áanéllíihyéhjáa Jetsóó néehíí:

—Áronáa íjcyánéi tsane u méénúiyóne. Cáhawáá dítsíeméné náhjihénúne píáábó ídáátsóméhjíkej. Áijyu ihdyu ú avyéjúúteé níjkyéjiri íjcyaaabe

Píívyéébé avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

²³ Ehdúhjáa Jetsóó nééne kimóhcó pajtyé dííbyeke mítyane díbye éhnévánéllíhye. ²⁴ Áábekéhjáa ííténe Jetsóó néehíí:

—Muurá mítyane éhnevámé íhtsútúnetu Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi. ²⁵ ¿Aca muhdú caméélló ánéetóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye ehnéva múnaa Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁶ Ehdúhjáa díbye néénéllíi tétsihyi íjcyame néehíí:

—¿Aca ihdyu múhdutúra pájtyetéiyóme?

²⁷ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ímíáánéjucóhde míamúnaa tsá píívyetétú iye ipájtyetétsámeíñe. Áronáa Píívyéébe píivyeté diityéké ipájtyetétsóné íiná dííbyedívú túhúútúnéllíhye.

²⁸ Áánéllíihyéhjáa Pééodoro néehíí:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjtsóne ukéréjuco méúraavyéne.

²⁹⁻³⁰ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néehíí:

—Ímíááneturé ámúhake o nées páneere íjcyátsíhjíma imúnáake cáánimuu, íñahbémuu, méwamyuu, ítsíimee, íjcyámeke tsánejcúvú íhvéjtsóne Píívyéébé wákiméí méénume muurá ííne imíyaú íjcyáá ííñújiri. Aame újcuú múijyú idsíjívéjucóóítyúne bóhí tsííjiréjuco ííñuji Píívyéébe ípívyéjtsójí hallúrí íjcyaki.

*Idsíjiveíñe tsiíne Jetsóó úúballéne**(Mt 20.17-19; Mc 10.32-34)*

³¹ Ehdúhjáa iñétsihdyu Jetsóó ímamyémuke íhdyúétsihvu idyóbeúcu meke nééhií:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu. Ácoomívú muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedítýú tsúúcajátújuco Píívyéébé ihjýú uubáalle múnaa néhijcyáné oke pájtyeéhi. ³²⁻³³ Muurá oke llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte íhvétsoó jodíómú íjcyátúmé hójtsí pañévu. Aame óhdi iúúhívaténe oke úníchíhcyuméré iwápáájcoóbeke ílluréjuco dsíjívétsoíñe. Ároobe tsiíne ó bóhíí 3 coojívatu.

³⁴ Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke nééne tsá ditye áyánévu wáájácutú íínerí díbye íhjuváne.

*Hállúvátúúbeke Jetsóó ímbajchóne**(Mt 20.29-34; Mc 10.46-52)*

³⁵ Aabéhjáa ímamyémuma péébe Jericóój píihíríjyuco íjcyánáa juuvá úníuri hállúvátuube ácuúcunúúbé táúmeí piáábo. ³⁶ Aabéhjáa mítyane téeneri míamúnáa pájtyénéllii dilló íínerí ditye úllene. ³⁷ Áánélliihyéhjáa úúballémé Natsarée múnáajpi Jetsóoma ipyééneé. ³⁸ Áánélliihyéhjáa dííbyedi wáníjcyámeíbyé nééhií:

—¡Jétsoj, Jetsóoj, Dabííúvúj tsíiménémúhaabe u íjcyaaábej, óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

³⁹ Ehdúhjáa díbye néénéllii tsuullerí pééme dííbyeke uhbá cúúvéhulléré díbye íjcyaki. Árónáacáhjáa éhníínevúré tsiíne neébe:

—¡Dabííúvúj tsíiménémúhaabe u íjcyaaabe óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

40 Áánélliihyéhjáa Jetsóó íjyóócuúvéne nées ditye itsíva dííbyeke. Áhdújucóhjáa ditye tsívaábeke díbye nééneé:

—ǂíná ú imílléhi?

41 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

42 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tehdújuco. Oke u cáhcujtsódú íjcyaaabe tsúúca ú hallúváhi.

43 Ehdúhjáa Jetsóó néénemáyé ñitéjúcoóbe. Aabéhjáa dííbyemáyéjuco péene Píívyéébeke dúúrúvaabére. Aanéhjáa tsijtye íájtyúmíne téhdure duurúvá Píívyéébeke.

19

Tsakyéoke Jetsóó ááhivéne

¹ Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuma úújeté Jericóovu.

² Ácoomíyíhjáa ehnéva múnáajpi Tsakyéó ííñújí avyéjuúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé avyéjuube íjcyaaabe. ³ Aabéhjáa imíllera Jetsóoke íájtyúmíne. Áronáacáhjáa tsá díbye píívyetétú dííbyeke íájtyúmíne míamúnááj piíne íjcyaaabe báhrí íñéenéllíhye. ⁴ Áánélliihyéhjáa íícúí díbye pééíhyullévú dsíínériyé ipyééne nériívyeebe uméheri dííbyeke íájtyúmíki. ⁵ Áánáacáhjáa Jetsóó tétsihdyu pájtyeebe tééhé níjcauri íjcyaaabeke íájtyúmíne néehíí:

—Tsákej, Tsakyéoj, íícúí niitye úúma o péekíí. Muurá ó imíllé díhjárí o cúwane.

⁶ Áánélliihyéhjáa íícúí iñíítyéne tsajtyéébé ihjyávú dííbyeke. ⁷ Ááneríhjáa míamúnaa ihjyúvá Jetsóodi íveekí ímítyuube íjcyáábe jávú díbye péeneri. ⁸ Áánélliihyéhjáa diíbye Tsakyéó íjyóóúúvéne néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, tátsíeménetu tsahtúnéécú ó dówajcároó ídáátsóméhjike. Áánetu tsaatékée o állíñe pevetsííyé o áhdótsohíjcyáné ó óómíchoó éhnííñevújuco.

⁹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Tehdújuco, muurá Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyáábedívú tsúúca uwááboju wajtsíhi. ¹⁰ Muuráhjáa Míamúnáájpidívú o ípívyééveebe o tsáá ímítyúné pañévú mújtámeke o pájtyetétsoki.

*Dsíídsitu íjcyáné uwááboju
(Mt 25.14-30)*

¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó míamúnáake. Aaméhjáa Jerotsaréevu pííhínáa míamúnaa íjtsámeí tsúúca Píívyéébé avyéjú bóhówááveíñe.

¹²⁻¹³ Áámekéhjáa úwááboobe nééhií:

—Tsaapíhjáa íhtsútúméejpi íjcyaaabe tsícyoomívú ipyééíñe ihde 10-meváké íúnú múnáadítýú ípíhjúúmeke dsíídsídívú iwájtúne nééhií: “Ééneri méwákímyeícyó téhulle o íjcyáné hajchóta.” Ehdúhjáa diítyéké ípítýájcoíñúne técoomívú memévatéébé íhcyóómí avyéjuube íjcyaki. ¹⁴ Áronáacáhjáa dííbyé cóómi múnaa tsá ímíletú diítyé avyéjuube díbye íjcyane. Áánélliihyéhjáa

tsaatéké wallóomé dííbye déjutu ditye iñéé íhcyóómí avyéjuube díbye íjcyane múha ímíletúne.

¹⁵ Áronáacáhjáa tsúúca meménúmé pañétúejpi íhcyóómí avyéjuube díbye íjcyaki. Átsihdyúhjáa óómiibye teene íhcyóómivu. Aabéhjáa iwájtsidu pihjyúcú íúnú múnáake dsíidsídívúu iwájtuíñúmeke múhduná ditye llíyaatétsóné iwáájácuki.

¹⁶ Áábekéhjáa ímí wákímyeíbyé nétujkénúhi: “Ávyéjuúbej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsíidsí ó llíyaatétsóhi.” ¹⁷ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néé dííbyeke: “Tehdújuco. Muurá eene múhdurá néérone ímí ú tehméhi. Áánéllii uke ó pícyoó 10 coomívá avyéjuube u íjcyá ímiáábé u íjcyánéllíihye.”

¹⁸ Áhduréhjáa tsijpi nééhií: “Ávyéjuúbej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsíidsí téhdure ó llíyaatétsóhi.”

¹⁹ Áánélliihyéhjáa idyé neebe dííbyeke: “Tehdújuco. Áánéllii téhdure ímiáábé u íjcyáábeke ó pícyoó 5 coomívá avyéjuube u íjcyaki.”

²⁰ Áánetúhjáa tsijpi nééhií: “Ávyéjuúbej, íñe dídidsíidsí éhnée óhdivu u pícyoíñúne o pícyohíjcyáne.

²¹ Ópée ó waajácú ímítyuube u íjcyaaabe díwákímyeí hallúvujíí dsíidsíjike ú ékéévehíjcyáne. Muuráhjáa íhtsútúnetu o llíyaatétsóné ímiátsíí ú újcúiyáhi. Aanée o wáájácúne íllure ó pícyoó dídidsíidsike.”

²²⁻²³ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néé dííbyeke: “Aanée idyé ímítyuube o íjcyane wájácú u néébe ¿íveekí tsá u pícyootú dsíidsí téhmémeíhíjcyájá pañévú tétsihvu ditye wákímyeíchóné óóma llíyaatéíyoki? ¿íveekí ímítyuube uú?” ²⁴ Ehdúhjáa dííbyeke iñétsihdyu

tétsihyi íjcyámeke neébe: “Áánúdityu eene dsídsi medójtúcúne maájcú eenée ihñe páme ehniíñevúré lííyaatétsóobeke.”²⁵ Áánélliihyéhjáa néeme dííbyeke: “Ávyéjuúbej, áronáa tsúúca mítyanéjuco dííbye dsídsi.”²⁶ Áánélliihyéhjáa neébe: “Ehdu múúne mémeenúhi. Muurá ihñe lííyaatétsóomeke ehniíñevu tsiiñe máajcú ditye illíyaatétsoki. Áánetu pevénéré pícyohíjcyámedítúyú médojtúcúhi.²⁷ Téhdure eene avyéjuube o íjcyane ímíllétúne oke múnáátsohíjcyámeke íllevu metsíváne o ííténáa médsíjívétso.”

*Jerotsarée pañévú Jetsóó úcaavéne
(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Ja 12.12-19)*

²⁸ Ehdúhjáa diityéké iúwáábóné boone Jetsóó péé ímamyémuma Jerotsaréevu.²⁹⁻³⁰ Aaméhjáa úújeté Bepajéema Betáaniá coomícúyú úníuri oríivo bájú íjcyátsihvu. Átsihdyúhjáa mútyétsikye ímamyémudítúyú ípíhíré coomívú iwáállóómútsikye neébe:

—Cána écoomi ípíhíré cóomityu óóma méujcúté íayáne íjjuwúukej. Múikyé dííbyedi úllétuube dóhjíváábeke metsíñaáyóne métsívaco.³¹ Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéébeké ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneéco: “Ávyéjubéne múhtsikye néenéllíihye.”

³² Ahdújucóhjáa péémutsi dibye néhdújuco úújeténé dííbyedívu.³³ Áábekéhjáa dityétsí tsíñaáyórónáa áábájajte néehíí:

—¿Ívéébeké ámuhtsi métsíñaáyóhi?

³⁴ Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllíhye.

³⁵ Aamútsíhjáa tsajtyéjucóó dííbyeke. Áábé hallúhjáa wájamúúnevu íhbone Jetsóoke nérijcyáróme. ³⁶ Áijyúhjáa dibye péijyu juuva míamúnaa íhbó íwajyámuunévu. ³⁷⁻³⁸ Aaméhjáa dííbyeke úraavyémé tsúúca oríívó bajúvú píihime méénúráityuróné dibye méénuhíjcyáné hallúvú Píívyéébeke dúúruvámé kéévánécoba wáññecohíjcyá:

—¡Ñóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme:

—¡Maímijyu áanu Píívyéébe mémeri tsááneej!
¡Ahdícyane metsu ímíjyuuri Píívyéébeke maávyéjújtsoki!

³⁹ Ehdúhjáa ditye néénáa tsaate paritséómú ditye pañe íjcyame néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, aatye díuráávyé múnáake duhba ditye cúúvéhulléré íjcyaki.

⁴⁰ Áronáacáhjáa neébe:

—Muurá ditye dáíívyérónáa néwayúúneréjuco íhjuúcunúiyóne.

⁴¹ Aabéhjáa tsúúca Jerotsaréj píihívú ímamyémuma úújetéébé tétsihdyu técoomi ííténe kímoovéhi. ⁴² Áánemáhjáa neébe:

—Múhdutú ihdyu ámuha Jerotsaréé múnaa méwaajácúiyá Píívyéébema ámuha tsaímíyé meíjcyáiyóné íjcyájúcooróne. Áronáa tsá tene ámúhadívú bóhówáávéityú ámuha mecáhcújtsótúnéllíhye. ⁴³ Muurá ámúhake ímityúné pájtyeéhi. Ámúhá munáá ámúha cóómí ímícaávéne ámúhake méénuúhi. ⁴⁴ Aame ámúhake ídsíjívétsóne páneere ámúhá jaaháñé wácávyáhcoó

Píivyéébe ámuhákye píaabójúcooróné ámuha metáhállehíjcyáné déjúcotu. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóo bóayóne

(Mt 21.12-17; Mc 11.15-19; Ja 2.13-22)

⁴⁵⁻⁴⁶ Aabéhjáa duurúvájá pañévú iúcaávéne náhjihénújcatsímyeke téjá pañétu ibóayóne néehí:

—Muurá Píivyéébé waajácúháámítu néeneé: “Íjya tahjya tééj á lliñévú míamúnaa óoma íhjúvahíjcyáíjya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáa jaríyéjucó medíllone?

⁴⁷ Aanéhjáa paíjyuvaré tééj á pañévú díbye úwaabóné tsaríllehíjcyámé llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, tsijtye avyéjutee, íjcyame. Aaméhjáa ítsámeíhijcyá íiné hallútú dííbyeke ídsíjívétsóiyóne. ⁴⁸ Áronáacáhjáa tsá íiné hallútú dítye dííbyeke méénúítyuró mítyaméhjáa ímí dííbyé uwáábó íjtsúcunúnéllííhye.

20

Jetsóo íhtsútu

(Mt 21.23-27; Mc 11.27-33)

¹⁻² Aabéhjáa Jetsóo duurúvájá pañévú pajtyéteju úwaábónáa llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyame ítsáane dííbyeke néehí:

—¿Aca múúbé íhtsúturí u íjcyaaabe eene ehdu nénehjí ú méénuhíjcyáhi? Cána múúhakyé duubállej.

³ Áanéllííhyéhjáa neebe díityéke:

—Áyu cána téhdure ámuhákye ó díllone oke máañújcuj. ⁴ ¿Acáa múha nééjuri Jóááuvu tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébépeé, mityá míamúnaárée nééjuri?

⁵ Áánélliihyéhjáa tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píívyéébé nééjuri tsótsohíjcyaaábe’ menéhajchíí meke nééíyoóbe: “Áábekéráhhjáa ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?” ⁶ Áánetu ‘míamúnaárée nééjuri’ menéhajchíí meke diitye míamúnaa téené hallútú dsíjívétsóiyá néwayúúnevu iáámúneri. Muurá paméváré cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi diibye Jóáa íjcyane. ⁷ Ehdúhjáa nééneri iñúhnevéne nééme iwáájácutúne. ⁸ Áánélliihyéhjáa Jetsóo néé diityéke:

—Aanéjííva idyé ámuhákye ó úúbálleé múúbé ihtsúturí o méénuhíjcyáne.

Úmihé tehmé múnaa múhdurá dárívémeíñetu íjcyáne uwáábo

(Mt 21.33-44; Mc 12.1-11)

⁹ Téhduréhjáa tsiíñe úwááboobe nééhií:

—Tsaapíhjáa íúmihe bajtsó tsanééré óová. Ápallívúhjáa tsaatéke ityéhmetsoíñúne peebe tsiéllévu tsúúcaja téhulle íjcyáíhullévu.

¹⁰ Áhullétúhjáa tsúúca tépalli néévane iwáájácutsihvu wálloobe íúnú múnáajpikye dííbyema ditye iwállóoro téénetu dííbye éhne íjcyadúne. Ahdújucóhjáa pééroóbeke ditye méénúpéjtsónetu díbye óómiñe íéveébe.

¹¹ Áánélliihyéhjáa tsíjpiikye díbye wállóoróóbeke

téhdure iúhbáne méénúpejtsóme. Aabéhjáa idyé oomí íeveebére. ¹² Ároné pañéhjáa tsíjpiikye dibye wállóóbeke téhdure ditye túúvátsónetu ílluréjucu dibye wááneé.

¹³ Áánéhjáa diibye úmihé aabájaabe néehíí: “¿Aane muhdúí íñe teéne? Áyu cána hájchíwu mítyane o wájuryóóbekéréjucu o wállóókij. Dílbyeke íhya avyéjúúlléiyóme.” ¹⁴ Ehdúhjáa íñéene íllíkyeréjucu dibye wállóóbeke íájtyúmíne néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjucu íñe cáánínúiyóne. Áánéllii metsu dílbyekéréjucu medsíjívétso mehnéréjucu tene íjcyaki.” ¹⁵ Ahdújucóhjáa tétsihdyu kémuéllevu itsájtyéébeke ditye dsíjívetsóne. Ehdúhjáa Jetsóó iúúbállétsihdyu néehíí:

—¿Aane íñe diibye tépallí aabájaabe itsáácooca muhdú méénuú diityéké eenéé íúmihévú dibye téhmétsoíñúmé ímityúné dáríívémeímyeke? ¹⁶ Muurá diityéké téené hallútú ídsíjívétsóne tsíjtyekéréjucu dibye téhmétsoíñé tépallívu.

Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii tétsihyi íjcyame néehíí:

—Óvíi ihdyu Píívyéébe múúhakeyehmé tehdu muha meíjcyátuki.

¹⁷ Áánélliihyéhjáa Jetsóó diityédívú ííténe néehíí:

—¿Aca muhdú nééiyóné Píívyéébé waajácúháámítu íllu néehíí:

Tsaúpe nééwayu jááháñé wákimyéi múnaa íñéhnílléne waagóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu?

18 Aane muurá teeu neéwayúdú o neébé uwááboju cáhcújtsotúmé mújtaáhi. Áamedívú o cáyobáávatécooca ílluréjuco ditye wágóóovéíñe.

Íñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike ditye áhdotsóne

(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mc 12.12-17)

19 Ehdúhjáa Jetsóo taúhbájú uwáábojtémá llúúvájte avyéjujtéké múu lléboobódú úwaabóné iwáájácúne imíllerómé téijyúré dííbyeke iékeevéne. Áronáacáhjáa íllityémé míamúnáadi.

20 Aaméhjáa ímiáámédú tsaatéké dííbye éllevu wallóo ditye dííbyeke avyéjúúbedítýú díllone dibye múhdurá añújcúhajchíí téené hallútú dííbye éllevu itsájtýéroki. ²¹ Aaméhjáa neeté dííbyeke:

—Uwááboóbej, muha muurá méwaajácú tehdújuco u úwáábohíjcyáné keená Píívyéébe míamúnáadívú tújkevéélejjító tsijtye múhdurá úhdivu íjtsúcunúróneri íícúvétuubére. ²² Aabe cána múúhake diñe díicyánéjcutuj: ¿A tehdújuco avyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáábyuta dsíídsike ditye áhdótsohíjcyáné maáhdóiyóne, mityá tsáhaáj?

²³⁻²⁴ Ehdúhjáa ímityúné íjtsámeíñemáyé ditye neéne Jetsóo iwáájácúne neé diityeke:

—¿íveekí ehdu ámuha oke médáriivéhi? Áyu cána oke méuujétsó dsíídsijívuj. Ahdújucóhjáa ditye úújétsoji ííténe neébe: ¿Aca múhúmi náávé eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjitu? Áánéllihyéhjáa neémeé:

—Tséetsá húmí nááve. Áábe méméré íñe tééjitu.
 25 Áánéllihyéhjáa Jetsóó nées diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséetsáke mááhdohíjcyá dííbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácu híjcyá dííbyé wáábyuta íjcyanévu.

26 Ehdúhjáa dííbyeke dárííverómé tsá píívyetétú dííbyedívú íñéétsóiyóne. Aaméhjáa ehdu dibye nééneri iúllévenúne tsá íiná íhjuvájúcootúne.

Dsíjívémé muhdú tsiíñe bóhíne tsaate díllone
 (Mt 22.23-33; Mc 12.18-27)

27 Ááné boonéhjáa tsadotséómudítýú tsaate péé dííbye éllevu medsíjívémé tsiíñe mebóhíne cáhcújtsotúme.

28 Aaméhjáa nées dííbyeke:

—Uwááboóbej, Moitséeúvúhjáa muurá nées tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsíjívéhajchíí íñahbéréjuco díílleke táábávaíñe dííbyeréjuco itsíímáva dííllédívú íñáhbeúvúu tsíímáváyóne.

29 Aanée ijcyámé 7-meva tsané nahbému. Áámedítýúu ámíaaabe ityáábávárólléjtane dsíjívé tehdu tsíímávátuube. 30 Ááné boonée bóneebe díílleke táábávároobe téhdure dsíjívé tsíímávátuubere. 31 Ááné boonée tsijtye bónejte díílleke táábavarómé téhdure dsíjívé tsíímávátúme.

32 Ááne nihñévúrée díílleréjuco dsíjívéne. 33 Aane cána múúhake diñe ¿cáábyé taabá ímichi dille íjcyáíñe tsiíñe ditye bóhícoóca?

34 Áánéllihyéhjáa Jetsóó nées diityéke:

—Muurá ihdyu ííñújiri íjcyame táábávácatsíhi.
 35 Áánetu ímiáámé dsíjívémé tsiíñe bóhiime níjkyéjiri íjcyácooca tsáhájucó táábávácatsíityúne. Tsíhdyuréjucó dítye íjcyaiñe. 36 Aame tsáhájucó dsíjívéityú Píívyéébej tsíímé íjcyame níjkyéji múnaáduréjucó néémeé. 37 Muurá ímiááne dsíjívémé tsiíñe bóhiíhi. Muuráhjáa Moitséeúvú teene úúballé úméhéwu péétécunúne pañétú Píívyéébe dííbyeke íllu nééneé: “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Piivyéébé ó íjcyáhi.” 38 Ehdúu Píívyéébe néénetu méwaajácú dítye íjcyane. Muurá dítye íjcyátuca tsá díbye nééítyuró díityé Piivyéébé íjcyane. Muurá díbyedívú tsá múha dsíjívétú tétsíhjí daíhañe.

39 Ehdúhjáa díityéké díbye néénéllii tsaate taúhbájú uwáábojtédítyú nééhií:

—Uwááboóbej, tehdújucó u nééneé.

40 Aaméhjáa tsáhájucó dííbyeke tsiíñe díllotúne.

Muubá Críjto íjcyane
 (Mt 22.41-46; Mc 12.35-37)

41 Áijyúhjáa idyé Jetsóó néé díityéke:

—¿Aca muhdú íívane ámuha ménehíjcyá Críjto Dabíiúvúj tsíiménémúhaabe íjcyaiñe?
 42-43 Ááneráhjáa dííbyeúvú íjcyároobe dííbyedítyú néé íwaajácuháámitu:

Ávyéjuubée néé Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvúi díicya dímunáake o táhjáne hajchóta.”

44 Ehdúhjáa muurá Dabíiúvú dííbyeke Áavyéjúúbedi díllóhi. Aane ¿muhdú dííbyeúvúj tsíiménémúhaabe íjcyáiibe Críjtoó? Ehdúhjáa Jetsóó nééhií.

Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpí vetsóne
(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Rc 11.37-54)

⁴⁵ Aabéhjáa pámeere lléébónáa néé ímamyémuke:
—Téíibúwá tsáma méíjcyaco. ⁴⁶ Tsá múu
íívatú eene aatye taúhbájú uwáábojte míamúnaa
diityéké íávyejúúllekíyé cááméjácobájívu
úcámehíjcyánetu. Muurá pihcyáávejááné pañe
imíllémé íboohówátsihjívúré íacuuvéne. Áhdure
wañéhji pañe imíllémé íimítsihjívúré imájchone.
⁴⁷ Aame pííbájujte walléémudítýú dótuhíjcyá diityé
jaaháñe. Ááné núcójpí muurá cááménécóbaúvú
ihjývahíjcyarómé Píívyéébema. Ehdu muurá
dáríívemeímyeke Píívyéébe ícúbáhraáhi. Ehdúhjáa
Jetsóó néé ímamyémuke.

21

Pííbájuulle dsíídsike pícyoóne
(Mc 12.41-44)

¹ Aabéhjáa duurúvájá pañe íjcyánáa míamúnaa
pícyoócunú dsíídsike Píívyéébé wáábyuta. Ehnéva
múnaáhjáa mítyanéhjí pícyoóhíí. ² Áánáacáhjáa
pííbájuulle ídátsó pícyoó míjíhwuúcúre. ³ Aanéhjáa
ííténe neébe:

—Ámuúhaj, muurá áámye pííbájuulle ídátsó
néerolle pícyoó páme ehnííñevúre. ⁴ Muurá tsijtye
dsíídsívarómé pícyoó uhjénéhjíre. Áánetu pícyoolle
páneere tééne tájpi íjcyáiyóne.

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé
(Mt 24.1-2; Mc 13.1-2)

⁵ Téijyúhjáa tsaate ímamyémudítýú ihjyúvá duurúvaja imíwu néwayúúnetu méénúmeíñeri, ditye bóhbánuhíjcyánéhjitu imíwu teja ícyáávétsámeíñéhjiri.

⁶ Áánélliihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Ároja muurá wácávyáhcaméiíhi.

*Jetsóó tsááiñé ihde pájtyeíñéhji
(Mt 24.3-28; Mc 13.3-23)*

⁷ Ehdúhjáa dibye néénéllii dííbyeke néémeé:

—Uwááboóbej, ¿aca múijyú pajtyeíñe eene múúhake u néhíjcyanéhji? ¿Aca íínetú muha méwajaacúú tsúúca tehdu tene pájtyeíñe?

⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ehdu néeme tsáma wajácútsi méíjcyaco ámuha maállítsámeítýuki. Muurá o tsááiñe tsúúca pííhícooca íjcyáiýmé mítyame óhdi díllómeímye. Aame nehíjcyaa díibyéjuco Críjto íjcyane. Árómeke mécáhcújtsodíñe. ⁹ Téhdure pahúllevaré méénujcátsí íjcyané uubállé ámuha mellééboóhi. Áróneri méíllityedíñe. Pane méijtsúcunúdí téijyu tsúúca o bóhówáaveíñe. Tsáhái téijyu o bóhówáávéityúne. Árónáa ihdyu ehdu nénehji tujkénú pájtyeéhi.

¹⁰ Muurá tsané iíñúji múnaa tsííñé iíñúji múnáama méénujcátsííhi.

¹¹ Áhdure ávyetá íhnáhó ííñúji vááúméiíhi. Áijyu íjcyáiñé ájyabááne, cheméháñe, pahúllevare. Áhdure íévéhoowávú apííchó nénehji bóhówááveéhi.

¹² Ehdu nénehji pájtyeíñé ihde cáhcújtsotúme ámúhake íícúbáhrámeke tsájtyeé píhcyáávejááne

pañévú muhdú ámuha meícyahíjcyáné ámúhakey
 idíllóki. Áhdure ámúhakey iññújí avyéjújé
 éllevu itsájtyémeke cuvéhoojáuñímye. Ehdu
 muurá ámúhakey míamúnaa dárííveé oke ámuha
 meúráávyéné déjúcotu. ¹³ Áané hóówari ámuha
 táuwááboju diityéké meúwááboóhi. ¹⁴ Árónáa ihdyu
 tsá ámuha meíjyáacunúityú muhdú ámuha diityémá
 meihjyúváiñeri. ¹⁵ Muurá ihdyu ámúhakey ó
 ájcuú muhdú ámuha diityéké meúwáábóíñé
 tujkévejúvu. Áijyu ámúhakey múnáátsohíjcyámé
 íllure ámuha maálliñe néhijcyámé ámúhadívú
 táhjátsáméíhi. ¹⁶ Muurá ámúháj caanímú,
 ámúhá nahbémú, ámúhá hájkímú, tsijtye
 ámuha menáhbévahíjcyároméhjí ámúhakey téijyu
 ímityúné dárííveéhi. Muurá tsaatéké ámúhadítyú
 dsíjívétsoímye. ¹⁷ Ehdu muurá oke cáhcújtsotúmé
 ámúhakey tsarílleé oke ámuha mecáhcújtsóné
 hallútu. ¹⁸ Árónáa tsá ámúhá níwáujííne íjcyáronetu
 tsájíubaré wágóóóvéityúne. ¹⁹ Ahdícyane ihdyu
 ámuha panévare maáábúcuñhájchíí mepájtyéteéhi.

²⁰ Áhdure tsííñe iññújíne múnáa Jerotsarée
 mícaavéné ámuha mewáájácúcooca múu
 néé tsúúca técoomi wágóóóveíñe. ²¹ Áijyu
 mewáácunúco cámeñbaúnevu Jodéa iññújí
 múnáa ámuha meíjcyame. Áhdure técoomí
 múnáa óví néhi wáácunú tsiéllevu. Aane
 íumihé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí técoomívu.
²² Ehdu íjcyaiñe ícúbáhraméí míamúnáama
 ditye ímityúné dáríívémeíhíjcyáné déjúcotu
 Píívyéébé waajácuháámítu tene némeídyújuco.

23 ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téjyju walléemú éévájtema tsijtye ñohñójtérei ítsííméwuúmú Íjcyámeke! Muurá ávyétá kimóhcó néené ícúbáhraméi pájtyeé téjyju íñújiri Íjcyané míamúnáadívú Píívyéébe cáyobáávatécoóca. 24 Tsaatéké muurá dsíjívétsoímyé méénujcátsí pañe. Áánetu tsíjtyeke tsajtyéimye tsíñéhjí íñújínévu. Ááné boone jodíomú Íjcyátúné míamúnaaréjuco teene Jerotsarée cáávácuíñé Píívyéébe diityédívú técoomi íhvéjtsóné hajchótá tétsihyi íjcyaki.

Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhjí

(Mt 24.29-35, 42-44; Mc 13.24-37)

25 Aane ehdu nénehjí pájtyéné boone nuhba cóójíejpii, péjcoejpii, míicuruu, Íjcyane múhduréjuco Íjcyaiñe. Téhdure ávyétá íhnáhó móañe nóhjíneri cáhcújtsotúmé íllityeéhi. 26 Éhdúcóbaúvú nénehjí íñújiri Íjcyácooca muurá míamúnaa íllityéneri ílluréjuco wájácúrátúúúveíñe. Ehdu páneere íévéhóowari íhtsútunéhjí Íjcyane mujtáraba Íjcyáahi. 27 Áijyu ihdyu Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe páneere táíhtsútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi. 28 Ehdu tene pájtyécooca múu íllure ímjyuuvéhi. Muurá téené boone tsúúca ámuha máálljichuú múhdurá ámuha meícyahÍjcyánetu. Áijyu ihdyu tsaímiyéjuco ámuha meíjcyaiñe.

29 Téhduréhjáa tsiíñe diityéké neébe:

—Cáhawáá méijtsúcunu higyééráhema tsííñé uméhééné muhdú Íjcyane. 30 Muurá téhehjí béhjívácooca tsúúca méwaajácú píjcyaba pííhine.

31 Ahdu íñújiri ténehjí Íjcyácooca méwaajácuco

tsúuca Píívyéébé avyéjú bóhówáávéíñe éévé úújeténe.

³² Aane ímiááné ámúhake o nées ehdu nénehji pájtyeíñé íñéi ííñújiri páhdure míamúnaa íjcyápiñááca.

³³ Muurá ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhjí wágóóóveéhi. Áánetu íñe ámúhake o néhijcyané tsá mújyú wágóóóvéityúne.

³⁴ Áánéllii tsáma téibúwá méijcyaco tsiíñe o tsáábe ámúhake o túvaaóvátu llíyicyáveháñeri, tsíñéhjiri, ámuha meíjcyámeke.

³⁵ Muurá íimilléduré íjcyámeke ó ábájínéjcuú éhne múúne iyáábeke dahpe ábájinejcuú. ³⁶ Áánéllii múu téibúwá íjcyáne Píívyéébema paíjyuvaré ihjyúvá ténehji ámúhake imújtátsótuki. Áijyu ihdyu ámuha méúújéteé óhdivu Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú íñeri núcójpívetúme.

³⁷ Ehdúhjáa Jerotsaréeri íjcyabe Jetsóó duurúvájá pañévu úwáábohíjcyáhi. Aabéhjáa meíjyunúdu pehíjcyá oríívo bájú íjcyátsihvu tétsii icyúwaki.

³⁸ Aanéhjáa paíjyuvaré cúúvénetúré míamúnaa pehíjcyá duurúvájávú dííbyé uwáábó illéébúacunúki.

22

*Jetsóoke íekééveíñé ditye pítyácójcatsíñe
(Mt 26.1-5, 14-16; Mc 14.1-2, 10-11; Ja 11.45-53)*

¹⁻² Téijyúhjáa pajtyeté wañéhjí óórityúne pááá máchómeíhíjcyané wañéhjí lleevárijyucó íjcyánaa llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte íjtsámeí

muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe. Áronáacáhjáa íllityémé míamúnáadi.

³ Áanáacáhjáa Jóóda Ijcarióóté pañévú tsúuca Naavéné úcaavé tsaapi Jetsóó mamyé múejpi íjcyáábé pañévu. ⁴ Aabéhjáa péé diitye llúúvájité avyéjuté má duurúvájá tehméjte éllevu diityémá ipítyácójcatsí muhdú dílbyedívú iékéévétsoíñe.

⁵ Ááneríhjáa íímíjyúúvéne imíllémé dílbyeke iáhdone. ⁶ Áánéllíihyéhjáa íjtsámeíjyúcoobe mítyane míamúnáa íjcyátútsihvu dílbyedívú iékéévétsoíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone

(Mt 26.17-29; Mc 14.12-25; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

⁷ Aanéhjáa tsúuca teene pajtyété wañéhjí óórítýúne pááá máchómeíhíjcyané wañéhjí pañe tsájaatsá múnaa obééjake dsíjívétsohíjcyané wañéhjí lleevájucóóhíí. ⁸ Áijyúhjáa Péédorómá Jóáámútsikye Jetsóó nééhií:

—Mééma mémeenúté wañéhjí májchó memájchoki.

⁹ Áánéllíihyéhjáa neemútsí dílbyeke:

—¿Aane kiávú ú imíllé muhtsi meméénune?

¹⁰⁻¹¹ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ámuhtsi Jerotsaréevu mepéémutsi tsaapi llíyííhyori nújpañújéébedívú meúújetéebema mepééne tééja múnáájpikye méneéhi: “Múúhá uwááboobéne múhtsikye néé kiává íchii tsaho májcoho íjcyane tééhó pañévú díbye múúhama pajtyété wañéhjí májchó májchóihyo.” ¹² Áánéllíi ámútsikye úújétsóiibye córííhócoba néého tsúuca

ímíbájchoméíhyó cáámééíjiri íjcyahóvu. Ááhó pañévu méméénuco.

¹³ Ahdújucóhjáa péémutsi dibye néhdújuco iúújeténe tééhó pañévu méénune majcho.

¹⁴ Aanéhjáa tsúúca ditye májchóíñe éévé úújetédú majchójúcoobe ímamyémuma.

¹⁵ Átsihvúhjáa diityéké neébe:

—Ímí ó íjtsúcunú íñe pajtyété wañéhji májchó ámúhama o májchone nihñéréjuco. Tsúúca muurá ámúhadívú ó dsíjiveéhi. ¹⁶ Aane tsáhájucó tsiíñe ámúhama o wáñehjívatéityú íñe pajtyété wañéhji. Áronáa ihdyu páneere muhdú óhdityu úúballémeíhijcyané oke pájtyéné boone tsaméhjí Píívyéébé avyéjuríyéjuco meíjcyame mewáñehjívatéíñe.

¹⁷ Ehdúhjáa iñétsihdyu ado iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa neébe:

—Áju, íñe pámeere maádo. ¹⁸ Muurá tsáhájucó tsiíñe ámúhama o ádoityú íñe óóvajpácyo Píívyéébé avyéjuri tsaméhjí meíjcyáiñévujuco.

¹⁹ Átsihdyúhjáa idyé pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa idyóhdáhínunévu diityéké iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho. Ehdu pajjyuvaré méméénuhíjcyaco ámuha mepájtyeté o ícúbáhrámeíñe ámuha meítsaavéne.

²⁰ Téhduréhjáa teene adóvu diityéké iájcúne neébe:

—Íñe tátyujpácyo náávé íjcyane úúballé muhdú ámuha meícyahíjcyané pityájcoju tádsijíveri

tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñé ámuha mepájtyetéki.
²¹ Aane muurá íchihyi mééma majchóri diibye
 óhdivu méénútsóiíbye. ²² Muuráhjáa ihdyu
 tsúúcajátújuco óhdityu tene némeídyújuco oke tene
 pájtyeíñé Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke.
 Áronáa ihdyu máídáátsoju tene pájtyeíñé eene
 óhdivu méénútsóóbeke.

²³ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii díllójcatsímyé caabyé
 diityédítýú dííbyedívú méénútsoíñe.

*Jetsóó mamyémú táhjájcatsí caabyé diityédítýú
 íhtsútuube íjcyáíyóneri*

²⁴ Átsihdyúhjáa táhjájcatsímyé caabyé diityédítýú
 íhtsútuube íjcyáíyóneri. ²⁵ Áronáacáhjáa Jetsóó néé
 diityéke:

—Muurá ííñújiri ávyéjujte imíllé ityáuhbané
 téénetu diityéké míamúnaa íhtsútujtédí idíllóki.
 Ááne itsúcunúhijcyámé tehdújuco imyéénune. ²⁶ Tsá
 múu tehdu néétune. Muurá ihdyu idáátsóóbeúvú
 néébe tsaímíyé tsíjtyeke íícúvehíjcyaaabe íhtsútuube
 ijcyá pámé túkevéjtsoóbe. ²⁷ ¿Aca caabyé íhtsútuube
 ávyéjuúbe? ¿A eene tsaímíyé ácuúcunúúbeke
 tsaapi majchótú íícúveébe? ¿Mityá eene dííbyeke
 íícúveébej? Muurá míamúnaa íjtsúcunú eene
 tsaímíyé ácuúcunúúbeke tsijtye íícúveebe íhtsútuube
 íjcyane. Áánetu ihdyu eene íícúvehíjcyaabédú o
 néébe ámúhama ó ijcyá ámúhakye o píááboki.

²⁸ Muurá ávyetá imítýú nénehji oke
 pátyehíjcyáronáa ímí ámuha óóma méijcyá oke
 íhvéjtsotúme. ²⁹ Áánéllii ámúhakye ó pícyóó Llihíyóo
 oke pícyohdu avyéjujte ámuha meíjcyaki. ³⁰ Áámema

muurá íiné imíjyaú ámuháma ménahbévájcatsíí táavyéjuri. Aame ámuha ijraémú 12-hava íjcyámedítýú cáhcújtsótúmema méímíbájchoó muhdú ditye ícyahíjcyáne.

Jetsóó úúballé Péédoro tóónúmeíñe
(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Ja 13.36-38)

³¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu Jetsóó Tsimóoke nééhií:

—Tsímoj, Naavéné Píívyéébeke táúmeí ámuhadítýú íñéhco caabyé ímiáábé íjcyáábeke éhne múúne tríígotu íímí menéhcodu. ³² Áronáa tsúúca díhyallúvú ó táúmeí píáábó oke u íhvéjtsótuki. Aabe ihdyu óvíí díñahbémuke ú píaabó téhdure ditye ímí oke iúráávyeki.

³³ Áánéllíihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Tehdújuco, Ávyéjuúbej, ímiááné tsá uke o íhvéjtsóityúne. Muura uke ditye cúvéhoojánúcooca óómájuco ditye meke cúvéhoojánúíñe. Áhdure uke ditye dsíjívétsócooca óómájuco ditye meke dsíjívétsoíñe.

³⁴ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Áronáa muurá, Tsimó, ípyejcójuco oke u úráávyeróné u tóónúíñé cáracái májtsívátúné ihde 3-íjyúva.

Jetsóó ícúbáhrámeííñe pííhíjucóóne

³⁵ Átsihdyúhjáa tsiíñe neebe díityéke:

—Éíjyúu muurá ámuhákye uwáábovu o wállóócooca o néé ámuha dsíídsíma tsípaajíí ámuháj túhápaajíné ámuha metsájtyétuki. ¿A téíjyúu tsáneetu ámuha mévííóhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tsáháa muha íinetú mevííotúne.

³⁶ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa icyooca métsajtyécó ámúha dsíidsii, ámúhá niitsúmuu, íjcyane. Áánetu nítswáávatúmé óví hállúeja íwajyámú ináhjihénúne iníitsúwá ujcúhi.

³⁷⁻³⁸ Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Ávyéjuúbej, íjcyawáácú míwáácu múúhadi. Áánélliihyéhjáa neébe: Íhya téhduwáácújuco. Muurá tsúuca oke pajtyeíñe tsúucajátújucoo Píívyéébé waajácúháámitu íllu óhdityu tene néhdújuco: “Muurá ímityúmé raahóri itsajtyéébeke téhdure ímityúúbedi dílloímye.” Ehdúhjáa óhdityu tene némeídyújuco muurá oke tene pájtyeíñe.

*Píívyéébema Jetsóo íhjuváne
(Mt 26.36-46; Mc 14.32-42)*

³⁹ Ehdúhjáa ímamyémuke inétsihdyu ipyéhijcyádú oríívo bájú íjcyátsihvu péébema téhdure péémeé.

⁴⁰ Átsihvúhjáa íúújetédú neebe diityéke:

—Píívyéébema méihjyúvaco ámuha mávaríjchojúúnevu metáhjátsámeityuki.

⁴¹⁻⁴² Ehdúhjáa inééne ííneebe diityédityú éhne múúne nééwayu maáámune úújeténé hajchóta. Átsihvúhjáa imímóúúvene Píívyéébema ihjyúvaabe néehíí:

—Ayúju Táácááníj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Árónáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Wa ihdyu muhdú u ímillédú óoma meénuj.

43 Áábedívúhjáa níjkyéji múnáajpi bóhówaavé dííbyeke ipiááboki. 44 Aabéhjáa íhnáhó téeneri ávyevécunúúbé Píívyéébema íhjúvaabe tówaane waapé tújpácyoma.

45 Átsihdyúhjáa ímamyému éllevu péébe úújeté dííbyeke ikímóóvéne pávyeenúmé cuwári íjcyámedívu. 46 Áámekéhjáa neébe:

—¿Muhdúami íivane ámuha mécuwaj? Maájkyéne méihjúvá Píívyéébema mávaríjchojúúnevu ámuha metáhjátsámeityuki.

Jetsóoke ditye ékevéne

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Ja 18.2-11)

47 Ehdúhjáa dibye neénáa tsúúca mítyame míamúnaa wajtsí tétsihvu. Áámekéhjáa Jóóda tsuullé tsaapi dííbyé mamýmúejpi íjcyáabe. Aabéhjáa dííbyedívú iwájtsíne chohchócú dííbyeke.

48 Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca muhdú eene, Joda, oke u chóhchóneri óhdivu ú méénutsó Míamúnáajpidívú o ípívyéévébedívu?

49 Aanéhjáa ííténe ímamyémú neé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, métsu aatyéké meméénu méniitsúmuri.

50 Árónáacáhjáa tsúúca tsaapi diityédítýú llúúvájte avyéjúúbé únú múnáájpi núúmiho ímiánéjcuého wállórihjúcúhi. 51 Áánélliihyéhjáa Jetsóo neé dííbyeke:

—Óvi íjcyáabe. Óvi ihdyu muhdú oke meenúme.

Ehdúhjáa neébere cámahjáco dííbyé núúmiho.
 52 Átsihdyúhjáa llúúvájte avyéjutee, duurúvájá
 tehmejtee, túkevjtsojtee, íjcyámeke neébe:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné
 méenuhíjcyáábe éllevu ditye tsáhdu ámuha metsáa
 taéllevu nñitsúmuma, cávaájcoháñema? 53 Áánerá
 íhyajchótá ámúhama duurúvájá pañe o íjcyáábeke
 keená muhdú ámuha oke meméenuhíjcyáne.
 Árónáa ihdyu ícyooca tsúúca ámúhaj tééveri
 Naavéné kyéhéjkímyeíhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Péédoro tóónúmeñe
 (Mt 26.57-58, 69-75; Mc 14.53-54, 66-72; Ja
 18.12-18, 25-27)

54 Áábekéhjáa tsúúca iékéévéebeke llúúvájte
 avyéjúube jávú ditye tsájtýéébeke Péédoro
 úráávyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. 55 Áíjyúhjáa
 lláhajtsívú tsaate icyújuwááñúnetu píhmiíhíjcyáme
 életu téhdure píhmiíbe. 56 Áánáacáhjáa tétstí
 wákimyéi múnáalle píhmirí íjcyáábedítýú neéhií:

—Áánú muurá téhdure Jetsóoma ícyahíjcyáhi.

57 Árónáacáhjáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu, muulle, o wáájácúnejí dííbyeke.

58 Ááné boonéwuúréhjáa idyé tsijpi dííbyeke
 néehíí:

—Uu éhne téhdure diityéejpi.

Árónáacáhjáa neébe.

—Tsáha muúbej, tehdu diityéejpi o íjcyáábejívvari.

59 Ááné boonéhjáa idyé tsíjpiiyéjuco neéneé:

—Ímiáané muurá áanu diíbyéjuco Jetsóomáa
 ícyahíjcyaaabe Gariréa múnáajpi.

60 Áánélliihyéhjáa idyé neébe:

—Tehdu, muube, o wáájácúúbedííí óóma ú ihjyúváhi.

Ehdúhjáa díbye néénáa tsúúca cáraca májtsiváhi.

61 Áánélliihyéhjáa Jetsóó dííbyeke révoúcunúhi. Áánetúhjáa ítsááveebe díbyée nééneé: “¿Muurá ípyejco cáracái májtsívátúné ihde 3-ijyúvá ú tóónuú oke u úráávyeróne?” 62 Aabéhjáa tétsihdyu áachívú ipyééne ávyétá ihnáhó tááhií.

Jetsóodi dítye úúhívaténe
(Mt 26.67-68; Mc 14.65)

63 Áánáacáhjáa Jetsóoke téhmeme dííbyedi iúúhívaténe meenúhi. 64 Dííbyé hálluúúcúhjáa iwátájcóóbeke iwábáájcone néémeé:

—¿Cána waajácú múha uke méénuney?

65 Áánemáhjáa éhniíñevúré uuhívatémé dííbyedi.

Túkevjtsojté úmíwari Jetsóó íjcyane
(Mt 26.59-66; Mc 14.53-65; Ja 18.19-24)

66-67 Ááné tsitsíívenúhjáa túkevjtsojtee, llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame ipityácócatsíhíjcyátsihvu dííbyeke itsájtyéébeke néehí:

—¿A ímiááné diibyéjuco uu míamúnáake pájtyetétsoóbe? Cáná múúhakyé duubállej.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá diibyéjuco o íjcyane ámúhakyé o néérone tsá ámuha mecáhcújtsóityúne. 68 Pane ámúhakyé o díllone ámuha maáñújcúne oke maácádsíjcaáyokíííva oke médillóhi. 69 Aane

cáhawáá óvíi icyoocátú Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe íhtsútuube Píívyéébé úníuri ó ijcyáhi.

⁷⁰ Ehdúhjáa díbye néénéllii nééme dííbyeke:

—¿Áánélliihyéhaca ihdyu ímiááné Píívyéébé Hahchi uú?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyējuco oó.

⁷¹ Ehdúhjáa díbye néénéllii néjcatsímye:

—Ínélliihyécó tsijtye éhnííñevu dííbyé hallúvú úúbálléiyáhi. Muurá íñe melléébóneriyé ímityúné ihjyúvaábe.

23

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Ja 18.28-38)

¹ Aanéhjáa páméhcobaré Jetsóoke tsájtyé tééné iíñújí ávyéjuube Pirááto éllevu. ² Átsihvúhjáa dííbyé úmíwávú dííbyedívú iñéétsóro néémeé:

—Áánu míamúnáake íbórínuubéré pehíjcyáhi. Nehíjcyaaabe meeva íveekí ávyéjuube Tséétsa romáánómuubéré íjcyáábé wáábyuta dsíídsike ditye áhdotsóné maáhdohíjcyáne. Téhdure nehíjcyaaabe míamúnáakévá ipájtyetétsoíñe. Áhdure nehíjcyaaabe muuhává jodíómú avyéjuube íjcyane.

³ Áánélliihyéhjáa Piráátó néé dííbyeke:

—¿Ava ímiááné uu jodíómú avyéjuúbej?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyējuco oó.

⁴ Áánélliihyéhjáa Piráátó néé llúúvájte avyéjuté má pámeere tétsii tsijtye íjcyámeke:

—Áánerá tsá dibye íiné imityúné méénúturóne.

⁵ Árónaacáhjáa tsíjpánécoba néémeé:

—Áánerá pámeere Jodéa iĩnúji múnáake íbórínubéré pehíjcyá múhdurá iúwáábóneri. Muuráhjáa Gariréa iĩnúji múnáadítyú tújkénuube íñe téenema ílléjuco tsááneé.

Heróode éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllii Piráató dilló diityéké ímiááne Gariréa múnáajpi dibye íjcyáhajchíí iwáájacuki. ⁷ Aanéhjáa téhulle múnáajpíjyuco dibye íjcyane ditye néénéllii wálloobe dííbyeke téené iĩnújí avyéjuube Heróode éllevu. Téijyúhjáa téhulle Jerotsaréeri dííbye. ⁸ Aabéhjáa mítyane ímíjyuuvé Jetsóoke íajtyúmíneri. Tsúúcajájucóhjáa dibye ímílleróné dííbyeke íajtyumíné dííbyedítyú ditye íhjúvahíjcyáne illéébónema. Imílléroobéhjáa íajtyumíné dibye méénúráityuróné méénune. ⁹ Áánemáhjáa mítyane panévaré dílloobe dííbyeke. Árónaacáhjáa tsá dibye añújcutúne. ¹⁰ Áijyúhjáa idyé tétsihyi llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte íjcyame ímityúné dííbyé hallúvú úúballéhi. ¹¹ Áábedíhjyáa diibye Heróodé ítsodáhómuma iúúhívaténemáyé ujcó ávyéta ímí néené wajyámuunévú avyéjuube múúne úcáávéne wajyámuunévu. Áábekéhjáa tsiíñe wálloobe Piráató éllevu. ¹² Téijyúhjáa diibye Piráátoma Heróódemútsí wajyújcatsí íhdée néhníllécatsíhíjcyáromútsi.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíñe

(Mt 27.15-26; Mc 15.6-15; Ja 18.39–19.16)

13 Aanéhjáa Piráátó pihjyúcú pámeere míamúnáake llúúvájte avyéjyjtémá tsijtye avyéjyjtéke. 14 Áamekéhjáa neébe:

—Ámuha íñe áánúke taéllevu métsivá dibyévá míamúnáake ímityú dáríívehíjcyáné ámuha menéénema. Áábeke muurá íñe ámuha meíténeriyé ó dílloráhi. Áronáa tsá dibye ímityuube íjcyatúne. 15 Muurá Heróódé íjcyároobe tsá wáájacutú ííne ímityú dibye méénune. Áánéllii muurá íñe óómíchoobe tsiíñe meéllevu dííbyeke. Aabe ííne hallútú dsíjívéíyónejíívari. 16 Áánéllii íllure dííbyedívú o méénútsóne ó ácádsíjcaáyoóhi. 17 Ehdúhjáa Piráátó neé pajyuvaré tsáápiikye cúvéhóójari íjcyamedítýú pajtyété wañéhjí pañe ííchívyétsohíjcyánéllííhye.

18 Áronáacáhjáa pámeere neé kéévánécoba:

—¡Tsá muha meímíllétú Jetsóoke maácádsíjcaáyóne! ¡Barabáakéré muha méimíllé meíjchívyetsóne!

19 Ácoocáhjáa diibye Barabáake cuvéhoojánúmé ávyéjyjtéké dibye ímityúné dáríívehíjcyáné hallútu, téhdure dibye míamúnáake dsíjívétsohíjcyáné hallútu. 20-21 Aanéhjáa Piráátó Jetsóoke iácádsíjcaáyóne íimílléne tsiíñe diityémá íhjyúvárónáa éhníínevúré neémeé:

—¡Wa ihdyu wátyétyehcútsó páwachékevu dííbyekej!

22 Áánéllíihyéhjáa tsiíñe neébe:

—¿Aca ííne ímityúné méénuúbe? Keenéiyó o wáájacúné dibye ímityúné méénune tééné hallútú

idsíjívéiyóne. Áánéllii ihdyu íllure dííbyedívú o méénútsóne ó ácadsíjcaáyoóhi.

²³ Áronáacáhjáa mítyane imíllémé dííbyedívú dibye wátyétyéhcútsóne. ²⁴⁻²⁵ Áánélliihyéhjáa awáá diibye Piráátó ílluréjuco dííbyeke íhvejtsóné diityé hójtsí pañévú ditye ímíllédú imyéénuki. Áánemáhjáa Barabáakéréjuco dibye íjchívyetsóné ímítyuube íjcyánéllii ditye cúvéhoojánúróóbeke.

*Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne
(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Ja 19.17-27)*

²⁶ Aaméhjáa Jetsóoke páwachékevu iwátyétyéhcúíhullévú tsájtyeme cábuuvé Tsiréene múnáajpi Tsimóó íúmíhétú óómííbyedívú. Áábekéhjáa íhbutómé Jetsóoke iwátyétyéhcúíwachékevu.

²⁷ Áijyúhjáa mítyane míamúnaa Jetsóoke úraavyéhi. Mítyaméhjáa walléemú dííbyeke táámere pééhií. ²⁸ Áámekéhjáa ííténe neébe:

—Ámuúha Jerotsaréé walléemuj, oke mékímóóvedíñe. Ámuháyé ihdyu mékímóóveméi. Pane ámúháj tsíimekére ihdyu mékimóóve. ²⁹ Muurá ícúbáhraméi íjcyácooca ajchímú íjcyáné walléemú ímíjyúúveé itsíímávátúneri. ³⁰ Muurá teene ícúbáhraméi íjcyácooca muhdú imyéénu míamúnaa neé muhdícyánéjcurí diityé hallúvú cáméhbaúné úhnóbáiyóné apáhajchíí idsíjíve apíchó diityéké tene pájtyéiyóné íhdétu. ³¹ Muurá íñe ííne ímítyú o méénútúróóbedi óhdi ícúbahráme.

Aaméjii mityáubá ámuhákye ditye méénuíñé awáá múhdurá ámuha menéémeke.

³² Téhduréhjáa téjyuu míityétsi ímityúmútsikye tsajtyémé tsajjyú dííbyema ídsíjívétsoki. ³³ Aanéhjáa tsúúca ‘Níwáupááji’ némeítsihvu iúújetétsóóbeke wátyétyehcúmé páwachékevu. Áábé úníutúhjáa panéjcuvatú íjcyáwachékéécutu wátyétyehcúmé díityétsi ímityúmútsikye. ³⁴ Áijyúhjáa neebe Jetsóo:

—Íjtyédi, Lli, dídaatsóve. Muurá tsá ditye wáájácutú ñná imyéénune. Áanáacáhjáa tsodáhómú néhcójcatsí caatyé dííbyé wajyámúúné újcuíñe. ³⁵ Aanéhjáa mítyane míamúnaa íítehíjcyánáa ávyéjujte dííbyedi iúúhívaténe néjcatsíhi:

—Tsíjtyeke muurá pátyetétsohíjcyaaábe. Aabe cána óví pájtyetétsámeí ímiááné diíbyéjuco Críjto míamúnáake pájtyetétsóííbyeke Píívyéébe pícyoobe íjcyáhajchííjyuu.

³⁶ Áhduréhjáa idyé tsodáhómú dííbyedi iúúhívaténemáyé bíínójpácyó kiwátyetu dííbyeke íjchoráhi. ³⁷ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Áyu cána bo pájtyetétsaméí ímiááné diíbyéjuco jodíómú avyéjuube u íjcyáhajchííjyuu.

³⁸ Áánemáhjáa dííbyé nííwáú caamééhullétú téwachéketu pícyóomé gríéégomuu, romáánómuu, jodíómuu, éhdúmé ihjyúrí illu icyáátunúne: “Áánu jodíómú avyéjuúbe.”

³⁹ Áhduréhjáa dííbyé úníutu ímityumútsi íjcyámútsidítýú tsaapi iúúhívaténemáyé néé dííbyeke:

—Áyu cána bo ímiááné diibyéjuco míamúnáake u pájtyetésóibye u íjcyáhajchíí meke pájtyetétsoj.

⁴⁰ Áánéllihyéhjáa íñahbéébé néé dííbyeke:

—¿Aca tsá eene u íllityú Píívyéébeke? ¿A tsá u wáájácutú máhallúrí ímityúné íjcyane? ⁴¹ Muurá ihdyu tehdújuco meícúbáhrámeíñé ímityúné meméenuhíjcyané déjúcotu. Áánetu muurá áánú hallúrí tsá íñé imítyú íjcyatúne.

⁴² Ehdúhjáa íñahbéébeke íñétsihdyu neebe Jetsóoke:

—Oke ihdyu dítsááveco díavyéjuri u íjcyácoóca.

⁴³ Áánéllihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Tehdújuco. Muurá ímiááné uke o néé óóma u íjcyáiñé táavyéjuri.

Jetsóó dsíjívéne

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Ja 19.28-30)

⁴⁴ Téjyúhjáa cójípñínétú ííñuji íjyunú cuuvé tujkévevújuco. ⁴⁵ Tsáhájucóhjáa nuhba ájchutúne. Áijyúhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíí watajco wájyamúwácoba dóchéreevé tsahdúnéécú apáhajchíí wajítahnécu. ⁴⁶ Áánaacáhjáa Jetsóó ávyetá ihnáhó íllu wáníjcyámeíhi:

—Llíhij, Llíhíyoj, oke duúcu. Ehdúhjáa íñééne dsíjívéebe.

⁴⁷ Aanéhjáa tétsihvu ditye téhmétsoobe tsodáhómú avyéjuube teene íájtyúmíne Píívyéébeke dúúrúvaabe néehíí:

—Ímiáánéjucóha ihdyu áánu tsá íñé imítyú méénuhíjcyatúne.

48 Téhduréhjáa tsijtye tétsihyi íjcyame téeneri itsájúréévéne illuréjuco pééneé. 49 Áánetúhjáa dííbyeke náhbévahíjcyámema Gariréatúu dííbyema tsááme walléemú kémuélléturé íítehíjcyáhi.

Jetsóo íitémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Ja 19.38-42)

50 Téijyúhjáa íjcyaaabe ímiáábé Jodéa iínújiri íjcyacóomí Arimatéa múnáajpi Jotséé pítyácojcatsi múnááejpi íjcyaaabe. 51 Aabéhjáa ítsohíjcyá Píívyéébé avyéjuri íjcyáiñe. Áánéliihyéhjáa tsá díbye úcáávetú íñahbéjté pítyácojcatsi múnáa Jetsóoke dsíjívetsóné pañévu. 52 Aabéhjáa Piráatoke táúmeí dííbyeúvú íitémeho icyúúuki. 53 Aabéhjáa téwachéketu iínútyétsóne wáýámúbari íbíjínúne cuuú nééwájitu béhėjure bóhdómeíhyéjú pañévu tsaatékéi ditye cúúútúhéjú pañévu. 54 Dityéhjáa wáyeéévejcoójí ihde ímíbájkímeíhíjcyajcoójí cúúúube.

55 Aanéhjáa diitye Gariréatúu dííbyema tsááne walléemú ííténáa cúúúube. 56 Aaméhjáa ihjyáhañévu ipyééne pácúúcújpacyóné iújcúne wáyeéevéhí teene wáyeéévejcoójí Píívyéébé taúhbaju néhdújuco.

24

Jetsóo dsíjíveebe tsiíñe bóhíne.

(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Ja 20.1-10)

1-2 Aanéhjáa tsíjyu cúúvéneturé tsiíñe tsemáánaréjuco déjúcoóvejcoójí tsiíñe péeme ítéacunú níkyéhéjú watájcó nééwayu tsítsiíyéjuco

ijcyane. ³ Aaméhjáa téhejú pañévu iúcaávéne íterá pevetsíiyéjuco Jetsóó ítemeho íjcyájúcootúne.

⁴ Ááneríhjáa íllityéne wájácúrátuuuvémé ájtyumí mítyétsi tsítsíwu íwajyámúúné néemutsi íjyócuuvévámútsikye. ⁵ Áámútsidíhjáa íllityéne cáhnóbámeke neemútsi:

—¿Aca íiná ámuha níkyehéjú ménehcó tehdu íchii íjcyácóóbekéjívári? ⁶ Tsúúca bóhíibe. Cahawáa métsáávé Gariréarí amúhama íjcyácooca muhdú amúhakye dibye néhijcyáne. ⁷ Muuráhjáa nehíjcyaaabe Míamúnáájpídívú ípívyéévéébedívú tsaapí ímítyúmeke ájcume dííbyeke páwachékevu dsíjívetsóroobe 3 coojívatu tsiíne íbóhííne.

⁸ Ehdúhjáa dityétsí néénetu ítsaavémé ímiááné tehdu dibye néhijcyáne. ⁹ Aaméhjáa íóomíne úúbáletté 11-mevaréjuco dííbyé mamyému íjcyámeke. Áhduréhjáa tsíjtyéhjike dííbyekée náhbévahíjcyámeke úúballéme.

¹⁰⁻¹² Aanéhjáa tsá dííbyé mamyému cáhcújtsotúne. Íjtsúcunúméhjáa íllure ditye állíne. Áánetúhjáa Péédro dsíneríyé níkyehéjívú ipyéne téhejú pañévu iúcaávéne íté ímiááné dííbyekée ditye bííjínúné wajyámubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. Ááneríhjáa íullévenúne ílluréjuco dibye óóomíne. Ílluméhjáa diityéké úúballé dibye tsúúca bóhíine: Maaría Madarénaa, Jóáánaa, tsiíne Maaría Jacóóbój tsiíjuu, tsíjtyehjí, éhdume.

*Ímamyémudítýú tsaatésidívú Jetsóó bóhówaavéne
(Mc 16.12-13)*

13 Aanéhjáa téjyúré Jetsóó bóhijcóójí dííbyemáa ícyahíjcyámedítýú tsaatétsí péé Jerotsaréetu Emaóovu 11 kiróómetro técoomítýú íjcyácoomívu.

14 Aamútsíhjáa juuváyí íhjúvamútsiyé pehíjcyá muhdú dííbyeke tene pájtyéneri. 15 Áánáacáhjáa diityétsidívú bóhówááveebe diityétsimájucó pééneé. 16 Aanéhjáa Píívyéébe diityétsikye íhyálluúúné pívyétéjtsomútsí tsá wáájácutú dííbyeke. 17 Áámútsikyéhjáa neébe:

—¿Aca íínerí íhjúvamútsiyé ámuhtsi metsáhíjcyamútsí muhdú kehóvémútsíúvu?

18 Áánéllíihyéhjáa ‘Créopa’ némeíbyé néé dííbyeke:

—Áánerá pámeere waajácú íná Jerotsaréeri pájtyene. Aane muhdú úhduubéréjucó tsá u wáájácutúne.

19 Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé diityétsikye:

—¿Aca íná pajtyéhi?

Áánéllíihyéhjáa neemútsí:

—Muurá dsíjívetsómé Natsarée múnáajpi Jetsóoke íhtsútuube Píívyéébé íhjú uubáalle múnáajpi íjcyáabe panévare méénuhíjcyáábeke. Áábekée Píívyéébe wájyúúbeke téhdure tsaate míamúnaa ímí íjtsúcunúhi. 20 Áábekée llúúvájte avyéjútémá tsííñé avyéjújte íhvejtsó ditye ídsíjívétso páwachékevu iwátyétyéhcúneri. 21 Muháa méjtsúcunúrá diibyéjucó muha íjraéémuke pájtyetétsóíbye íjcyane. Aane íñe tsúuca 3 coojívájucó mee díbyéé dsíjívétsihdyu. 22-23 Árónáacáne walléemú cúúvénetúré níkyehéjú úújejemé múúhake néé dííbyé ítémehóvané

téhejú pañe íjcyájúcootúne. Áamedívuváne níjkyéji múnáajtétsí bóhówáávemútsí diityéké néé tsúúca dibye bóhííne. Áánerííne muha méullévenúhi. ²⁴ Ááné boonétuné idyé tsijtye téheju úújéjerómeváne ímiááné tsá ájtyúmitúne.

²⁵ Áánélliihyéhjáa neebe diityétsikye:

—¿Aca ihdyu eene tsá ámuhtsi mewáájacúpityúne! ¿Aca muhdúikyé ámuhtsi mécáhcújtsoó muhdúhjáa tene pájtyeííne íhdéjuco iwáájacúné Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa néhijcyáne? ²⁶ ¿Aca ámuha méijtsúcunú míamúnáake pájtyetétsóiibye ícúbáhrámeítyuubéré ávyéjuutéiyóne?

²⁷ Ehdúhjáa diityétsikye íñééne úúbállebe ímííneúvú páneere muhdúhjáa dííbyeke tene pájtyeííne tsúúcajátújuco Píívyéébé waajácúháámitu dííbyé ihjyú uubálle múnaa cáátúnuhíjcyáne. Moitsééhjáa cáátúnúhaamíjí pañétú muhdú tene nééne úúbállétujkénuube diityétsikye.

²⁸ Áánáacáhjáa tsúúca úújetémé Emaóovu ípyéé ipyécoomívu. Átsihvúhjáa Jetsóó pítyajcó diityétsikye pééiibyédu. ²⁹ Árónáacáhjáa dííbyeke neemútsi:

—Múhtsimáyéi cuwa ípyejcoj. Muurá cúvéhréjuco teéne. Áhdújucóhjáa dibye cóeváne diityétsima. ³⁰ Aabéhjáa diityétsima májchoobe pááaho iékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke. Áánemáhjáa tsahdúnéécú idyóhdahíróne ájcuube diityétsikye. ³¹ Áánétúhjáa botsii wájácúméíívyemútsí éhne múu cuwátú ájkyevádu. Aamútsíhjáa bótsí dííbyeke

wáájácúrónáa tsúúca kiávú peíñuube diityétsidítyu.

³² Áané boonéhjáa néjcatsímútsi:

—ǀÁyúú, ehdúhacáne ííwane juuváyí dibye meke Píívyéébé waajácúháámitu íjcyanéhjí úúballéné ííné imíjyaú méííbúutu meke pajtyéhi!

³³ Aamútsíhjáa teenémáyé tsiíñe oomí Jerotsaréevu páñétúejte dííbyé mamyémuma tsijtye íjcyáme éllevu. ³⁴ Áamútsikyéhjáa népejtsóme:

—Ávyéjuubéha Jetsóó ímiááné tsúúca bohíjucóohí. Tsimóodívuva bóhówááveébe.

³⁵ Áánéllihyéhjáa úúbállemútsí muhdú téhdure diityétsidívú dibye bóhówaavéné juuvávyu. Áhduréhjáa úúbállemútsí dibye pááaho idyóhdahíróne diityétsikye ájcúnetu botsíi dííbyeke iwáájacúne.

Ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Ja 20.19-23)

³⁶ Aaméhjáa téené úbállejcátsiyi íjcyánáa Jetsóó tsiíñe diityédívú íbóhówáávéne néé diityéke:

—Ámuúhaj, o tsájucóohí. Maímijyu ihdyu ámuha meíjcyanej.

³⁷ Ááneríhjáa itsájuréévéne íllityémé naavénékére iwáábyúnema. ³⁸ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—ǀíveekí ámuha múhdurá meíjtsámeíñe méíllityé oke cáhcújtsotúme?. ³⁹ Éje, cáhawáá oke meííté táhójtsícuma tájtyúhaácyuj. Muurá diibyéjuco oo Jetsóo. Cáhawáá oke médomájcoj. Muurá naavéné tsá íjpííma íjcyatúne.

40 Ehdúhjáa iñéene úújétsoobe diityéké dityée dííbyeke wátyétyéhacunéjji íhyójtícutu, íjtyúháacyutu, ijcyanévu. 41 Ááneríhjáa ímíjyúúverómé tsá cáhcújtsotúne. Áámekéhjáa neébe.

—¿A ijcyané majcho ámúhadi o májchokij?.

42 Áánélliihyéhjáa ajcúmé amóóbevíú wájhámeíñema ímúhójpacyóvu. 43 Aanéhjáa ditye íiténeriyé idyóóné hallúvú ádoobe teene ímúhójpacyo. 44 Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Éhnée ámúhake o néhijcyané muurá íñe tsúuca oke pajtyéhi. Ehdúu oke tene pájtyeíñe muurá Píívyéébé ihjyú uubálla múnáajpi Moitsée caatúnúhi. Áhduréhjáa tsijtye dííbyé ihjyú uubálla múnáa caatúnúhi. Áhdure Tsááamóháámitu caatúváne.

45 Ehdúhjáa dibye néenetu botsíi waajácúmé ímiáané tehdújuco Píívyéébé waajácúháámitu tene nééneé. 46-47 Átsihdyúhjáa idyé neébe:

—Muuráhjáa óhdityu néene míamúnáake o pájtyetétsoobe o ícúbáhrámeíñe o dsíjíveebe 3 coojívatu tsiíñe o bóhííbe mémeri táuwááboju Jerotsaréetu tújkevané páné iñújííne múnáake úwáábómeíñe, ditye ímítyú ííhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ííbúwááve diityé imítyú íábájíívémeíki. 48 Ááné uwááboju pahúllevávú ámuha métsújaúcuúhi. 49 Áánéllii ámúha éllevu ó wálloó Llihíyóo Íapííchovu ámúhake íájcuíñe nééneé. Aane íchihdyu Jerotsaréetúrei météhmecco ámúhá pañévú tene íúcááveki.

Jetsóó níjkyejíwú pééneé
(Mc 16.19-20)

⁵⁰⁻⁵¹ Ehdúhjáa diityéké ipítýájcótsihdyu técoomítyú diityémá peebe Betáániávu. Átsihvúhjáa íhyójsicu ííhbúcúne diityé hallúvú piáábo ityáúmeíñe diityédítýú péjúcoobe níjkyejívu.

⁵² Ááné boonéhjáa tsiíñe Jerotsaréevu oomímyé ímíjyuuri dííbyeke dúúrúvamére. ⁵³ Aaméhjáa paíjyuvaré duurúvájá pañévú duurúvahíjcyá Píívyéébeke. Áyu tehdújuco.

Píívyéébé ihju: jetsocríjyodítyú cáátúnuháámi
New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bora

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Boara [boa], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bora

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

6f878dbd-e896-5e27-b788-1442926dfc48